

ελευθερο πνεύμα

ΕΡΕΥΝΑ - ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ - ΤΕΧΝΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιδρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας - Χρόνος 17ος - Τεύχος

67

Θέματα:

- Επιφυλλίδα: Ηγετικές αξίες & παραξίες
- Ελληνοβαλκανική ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Ιστορικά παραλειπόμενα
- Εθνική Αντίσταση
- Ματωμένα χρονικά
- Ταξιδιωτικά - Κούβα - Λιβύη
- Δοκιμιογραφία
- Το γλωσσικό μας πρόβλημα
- Αφιέρωμα στη γυναίκα
- Ψυχογραφικά διηγήματα
- Λαογραφικά σύμμειχτα
- Πικάντικες ιστοριούλες
- Οι Συγγραφείς & τα βιβλία
- Μουσικοκριτικές σημειώσεις
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Πολλά & διάφορα μαχητικά σχόλια
- Με την πειθώ των αριθμών
- Μηνύματα για τα 15χρονα του «Ε.Π.»
- Πνευματικά & καλλιτεχνικά γεγονότα

«Όταν διαβαζεις κείμενα του Λάμπρου Μάλαμα, καταγγελλεις για τα στραβά και τ' αδικα ή θεριμη υποστηρηξη για τα σωστά και τα δικά, είναι σαν ν' ακους τη φωνή του Γάλλου (ιδρυτικού παραγοντα του Σοσιαλισμου) Ζαν Ζυρές, και κατοποιείσαι μαθαίνοντας την αληθεια για το χτυπήμα του κακου... Ο Λ. Μάλαμας απομυθοποιεί και ξεσκεπαζει, κατοποιεί κι ενθουσιαζει με τις 50 αυτοτελεις δημιουργίες του: στην ποίηση, το διηγημα, το μυθιστορημα, το θεατρο, ή την κομμυπολογία, την ιστορία, τη φιλοσοφία, τη δημοσιογραφία...»

Άγγελος Δοξας

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστέρια
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεωρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαου.

Όσο σημειώνω, το σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το δίκιο να πνίγει το δίκαιο

Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Πρωτοσέλιδα

	Σελίδα
Επιφυλλίδα	
Διακιστώσεις & απορίες για ηγετικές αξίες & παραξίες: Λ. Μάλαμα	257
Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες	
Ρουμανική ποίηση: Μετ. ο Μεσεβρινός	261
Ελληνοαλβανική ποίηση: Θωμάς Στερίου ...	261
Ελληνική ποίηση	
Ελένης Γιαννοπούλου - Γεωργουλάκη:	
Ανασήτηση	262
Κώστα Δ. Παπαστεργίου: Ο Δάσκαλος	262
Ζαφείρη Στάλιου: Διο ποιήματα	263
Ταξιάρχη Ζαγγανά:	
Εικόνες της Παλαιστίνης	263
Γιάννη Καραβίδα: Κείνες τις ώρες	263
Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου:	
Πασχαλινή ανάμνηση	263
Αλέκου Χρισστομιδή: Πέντε ποιήματα	264
Νίκου Β. Καρατζένη: Σπαράγματα μνήμης ..	264
Γιάννη Πλαχούρη: Ερωτικό	265
Στεφανίας Καλού: Δελφοί	265
Παύλου Εμμανουήλ: Παλαιστίνιου φωνή ...	265
Γιάνας Κακολύρη: Διο ποιήματα	265
Χρήστου Προδρομίτη:	
Μαζί χωρίς πυρηνικά και πόλεμο	266
Χρήστου Πύρπασου: Γράμμα στο χάρο	266
Γιάννη Μ. Θεοδώρου:	
Η ειρήνη της άνοιξης	266
Α. Παγώνη (Ακταίου): «Μεθεόρτια»	266
Νότες της Εθνικής Αντίστασης	
Η μάχη του Πόγραδετς (1941):	
Νίκου Γαλάζη	267
Ματωμένο χρονικό: Πάνου Ι. Παναγιώλια ..	268
Ταξιδιωτικές εντυπώσεις	
Από την Κοΐβα: Αντώνη Σαμπαζιώτη	271
Ρεπορτάζ για τη Λιβύη:	
Μαρίτσας Παρασκευά	272
Λοκιμιογραφία	
Το σύγχρονο γλωσσικό μας πρόβλημα:	
Διογένη Νταρίλλη	274
Η γυναίκα στο ξεδίπλωμα του χρόνου:	
Καλλιόπης Δαϊτσιώτη	277
Ελληνική πεζογραφία	
Η φωτιά που δε σβήνει: Ερρίκου Βλάχμπεη... 278	
Γράμμα σ' ένα φίλο Ιταλό:	
Ντάνη Βασιλάκου	280
Οδός Πατησίων: Βασιλή Βλάχου	282
Από τη Λαογραφία	
Παλιά ηπειρωτική αρραβώνα:	
Δημήτρη Ζάννη	282

Το «εντάξει» του Μκοΐση Γκάτζια:	
Σπίρου Μουσελίμη	283
Ο «κατσαρμάς» κι ο μουχαρής:	
Νικήτα Λοζετσινού	284
Οι Συγγραφείς & τα βιβλία	
Κρίνονται από τον Λάμπρο Μάλαμα:	286
1) Θωδωρής Βλαχοδημήτρης 2) Πέτρος Σκεντζής	
3) Στέφανος Κίτσιος 4) Γιάννης Κοφίνης	
5) Κώστας Βουγιουκλάκης 6) Γιάννης Πλαχούρης	
7) Αλέξανδρος Ζώτος 8) Γιάννης Νικολόπουλος	
9) Ανδρέας Ονοψοφίου 10) Τάκης Κολιαβάς -	
Μωλιωτάκης 11) Αυρήλιος Α. Λάζαρος	
12) Θωμάς Αλεξάκης	
Μουσικοκριτικές Σημειώσεις	
Ο Γιάννης Οικονομίδης & το ηπειρωτικό τραγούδι:	
Λ. Μάλαμα	292
Με το σφυρί στα καμώματα	
Σχόλια του Άλκη Φωτεινού	293
Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα	
Σχόλια του Στέλιου Κεντρή	301
Με την πειθώ των αριθμών	311
Μηνύματα για τα 15 χρόνια του	
Περιοδικού μας	312
Πνευματικά & Καλλιτεχνικά	
γεγονότα	315

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:
Ανεξαρτησίας 188 - Γιάννινα
Τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 300

Χρονιάτικη συνδρομή 1.300

Φιλική κατά προαίρεση...

Ιδρύματα - Δήμοι - Κοινότητες
5.000

Εξωτερικού δολάρια 20

Ύλη - αλληλογραφία - επιταγές στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες. Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Ήρυκτής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
Χρόνος 17ος - Τόμος 8ος
Τεύχος 67
Γενάρης - Φλεβάρης
Μάρτης 1988 - 87

Η Επιφυλλίδα μας

Διαπιστώσεις και απορίες για ηγετικές αξίες και παραξίες

✽ ✽ ✽ ✽ ✽ ✽

Του Λάμπρου Μάλαμα

Το θέμα τούτο, ανάγεται σε μια εταστική ματιά, πάνω στο παρόν, αλλά και πίσω στο παρελθόν, για κάποιες ηγετικές ποιότητες και οντότητες των Ελλήνων.

Το δίνουμε, όχι σαν μια ρεαλιστική εξέταση, και διαπίστωση, να φωτίσει απλά, ή και να παρηγορήσει. Αλλά, γενικότερα να δώσει νύξεις, κεντρίσματα κι ερεθίσματα, για μια εμπειρισματομένη έρευνα, που νά 'χει εντελέχεια, να προκαλεί απορίες, ευθύνες και διδάγματα, πάνω σε μια βαθύτερη και σωστότερη ψυχολογία, όσον αφορά τις αξίες και τις παραξίες ηγετών του λαού μας.

Επιχειρούμε τούτη τη σχετική αναφορά, γιατί χρόνια και χρόνια μας βασανίζει αυτή η προβληματική, καθώς βιώνουμε τη ζωή με δυσάρεσκες και πίκρες, αδυναμίες και ανακολουθίες «αθιμώντων» του τόπου μας.

Σε καίρια ερωτήματα, προσπαθούμε να δώσουμε

κάποιες απαντήσεις, έστω λίγες εξηγήσεις. Αφού πρώτα εξετάσουμε, αιτίες και ελαττώματα, από ηγεσιακές συμπεριφορές και δυστυχίες.

Τα πρόσωπα βέβαια, έρχονται και παρέρχονται. Μα οι καταστάσεις και τα έργα μένουν. Όσα στοιχειοθετούν παραδείγματα προς αποφυγή, πρέπει ξεχωριστά να διδάσκουν.

Πολλές φορές ξεχειλίζουν τα ποτήρια της πίκρας, από πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις, από διχόνοιες και διασπάσεις, ατυχίες, ήττες, και προδοσίες, σε βάρος πάντα του αξιαγάπητου κι αθώου, πολύπαθου λαού μας.

★

Στη χώρα μας, από τ' αρχαία χρόνια, πρόκυψαν ηγετικές ανεπάρκειες και κακοδαιμονίες, από ξενόδουλες και χρηματόδουλες αδυναμίες.

Όμως, σε τι μας δίδαξαν ως τώρα; Μπορούμε άραγε να τις λιγοστεύουμε, ή και

να τις αποφεύγουμε; Ίσως ναι, καθώς εμείς οι Έλληνες έχουμε σαν έθνος, μια από τις μεγαλύτερες πνευματικές κληρονομίες του κόσμου, σε όλους τους αιώνες.

Ο λαός μας είναι από τους εφύστερους της γης. Άξιος να διαφυλάσσει και να καλλιεργεί τα στοιχεία των πολιτισμών που κληροδότησαν στην οικουμένη, πριν 3.000 χρόνια σχεδόν, οι αρχαίοι και μεγάλοι μας πρόγονοι.

Το δυναμικό πνεύμα της φυλής μας, κατόρθωσε δια μέσου των αιώνων, παρά τις ποικιλώνυμες και πολύμορφες δουλείες, να περισώσει παραδοσιακά βασικά γνωρίσματα, ήθη, αρετές, και πολλά χαρίσματα που μετέδωσε σε νεώτερές μας γενεές.

Το πνεύμα αυτό της αξιοπρέπειας, της λευτεριάς, της προσωπικής και ομαδικής λεβεντιάς και της εθνικής περηφάνιας, ποιός μας λέει πως δε ριζοκρατιέται από Δισχύλους και Μαραθώνες, από

Λεωνίδες και Θερμοπύλες, Μεγαλέξανδρους κι Αριστογείτονες, Σοφοκλήδες και Σπάρτακους, Σκυλόσοφους, Βελεστινλήδες και Κατσαντώνηδες, Αντρούτσους και Μποτσαραίους, Καραϊσκάκηδες και Μακρυγιάννηδες, Κολοκοτρωναίους και Βελουχιώτηδες, Κούγκια και Ζάλογγα κι Αρκαδία, Πολυτεχνεία κ.λπ, σύμβολα και τρόπαια και θρυλικά ολοκαυτώματα:

Ο Ιταλός αναγεννητής Καμ. Καβούρ είπε κάποτε πως: «Ένας λαός, όταν παράγει άντρες σαν τον Όμηρο, είναι προορισμένος για μεγάλα πεπρωμένα.».

Πρέπει να πιστεύουμε βαθιά, πως πράγματι, είμαστε η συμπικνωμένη ουσία και πεμπτούσια στο λόγο του εθνικού μας ποιητή Κωστή Παλαμά, που λέει:

«Η αξία ενός λαού δεν μετριέται με το στρέμμα, με της καρδιάς το κύρωμα μετριέται και με αίμα.».

Αλλ' ως πότε στη χώρα μας, θα επικρατούν, ανορθόδοξα εκλεγμένες, ηγετικές παραξίες;

Γιατί να συμβαίνει αυτός ο διαδοχικός μαραθώνιος, με ανεπαρκείς κι ανακόλουθες ανάξιες ηγεσίες;

Τι συμβαίνει και οι νεώτεροι Έλληνες, όπως και οι παλιότεροι, όταν γίνονται στελέχη και ηγέτες, μεταβάλλονται σε Κρόνοι και τρώνε τα ίδια τα παιδιά τους;

Προς τι, οι τόσες αρνητικές αντιθέσεις;

Γιατί δε μονιάζουν με σίνεση κι εμπιστοσύνη, να πάει μ' ενότητα και σιγουριά, η χώρα κι ο λαός μπροστά; Ίδού, πώς αξιώνει ο Θεοφ. Καίρης να είμαστε «πάντες ίσοι τοις νόμοις, ως αδελφοί και φίλοι διάγοντες...» και να μην «ευρίσκουσι κατάλληλον καιρόν οι τύραννοι, να θέτουσι ζυγόν».

Γιατί να πετροβολάμε τα ίδια μας τα καρποφόρα δέντρα... που μας δίνουν τους χυμώδεις και γλυκούς καρπούς των;

Γιατί να ρίχνουμε λάσπες στα πηγάδια που πίνουμε νερό;

Γιατί να περιθωριοποιούμε και ν' αχρηστεύουμε μορφές, που είναι σε θέση να χτίσουν κέτρες σε οικοδόμημα νέου ζηλευτού πολιτισμού;

Είναι σαν να σκοτώνουμε γαλατοφόρα ζώα που μας προσφέρουν διατροφικά, την ίδια την άλκιμη και ζωτική μας δύναμη!

Και απορούμε κι αναρωτιούμαστε:

Γιατί αναδειχνουμε συχνά πικνά, μέτριες, κατώτερες, λιγόφτουρες κι ακατάλληλες ηγεσίες;

Τι συμβαίνει; Μήπως δεν εντοπίζουμε, δεν εκτιμούμε και δε σεβόμαστε τις πραγματικές αξίες;

Μήπως μας έλλειψε ολότελα η κρίση της σωστής επιλογής, ή δεν μας δίνουν ακέραιο το δικαίωμα γι' αυτή;

Γιατί, ο Έλληνας του

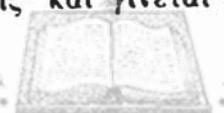
καιρού μας, όταν παίρνει έν' αξίωμα, ένα πόστο, πολλές φορές χωρίς αξιοκρατικά μέσα κι αντικειμενικά κριτήρια και προσόντα, λησμονεί εύκολα το παρελθόν και προδίνει ευκαιριακά, τον εαυτό του και τους άλλους. Με αποτέλεσμα να θλιβερολογούμε το δημοκρίτειο ρητό «χαλεπόν άρχεσθαι υπό χειρόνος»: (Δυστύχημα να κυβερνούν οι κατώτεροι).

Αποδειχτηκε πως πολλοί απ' αυτούς, δεν έχουν σταθερές κι ευσυνειδήτες ηθικές αρχές. Δεν κάνουν τη θεωρία, βίωμα και πράξη. Γίνονται κάπηλοι, καριερίστες και υποκριτές.

Οι φιλοδοξίες και οι ανησιχίες των ανθρώπων βέβαια, είναι μέσα στη φύση τους. Θέλουν πάντα ν' ανεβαίνουν, να κερδίζουν την κοινωνική κατάφαση. Να φτάνουν κάποι. Να προσφέρουν στον εαυτό τους τιμές και δόξες και χαρές.

Αλλά, για να υπηρετήσουν τα κοινά και να ωφελήσουν το σύνολο, τότε μόνο γίνονται εύλογες και δικαιολογημένες οι φιλοδοξίες, όταν είναι θωρακισμένες με ανάλογες γνώσεις, και με πρότερη επίγνωση και συναίσθηση δυνατοτήτων. Με το «γνώθι σ' αυτόν» και το «γνώθι των άλλων».

Ο νοσηρός εγωκεντρισμός, πάντα συγκρούεται διχαστικά με παραγωγικές δυνάμεις και γίνεται άρνηση.

Γι' αυτό, δεν απολείπουν οι εριστικές διαδικασίες.

Όταν δεν υπάρχει σεβασμός, εκτίμηση και σωστή αποτίμηση των προσωπικών αξιών, τότε επιπλέει το ψέμα, η συκοφαντία, η νοθεία, ο αθέμιτος ανταγωνισμός, η μανία της επίδειξης και της προβολής του «εγώ».

Και όμως, μπορούν, να συνυπάρχουν λογικά και αρμονικά, οι επιταχτικά αξιόλογες αντιθετικές και επικοδομητικές απόψεις, με τους καλύτερους δυνατούς τρόπους, για το συμφέρον της ολότητας.

Φτάνει κανείς, πολλές φορές, σε απογοητευτικό σημείο διαπιστώσεων, σχετικά με ανεκδιήγητους ατομικισμούς, καιροσκοπισμούς και καριερισμούς, ν' απορεί και να εξίσταται με θλίψη:

Έχουν αλήθεια υποστεί τόση κακοποίηση, καπηλεία, παραποίηση και διαστρέβλωση, οι ιδεολογίες, σε πραχτική συνέπεια, από το κίβδηλο, έμψυχο στελεχικό και ηγετικό υλικό, στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία;

Προπάντων οι ανθρωπιστικές ιδεολογίες. Αυτές που είναι συνισταμένες σε προοδευτικές φιλοσοφικές και κοινωνικές αρχές. Δυστυχώς, οι πιότεροι που τις ενστερνίζονται, δεν τις επιτελούν πραχτικά, με ηθική συνείδηση για να γίνονται έτσι, οι σωτήριες ιδέες, βιωματικές και πειστικές πραγματικότητες.

Ως πότε όμως, θ' αποδείχεται το εναντίο και λυτρωτικές ιδεολογίες, θα παραμένουν ουτοπίες;

Γιατί ο άνθρωπος, σαν εξελισσόμενο ον, και σαν χαρακτήρας, να μην ακολουθεί μια σταθερή πορεία, προς μια τελειοποίησή του;

Μπορεί να είναι μεταβαλλόμενος μέσα στη διαλεκτική κίνηση; αλλά, γιατί όχι προς το καλύτερο;

Είναι κρίμα που οι περισσότεροι επώνυμοι και δυσώνυμοι ηγέτες, δεν γίνονται υποδείγματα των καλών θεωριών και πράξεων; παρά μας γεμίζουν από αντιφάσεις και ασυνέπειες.

Καλές και άγιες μπορεί να είναι οι ιδέες. Μα, άλλα τα λόγια κι άλλα τα έργα(!) Αντί να επιβεβαιώνεται του λόγου το ασφαλές, σε μian ακεραιότητα, επικρατεί, η υποκρισία, η προσποίηση και η απάτη.

Τις θεωρίες τις διαψεύδουν συχνά τα δρώμενα.

Στην αρχαιότητα, μιλούσαν για ειρήνες, κι έκαναν πολέμους. Και στα χρόνια μας, κομπορρημονούν και κόβονται για αστικές και σοσιαλιστικές δημοκρατίες; και σκαρώνουν ολιγαρχικές και φατριαστικές δυναστείες...

Στην Ελλάδα, οι ηγεσίες, δεν διακρίνονται για τις ευγενικές άμιλλες δημιουργίας, όσον αφορά το κοινό καλό. Αλλά, για τις αδιάκοπες συγκρούσεις, τις αρνητικές αντιθέσεις,

τα μίσση, τις αρχομανίες, τις αντιπαραθέσεις, τις διχοστασίες. Και ο γελασμένος και κακόμοιρος λαός, απορεί:

Ποιές τρίαίνες άραγε ξεσκίζουν πάντα τους ασκούς του Αίολου; και ποιές καταχθόνιες δυνάμεις, αντιζηλίας και φθόνου, εξαπολύουν τα φουερά του διχασμού;

Πολλοί απίθανοι μεσσίες, μας επιβάλλονται «άνωθεν» και «έξωθεν»...

Μεθάνε με το νέκταρ της εξουσίας; κι όταν ασκούν τις λειτουργίες της, τις μετατρέπουν σε δυσλειτουργίες... και συγκροτούν παρεοφατρίες, και κάνουν καταχρήσεις, υπερβάσεις και λαθροχειρίες.

Το πολιτικό ήθος γίνεται συνώνυμο της δημαγωγίας.

Νομίζουμε, πως πολύ σπάνια, στη διαδρομή της πολιτικής μας ιστορίας, αναδείχτηκαν ηγέτες, από τη βάση και τη μήτρα του λαού.

Η όλη κακοδαιμονία, προέρχεται από κάθε νόθα επεμβασιακή και απάτηλη ετυμηγορία.

Ο λαός είναι πάντα το μέγα θύμα. Γιατί ενώ, μέσα του βρίσκονται όλες οι δημιουργικές αξίες της ζωής και του πολιτισμού... εντούτοις δεν τον διαπαιδαγωγούν ψυχολυτρωτικά και αξιοποιητικά, με σωστή και υποχρεωτική παιδεία, να του ανεβάσουν το μορφωτικό του επίπεδο. Να μπορεί να διαμορφώνει κριτήριο ικανό, για σω-

στές επιλογές και για τα κοινά του συμφέροντα.

Γι' αυτό παραμένει «πάντοτ' ευκολόπιστος και πάντα προδομένος». όπως διαπίστωνε κι ο εθνικός μας ποιητής Διον. Σολωμός.

Ο πολιτικός και ο πνευματικός, ηγέτης, θα πρέπει, έξω από κάθε εγωκεντρισμό, να υπηρετεί με προθυμία, φιλοτιμία και αυταπάρνηση, τα αιτήματα της κοινωνίας.

Αν σε αντίθετη περίπτωση, ευνοούμενοι, φιλισταίοι, ανεπίδεχτοι για μάθηση, άξεστοι, τυφλοί από γνώσεις, στενόμυαλοι, κοντόφθαλμοι, από παρατηρητικότητα και αντίληψη για το κάθε τι, συνεχίζουν αιωνίως, να εξουσιάζουν τα πράγματα, σε λαθεμένες πορείες, σε διαστρεβλωμένες εξελίξεις, σε γεννοχτόνες αυθαιρεσίες, χωρίς την απαιτούμενη αξιοκρατία, τότε, αιωνίως και τυμπανίως θα κλάιμε τη μοίρα μας! Θα αχρηστεύουμε και θα περιθωριοποιούμε τις δημιουργικότερες δυνάμεις και μορφές, τις ικανότερες αξίες του γένους μας.

Για όλες τις αδικίες, τα σφάλματα, τις παρεκλήσεις και τα παραστρατήματα, μιας όποιας πολιτικής, υπεύθυνες είναι πάντα οι ηγεσίες.

Ο καθυστερημένος κι αμόρφωτος λαός, έχει λιγότερη ευθύνη, γιατί, τις συντηρεί και τις ανέχεται παρά τη θέλησή του. Αφού τον έχουν έρμαιο, στα δικά

τους νομικά τερτίπια.

Το ηγεσιακό υλικό, από μέτριους και κατώτερους, θα προκαλεί πάντοτε ασυναρτησίες, ντροπές, γελοιότητες και πισωδρομήσεις.

Τα γνήσια ταλέντα του λαού, θ' απονεκρώνονται. Πολλά χρόνια θα πάνε χαμένα σε αδράνειες και απραξίες.

Το ευφάνταστο και δημιουργικό πνεύμα, το εφευρετικό δαιμόνιο της φυλής που είναι σκορπισμένο στην υφήλιο, θα το καρπώνονται τα ξένα κράτη.

Είναι κρίμα, τα γονιμότερα κύτταρα του ελληνισμού μας, να κρυτανεύουν σε ξένες χώρες, αποδιοπομπαία, από τη μάνα πατρίδα!

Η ριζοβόλα και πηγαία ευφυία του λαού μας, ως ποτέ θα καρπίζει και θα διαποτίζει πίοτερο τα ξένα ψυχοπνευματικά περιβάλλια... όπως η αρχαία μας επιστήμη, φιλοσοφία και ποίηση:

Πρέπει λοιπόν κάποτε, επιτέλους, οι νεώτεροι και νεώτατοι Έλληνες, να εκπαιδευτούν και ν' αποχτήσουν την τετράγωνη λογική, την ορθότατη κρίση.

Να μη πράττουν όπως τους οδηγεί το ατομικό συμφέρο, αλλά, το κοινωνικό. Και όχι όπως επιβάλλουν οι ανώμαλες, οι παραφύση καταστάσεις.

Μα να είναι οι ίδιοι, ευτυχείς διαμορφωτές των περιστάσεων, μέσα σε κάθε αίτημα και νόημα των

ανάγκών της κοινότητας και των νόμων της φύσης.

Ο Ηράκλειτος έλεγε πως:

«Βάρβαροι είναι οι ακαίδευτοι», όσοι δεν έχουν ασκηθεί στη λογική επεξεργασία και αξιολόγηση του υλικού των αισθήσεων».

Αυτοί, είναι μια περιτρανη αλήθεια.

Μπορούμε λοιπόν με τη θεσμοθέτηση μιας ευεργετικής για όλους παιδείας, και τον αδιάκοπο αγώνα μιας γενικής και απαραίτητης μορφωτικής νομοτέλειας, να ανατρέψουμε την έννοια του «φύσιν ποιηράν ου μεταβαλείν ράδιον».

Ναι, ίσως δεν είναι εύκολο, μα όχι και αδύνατο, να μεταβάλουμε τον κακό και διαστρεμένο χαρακτήρα. Άλλωστε, γιατί να ζητάμε τη διόρθωσή του, όταν μπορούμε να διαπλάθουμε σαν Πολιτεία και λαός, καλούς, ηθικούς κι ενάρετους, συνεπείς και πραχτικούς πολίτες και ηγέτες:

Όσο κι αν είναι «χαλεπόν το ποιείν και ράδιον το κελεύσαι» (Δημόκριτος) ως το προσπαθήσουμε.

Μόνο έτσι ίσως θ' απαλλαγούμε από τις εγχώριες ηγετικές και μεσσιανικές εθνο-λαο-«σωτηρίες»... και από τις ξένες «φιλο»-ιωβόλες «προστασίες».

Λάμπρος Μάλαμας
27 Μάρτη 1988

Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες

Ρουμανία

Ανακρέων

Λούτσιαν Βλάχκα (1895-1961)

Μετ. Ο Μεσεβρινός

Στα κλήματα τα πόρφυρα τα σταφύλια φαντάζουν
 ίδια γυμνά του φθινοπώρου στήθια
 που ένα-ένα από τα φύλλα γδύνεται,
 'Αδραχ' τα από το σφρίγγλο κορμό τους
 και στίφ' τα,
 στίφ' τα στους διψασμένους σβώλους του χωμάτου
 στο στόμα...

για να θωρώ τα χιράκια-σου ως τρέμουν
 από την προσφορά
 και μούστο τα δαχτύλια-σου να στάζουν.

Ελληνική Μειονότητα Αλβανίας

Η γιαγιά μου

Θωμά Στερίου

'Ήσουν πάντα ξαπλωμένη στο κριβάτι,
 πάντα άρρωστη
 και μόνο σαν ερχότανε η άνοιξη,
 σηκώνόσουν κι έβγαινες να την καλωσορίσεις.

Τι αγάπη ήταν αυτή, που τόσους μήνες την περίμενες,
 κρατώντας μες το σπίτι σου δυο-τρεις σακούλες μυστικά της
 Ο Μάης σου εμπιστευόταν τα χρώματα,
 κι ο Απρίλης δυο ζουφτίτσες πράσινη πυρκαγιά.

'Ερχονταν η άνοιξη κι εσύ τη μάγιαες,
 και την κρατούσες στο δικό σου περιβάλλον όλο το χρόνο,
 παντρεύοντας τα δέντρα, σπέρνοντας βραγιές
 μαρούλια της δροσιάς και δινόσμο

Εμπαινες μες τον κήπο κι οι μηλιές
 χορεύανε ντυμένες στ' άσπρα τους φουστάνια,
 απλώνανε στο δρόμο σου ρόδα οι τριανταφυλλιές
 κι οι κυδωνιές λυγίζανε απ' τα χρυσά γιορτανάκια.

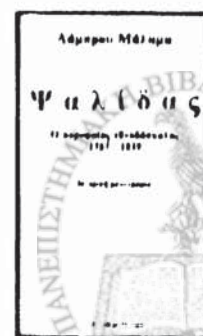

'Άνοιξη σε χαράδρα του Λόου

'Όσες φορές με ξεπροβόδιζες, για ευχή,
 μου 'βανες πάντα δυο κλωνιά μηλιάς στα χέρια,
 δυο ρίζες τριανταφυλλιές, μ' ένα πλοχέρι γη,
 και πέντε λέξεις έγνοια.

'Έτσι μια άνοιξη, που όλα είχαν ανθίσει,
 οι κυδωνιές προς την αυλή σου ανηφορίζανε,
 τα γιορτανά σου έβαλις και βγήκες απ' το σπίτι
 και πίσω δε μας ξαναβίσεις

Κυκλοφόρησε Λάμπρου Μάλαμα: Αναφορά στην Αλβανική Λογοτεχνία 1500 - 1986

Ελληνική Ποίηση

Αναζήτηση

Ελένης Γιαννοπούλου-Γεωργουλάκη

Την πολιτεία της μοναξιάς
την πολιτεία της αποσύνθεσης
την πολιτεία του θειαφιού
και του στιλέτου εγκαταλείποντας
έφυγα εγώ για τη μεγάλη περιπλάνηση
πάνω στη φλοίδα της γης μου
αναζητώντας τον περιούσιο λαό μου.
Ξοδεύτηκα μελετώντας τον ισκίο
των άστρων πάνω στα δέντρα και στο δίκιο.
Σπαταλήθηκα μελετώντας το φέρσιμο
των ταπεινών πάνω στα κίτρινα λιοτρόπια.
Ληλατήθηκα γυρεύοντας τα δάχτυλα
της ιστορίας πάνω στα πρόσωπα των ανθρώπων.

Στην έρημο της Σαχάρας
πέρα απ' τους χρισωμένους τάφους
των Φαραώ και τους αμμόλοφους
με θάμπωσαν τα γαλανά μάτια των Βεδουίνων
γιομάτα απειλή και επανάσταση.
Μέσα σε σπιτία από ιδρώτα και λάσπη,
βαθιά στα σωθικά της γης.
γεύτηκα το αρμυρό ψωμί του τρωγλοδύτη
ζυμωμένο με κεραυνοίς και αστραπές εκδίκησης.

Και στις επίπεδες εκτάσεις του πεπρωμένου
αλατιού,
δίπλα στη λίμνη με τις φωτισμένες,
δοξαρωτές πόρτες και τα φοινικόδεντρα,
άκουσα το απατηλό κλάμα του κροκόδειλου
και τον κόκκινο άνεμο
στην κελεμπία του σκοτεινού καβαλάρη
που ζητούσε ψωμί και πρόοδο.
Τις νύχτες ανακατώθηκα με τα πλήθη
σε μυστικές τελετουργίες, σε λιτανείες,
σε καρναβάλια αγριεμένα
και είδα στα μισόγυμνα κορμιά
να γυαλίζει το μάτι του πεινασμένου.
Ύστερα βρέθηκα γαντζωμένη
στα ηλεκτρισμένα συρματοπλέγματα
των πατριδών, γυρεύοντας εναγώνια
την ελευθερία, την ισότητα
και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
Κέρδισα τη θλίψη
που φέρν' η γνώση και η αίσθηση.

(Βραβείο Δήμου Καλλιθέας '85)

Ο Λάσκαλος

Του Κώστα Α. Παπαστεργίου

τ. δήμαρχου Τρικκαίων

Σκι-ταλοδρόμος πού 'φερε σα φλόγα την Αλήθεια

απ' το αρχαίο θυμιατό
αναμμένη.

ζωπύρωσε το θυμικό
στην οικουμενή
και Αρετής ναό μας στέργισσε στα στήθια!

Θεόρατες κι αν έχτισε της Γνώσης τις κολώνες

κι έζειξε τα ουράνια
με τον άδη.

στάλαζε φως μες στα χαρμάνια,

όχι σκοτάδι

και να! η φυλή μας λαμπυρίζει στους αιώνες!

Τον ίδιο λόγο διβολάει, σε άσπρον ή αράπη,
ανθίζει το ξερό κλωνί

σα Βακτηρία

κάποιου Σαούλ, και το θρονί

με καρτερία

στήνει στου μίσους τα λημέρια η Αγάπη!

Τον είδα στο Κρυφό Σχολειό με κοζασμένα χείλη

και μπουρλοτιέρη και πακά

και χτίστη,

τραγοιδιστή που να σκορπά

με πίστη,

λευτεριονότες στους λαούς μ' άρπα το καριοφιλι!

Πυρσός! Τάμα ανέκκλητο στις σκέψης το βωμό,

καίει της ψευτιάς το φράχτη
να το χάσμα!

Και ξεπετιέται απ' τη στάχτη

άλλο πλάσμα:

Ο φοίνικας κάθε γενιάς με νου κι ανασασμό!

Παναγιώτη Γσουτάκου

Κυκλοφόρησε

«Η ιστορία του
Κερατσινιού»

Δυο ποιήματαΤου Ζαφείρη ΣτάλιουΗ Βραζιλιάνα

Τα μεγάλα торνευτά στήθια της,
χρυσοί ώριμοι καρποί,
αναδύθηκαν μέσα από τους αφρούς της ανη-
συχίας,

ανεμίζουν στις ζεστές ώρες των πόθων,
οι μεστωμένες καμπύλες της ηδονής της,
μια νοσταλγία μόλις σαλεύει στην ακινησία
των ξεχασμένων,

ένα δάκρυ έμεινε μετέωρο μέσα στο χρόνο,
κρέμεσαι από το λεπτό φύλλο ενός κλαδιού,
τρέμεις σαν ένα φύλλο στου φθινόπωρου την
άκρη,

μ' ένα γαλάζιο φουστάνι,
ξαπλωμένη στο ντιβάνι μιας επιθυμίας,
περιμένει την αντρίκια παλάμη,
που θα κάνει τη σάρκα της να ριγήσει...

Σούνιο...

Το φεγγάρι γλείφει τα μάρμαρα της μνήμης αιώνια,
στ' άπειρο απλώνεται η θάλασσα,
τα κύματα προσκυνούν το ναό,
οι κίτρινες ώρες της νύχτας ηρεμία, γαλήνη,
λιγοθυμούν του πένθους τ' αστέρια
μέσα στη σιωπή οι αρχαίοι θεοί ανασταίνονται...

Εικόνες της ΠαλαιστίνηςΤαξιάρχη Ζαγγανά

Εν ονόματι του θεού Ισραήλ
χτυπούν τα παιδιά της Παλαιστίνης
συντρίβουν, τσακίζουν τα κοκκαλά τους
κι αυτά σφαδιάζουν από πόνους!
Πότε πότε τα θάπτουν ζωντανά
γιατί θέλουν νά 'χουν δικιά τους πατρίδα.
Οι βάρβαροι τους δίνουν αγχόνες
καμμένο χορτάρι, σπασμένες πέτρες
με τις σκούρες κηλίδες του αίματος
στάμνες από θλίψη δίχως φως.
Κάθε σπίτι κι ένας βωμός
κάθε πέτρα και μια θυσία
κάθε αυλή κι ένα ποτάμι
από δάκρυα και αίμα!
Περνούν οι μέρες κ' οι νύχτες
με τα ουρλιαχτά των παιδιών
σαν νά 'φτασε το τέλος του κόσμου
καθώς οι σάρκες τεμαχίζονται.
Τα παιδιά γυμνά, ξυπόλυτα κι αντρίκια
στιγματίζουν το τέλος του 20 αιώνα.

Τρίκαλα 10-3-88

Κείνες τις ώρεςΓιάννη Καραβίδα

Κείνες τις ώρες
γυμνό το πρόσωπο της Λευτεριάς
κι όλα σιωπή
όπως το φως
για ν' ακούγεται μέσα στις καρδιές
η φωνή των τοίχων.

Κι άνοιγαν οι τάφοι
κι οι νεκροί
έδιναν απ' την αθανασία τους
διάρκεια στους ζωντανούς
κι έπαιρναν πνοή απ' την πνοή τους.

'Ετσι νεκροί δεν υπήρχαν
κι ούτε θνητοί
πάρεξ ο εφιάλτης
με κρυμμένη στην κουκούλα του
τη σκωληκόβρωτη μορφή του.

Κείνες τις ώρες
γυμνό το πρόσωπο της Νιότης
κι όλα βροντή
όπως ο κεραυνός
που χάραζε απανωτά
στο κούτελο του φασισμού
το Μέγα ΟΧΙ.

Πασχαλινή ανάμνησηΝίκου Στ. Δημητρακόπουλου

Πόσο πασχίζω να βρω και να μαζέψω
τα πρώτα μου βήματα
που έκανα στη γη σου — νησί μου...
Τα πρώτα παιδικά μου γέλια
κάτω απ' το θρόισμα — των πεύκων
και στις ακρογιαλιές σου...
Να βρω τις κόκκινες παπαρούνες — του βουνού σου
και τα πετρώδια — της θάλασσας που πρωτομάζεψα...
Τα πρώτα τενεκεδένια караβάκια μου
που τα ταξίδεψα εκεί στο λιμανάκι — της Θάσος,
κοντά στις καρίνες των ψαράδικων καϊκιών...
Πόσο κουράστηκα να σου ζητώ — νησί μου,
να μου δώσεις πίσω εκείνα τα πρώτα,
απ' τα τσιμπήματα των μελισσιών σου —
παιδικά μου δάκρυα που πότισα τη γη σου...
Πόσο τα λαχτάρισε όλ' αυτά η ψυχή μου,
να σμίξει μαζί τους και να ξεποστάσει
σ' ετούτη τη Λαμπρή πασχαλινή γιορτή...
Πόσο σας λαχτάρισα, πρώτοι μου πεντάμορφοι
παιδικοί μου ήλιοι,
τώρα που ενώ η καρδιά μπορεί και σεργιανάει
στην ομορφιά και την αγάπη,
οι αναπνοές μου γέρασαν
μες στην υπεραντοσύνη πότε χιλιόχαρης
και πότε γλυκολυπούμενης ζωής...

Πέντε ποιήματα

Του Αλέκου Χρυσστομίδη

Η Σειρήνα

Ήμουν παιδί·
άκουγα τη σειρήνα του εργοστασίου
πρωί στις έξη.
Το σπίτι μας ήταν μακριά.
Με φόβιζε ο ήχος της.
Πού να το φανταζόμουν
ότι θα ῥχόταν η στιγμή
που θα βούιζε τόσο κοντά στ' αυτιά μου:
Δυο φορές το οκτώωρο·
η πρώτη βουή να μου θυμίζει τη σκλαβιά
κ' η δεύτερη μου ξαλαφρώνει το βάρος...

Τα ρολόγια

Τα ρολόγια στην είσοδο
μού ῥκαναν τέτοια εντύπωση
όταν μικρό παιδί χάζευα μπροστά τους,
σαν σχόλαγαν οι εργάτες.
Τα είχα τόσο αγαπήσει.
Μου φαινόταν σαν παιχνίδια που μου ῥλει-
ψαν.

Δε φανταζόμουν ποτέ
πως κάποτε θα μου ῥκλεβαν τον ιδρώ...
Κάρτα! Μοχλός! ῚΞη και πέντε!
ῚΧασες μιαν ώρα.
Πενήντα πέντε λεπτά μόχθος!...
Ελάτε φίλοι μου όσοι είστε δυνατοί.
ῚΌταν βγειτε απ' τα ρολόγια
θα βρείτε απλωμένο το χέρι μου.
Εγώ δε μπορώ να ξανάρθω μέσα.

Πυρετός

Αναλύσεις. Φωσφορικό οξύ!
ῚΌξινο - αμμωνιακό...
Τσιφάρια, ζυμωτήρια, αναμικτήρια...
Ξερατήρι, ταινία, αναβάτορας, φίλτρο.
Συσκευασία, φόρτωση!
Το άλφα και το ωμέγα,
όχι δεν είναι όνειρο!
Είναι αλήθεια και είναι Σάββατο!
Να τα ψίχουλα του μόχθου σου.
Ψίχουλα σαν το σπειρωτό λίπασμα.
Η συσκευασία του όνειρου σε πραγματικότητα.
Η φόρτωση με τις φροντίδες του ψωμιού.

Επισκευή

Σκουριάσανε τα καζάνια.
Χτυπάω με το ματσακони ορθιος,
σκιφτός, κρεμασμένος.
Τη σκουριά της ψυχής
με τι θα την καθαρίσω;
Με το μίνιο θα σκεπάσουμε το άγχος!
Κόκκινο είναι το μίνιο...
το άγχος πρέπει να δείχνει χαρούμενο.

Φυγή

ῚΆφησα τους ρόζους των χεριών μου
στην πόρτα του εργοστασίου.
Ποιός ο λόγος να τους σέρνω μαζί μου;
Δικοί τους ήταν.
ῚΌταν πρωτόμπαινα
τα χέρια μου ήταν απαλά!
ῚΈδωξα τις αναμνήσεις,
κράτησα μόνο την ελπίδα.

Σπαράγματα μνήμης

Νίκου Β. Καρατζένη

Λευκά θεριά σου σφάλισαν τα ονειροκόλα μάτια
για να μη βλέπουν πια τις κτηνωδίες τους
στις αδερφές και στις αγαπημένες των συντρόφων
σου.

Σου πνίξαν οι άνανδροι τη λαλιά
για να μη φτάνουν της ματωμένης φυλής σου τα
μαρτύρια

στων ησιχασμένων τις μικρόσκοπες έγνοιες.
Θερίσαν της νιότης σου την αλκή
γάρνα βισσοδομούν ανενόχλητοι
της φιλετικής υστερίας οι ασπάλακες.
Σου κλέψαν πρώιμα τον ήλιο
γιατί αρνήθηκες το κάτεργο και την αιώνια αιχμα-
λωσία

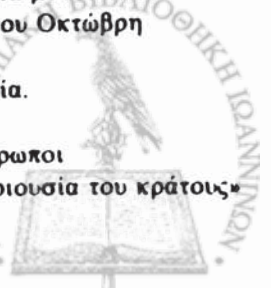
των αδερφών σου.

Σου καρφώσαν ύπουλα την καρδιά
για να πάψει να χτυπάει για τον εξανδραποδισμό
του λαού σου.

Σου αρκάζαν βίαια απ' το χέρι την πένα
οι λαφυραγωγοί της ελπίδας
γιατί ακόνιζε επιφοβα συνειδήσεις,
δε σταυρώσαν του ερέβους οι πλειοδότες
καθώς σταυρώνουν αιώνες τώρα
το δίκιο, την αλήθεια, τον άνθρωπο.

Σε κόψαν στο μεσοστράτι της άνοιξης
για να κλείσουν τ' ονείρου τα μονοπάτια.
Σε κρεμάσαν ένα λιόγερμα του Οκτώβρη
γιατί αμφισβήτησες
τη στυγνή τους αποικιοκρατία.

Σου στερήσαν της μάνας
το στερνό φίλημα οι μισάνθρωποι
γιατί «ήταν το σώμα σου περιουσία του κράτους»
Μπένζαμιν Μολότζε

με το αίμα σου της φυλής σου τα νιάτα
γράφων τώρα τα δίκια τους
στις καρδιές των ανθρώπων,
η θυσία σου ατσαλώνει την πάλη τους
και δεν θ' αργήσουν να δουν
τριανταφυλλιές και παπαρούνες
στοις δικούς τους κήπους
ήλιους και φεγγάρια στα δικά τους μπαλκόνια
συγερινούς και λιοτρώπια στων παιδιών τους
τα χαμόγελα.

Ερωτικό

Γιάννη Πλαχούρη

Μοιάζεις με δέντρο, είναι πουλί·
στην αγκαλιά σου γέρνω, κρύψε με.
Φυσάει ο αέρας, γδέρνει.
Σκληρός κατάντησε ο καιρός.
Πούθε ν' απλώσω τα φτερά;
Η φωνή μου γλιστράει σε δάσος τσιμέντου
Ελένη, Ελένη, Ελένη καλώντας
φτάνω μπροστά σε παράθυρο. Κλειστό.
Ακουμπώ στον τοίχο. Κρυώνω.
Στο πεζοδρόμιο περνούν οι φίλοι.
Χαμηλά, έρποντας αφήνουν
μιαν ασημένια κλωστή σαν μίτο Αριάδνης.
Αν ξετυλίξω το χνάρι τους
θα βγω στις σκοτεινές σπηλιές.
μη μ' αφήνεις να πέσω.

Λελφοί

Στεφανίας Καλού

Θα ξημερώνει, θα βραδιάζει, στους Δελφούς,
κι ο ήλιος φωτόλουστο θα στέλνει
το μήνυμά του στους Λαούς, στην οικουμένη,
να κράζει τους ανθρώπους αδελφούς.

Τριανταφυλλιές βουνοκορφές θ' αντιλαλούν
θεών και αγαλμάτων την ιδέα,
αστείρευτη της Κασταλίας η κρήνη,
των πιο γενναίων στοχασμών η πιο γενναία!

Το Δελφικό Μαντείο ν' αναστήσει
Απόλλωνα, Λητώ και Φιμονόη,
ως φλόγα, ιερή να πυρπολήσει,
πλήθος ανομημάτων, στην αλόη.

Ξυπνήματα αιώνων ν' ακουστούν,
και των πολέμων τα ορφανά, ασπροντυμένα,
να τα θωρεί ο ηνίοχος γλυκά,
αγκαλιασμένα.

Βουλαί των αθανάτων ας ηχήσουν
στοις πιννακίδες του τεμένους τη γαλήνη,
θρόνο χρυσελεφάντινο να στήσουν
στων Φαιδριάδων την απέρυπτη σαγήνη.

Παλαιστίνιου φωνή

Παύλου Εμμανουήλ

Δε βρίσκω άκρη να σταθώ
σταματημό και τόπο.
Πεινώ, διψώ και ξευχτώ
με σπαραγμό και πόνο,
για όσους υποφέρουνε
και λύτρωση γυρεύουν.
Πόσες φορές αντίκρυσσα
κατάμπροστα το χάρο
παλεύοντας για λευτεριά
για μια γωνιά πατρίδα!
Θέλω να είμαι στη ζωή
στρατιώτης της ειρήνης,
μα οι καννίβαλοι Εβραίοι
σκληρά με βασανίζουν,
και με σκοτώνουν άδικα
οι τρανοί για να πλουτίζουν.
Αυτοί τα βόλια να πουλάν
κι εμάς μαρτύριο η ζωή μας.
Μας κλέβουνε τη λευτεριά
και σπέρνουν τη διχόνοια.
Στον όλεθρο μας οδηγούν
οι έμποροι του σκότους.
Φρίκη αδέρφια συμφορά,
μου στέρεψε το δάκρυ!

Πολύγυρος 20-3-88

Της γης πολίτες δώσετε τα χέρια,
το πνεύμα της Ελλάδας συνεχίστε.
Τις αμφικτιονίες ξαναχτίστε,
για μια Ειρήνη, Ειρήνη πλέρια!

Δυο ποιήματα

Της Γιάννας Κακολύρη

Αλλοτρίωση;

Η ζωή μας να ποδοπατιέται νυχτόημερα
σε σοκάκια σκοτεινά κι αδιέξοδα,
να σπαταλιέται αφειδώς
σε παρακαμπτήριους, κι εμείς
αναδιπλωμένοι στον εαυτό μας χίλιες φορές
να κρατάμε μυστικά
σε μιαν απρόσβαστη γωνιά της ψυχής
τ' όνειρο άκαφτη βιάτος!

Πόθος

Ω αιώνια ανικανοποίητε πόθε
του ωραίου, του άρτιου, της καταξίωσης,
φέγγεις πάντα στις ψυχές μου τα βάθη
λύχνος άγιος, μ' άγρυπνο φρουρό την αγωνία.

Ανδραβίδα 27-2-88

Μαζί χωρίς πυρηνικά και πόλεμο Χρήστου Προδρομίτη

Μαζί μπορούμε να πετύχουμε
μες στην ανθρώπινη καρδιά, εδώ στη γη,
μονάχα η αγάπη να φωλιάζει,

να ζούμε όλοι ήσυχα, χωρίς πυρηνικά,
που η σκέψη τους και μόνο μας τρομάζει.

Μαζί μπορούμε να πετύχουμε
όλοι οι άνθρωποι να σέβονται σ' αυτή τη γη,
τούτο το περιβάλλον,

γιατί τον κόσμο αυτόν αν καταστρέψουμε,
χαθήκαμε, δεν έχουμε πια άλλον.

Μαζί μπορούμε να πετύχουμε
μες του ανθρώπου το μιάλο, σ' όλη τη γη,
επίμονα η σκέψη να του μένει,

να μην υπάρξει πια ποτέ στο μέλλον πόλεμος,
παρά μονάχα ανθρωπιά, φιλία και ειρήνη.

Γράμμα στο χάρο...

Χρήστου Πύρπασου

Μαίρε Χάρε,
Μαίρε Χάρε σπιτοκλειστή, αγανάκτησα με σένα.
Στην Τι-βή σε κωμωδία Σακελλάριου, είδα χτες
με τον Λάμπρο Κωνσταντάρα κι άλλα πρόσωπα
σβησμένα
και για τον πικρό χαμό τους, Χάρε μόνο εσύ, τα
φταις.

Μαίρε Χάρε,
Παρασι-ρήκα σε γέλια τρανταχτά, και οι πεθαμέ-
νοι
παίζαν με ζωντανία τόση, όλο κέφι και χαρά.
Μα σαν τέλειωσε η ταινία, χάθηκαν αργοσβησμέ-
νοι,
σαν φαντάσματα στη νύχτα, άιλα και φοβερά!...

Μαίρε Χάρε,
Δεν σου φτάνουν οι μυριάδες, κού' χεις πάρει, όλο
θρήνοις:
Μια παράσταση ας έχουν του κεφιού οι ιερουργοί.
Την Αχεροισία λίμνη, κλειστήν για τους θεατρι-
νοίς!...
'Αστοίς μόνιμοι να γίνουν του θανάτου... απεργοί.

Η ειρήνη της άνοιξης

Γιάννη Μ. Θεοδώρου

Ειρήνη, είναι η χαρά
που δίνει ο χρισ-οήλιος
όταν ψηλά μεσοιρανεί.
Είναι η χαρά που δίνει ο ήλιος
στη δύση του και στην ανατολή.
Ειρήνη, είν' η χαρά της μάνας
που απόχτησε παιδί,
είν' η χαρά που φέρν' η άνοιξη
με τα παιδιά βράδυ πρωί
τ' αηδόνια που γλι-κολαλούν
κ' οι κάμποι που ανθίζουν,
είναι η ανοιξιιάτικη γλυκονι-χτιά
στοι φεγγαριού τα φώτα.
Ειρήνη, είν' η χαρά να βλέπεις γύρω σου
αυτοίς που αγαπάς, και σ' αγαπούνε!

«Μεθεόρτια»

Α. Παγώνη (Ακταίου)

Τώρα και σβήσανε τα γιορτινά λαμπιόνια,
τώρα και κόπασαν οι φανφάρες,
δοκιμάσαμε ένα αίσθημα,
αλόκοτης θλίψης...
μια γείση πικρας,
όμοιας με κατακάθι καφέ!...

... ..

Και να σκεφτεί κανείς
τη λαχτάρα της προσδοκίας...
τα τόσα όντιρα της προσμονής,
για μια τοσοδούλα χαρά!...
για ένα χρισωμένο... τιποτα!...

Αθήνα 2.1.88

Ειρηνικό

Κώστα Νιώρα

Ναι θα φωνάξω άλλη μια φορά
όχι στα όπλα, όχι στα μαχαίρια.
Τα χέρια τά 'χουμε να σμίγουνε με χέρια
και τις καρδιές μας να πλαταινι η χαρά.

«Θωρώντας Βουνά και Πέλαγα»

Ένα νέο και πλούσιο έργο περιηγητικής λογοτεχνίας, πρωτότυπο, διδαχτικό κι ευχάριστο, το 54ο βιβλίο του Λάμπρου Μάλαμα

Ένα έργο που κάνει την ιστορία ποίηση και τη φυσιολατρία σκοπό και χαρά της ζωής, διανθισμένο και με πολλές φωτογραφίες. Θα το βρείτε στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στη δ/ση του Συγγραφέα.

Νότες της Εθνικής Αντίστασης

Ιστορικά παραλειπόμενα

Η Μάχη του Πόγραδετς

(7 Απρίλη 1941)

Του Νίκου Γαλάζη

Κάθε χρόνο οι εφημερίδες μνημονεύουν την αναντρη επίθεση των Γερμανών, στις 6 Απρίλη 1941, στα οχυρά της Μακεδονίας, και την ηρωική αντίσταση της άμυνας του στρατού μας.

Όμως, ξεχνούν ότι, στις 7 Απρίλη του 1941, έγινε η επίθεση της 13ης μεραρχίας στα υψώματα του Πόγραδετς προς το Ελμπασάν (Ιταλικός Λόφος), και μας κόστισε τόσες άσκοπες θυσίες.

Παραθέτουμε απόσπασμα, από το βιβλίο «Ιταλομάχοι» του μακαρίτη συγγραφέα Κ. Καλαντζή. Μια περικοπή με τα στοιχεία εκείνα που υπαγόρευσε με «περηφάνια» κιόλας ο ίδιος ο διοικητής της μεραρχίας μεταπολεμικά στην αυτοβιογραφία του.

«Η κήρυξη του ελληνογερμανικού πολέμου τον βρήκε εκεί στο Πόγραδετς. Είχε δει τα σύννεφα, είχε προμαντέψει τη βαριά καταιγίδα. Κι έμενε πάντα άγρυπνος σ' αυτόν το βορινό τομέα του μετώπου. Από τις πρώτες μέρες αυτού του νέου τραγικού πολέμου, η μεραρχία του ανάλαβε να κάνει μια νέα επίθεση για την απόθεση των Ιταλών προς τη θάλασσα. Στην επίθεση αυτή, θα έπαιρναν μέρος και οι σερβικές δυνάμεις των Σκοπίων κατά το σχέδιο. Οι Σέρβοι θα επιτίθονταν από την περιοχή της Στρούγγας και οι Έλληνες από το Πόγραδετς. Οι δυο στρατοί θα έσμιγαν στην περιοχή του Λιν, κι από κει, και οι δυο μαζί, θα βάδιζαν, κατά το κοινό σχέδιο, ολοταχώς προς το Ελμπασάν.

Η επίθεση της XIII μεραρχίας άρχισε τις πρώτες απομεσημέρες ώρες της 7.4.41. Τα δυο πρώτα επιτιθέμενα ηρωικά συντάγματα της μεραρχίας του Μουτούση, το 18 της Σάμου και το 22 της Λέσβου, σημείωσαν στην επίθεση αυτή, έναν άφθαστο ηρωικό ανταγωνισμό.

Η πρώτη αυτή επίθεση είχε μια πλούσια έμ-

ψυχη συγκομιδή. Δυο τάγματα ιταλικά, με τους διοικητές, τους αξιωματικούς, σήκωσαν τα χέρια και παραδόθηκαν στους Έλληνες στρατιώτες. Εδώ όμως και οι απώλειες των Ελλήνων δεν ήταν λίγες. Είναι κάτι που βαρύνει τον Μουτούση, σφάλμα τόλμης και υπέρμετρης φιλοδοξίας. Στην επίθεση αυτή δεν έκανε τη λεγόμενη «φειδώ αίματος», πράγμα που γύρευε επίμονα στο Σαγγάριο, καίτοι τότε νέος, από το μέραρχό του τον Πλατή. Φάνηκε σπάταλος κι ασυγκράτητος.

Ενώ όμως από το μέρος της μεραρχίας του Μουτούση, γίνθηκαν την πρώτη μέρα αυτά τα ηρωικά και αιματηρά έργα, από το μέρος των Σέρβων δεν γίνθηκε τίποτα.

Ο Μουτούσης βρήκε ευτυχώς τη σκληρή λογική. Συνήλθε. Ανάστειλε τις επιθετικές επιχειρήσεις που τού 'φαγαν τόσους ωραίους και γενναίους λεβέντες, (κάπου 600 νεκρούς και τραυματίες, αξιωματικούς και οπλίτες), κι έφραξε μαστορικά όλα εκείνα τα επικίνδυνα στρατηγικά σημεία. Στις 9 του Απρίλη, διαδόθηκε η συνθηκολόγηση της στρατιάς της Ανατολικής Μακεδονίας και η άλωση της Σαλονίκης...».

Στην πολυαίμακτη επίθεση ήμουν λοχαγός διοικητής του 10ου λόχου τού 18ου συντάγματος Πεζικού της Σάμου. Τραυματίστηκα τη μέρα εκείνη δυο φορές. Με οβίδες μεγάλου διαμετρήματος, τοπομαχικά. Μας βομβάρδιζαν από τη λίμνη της Οχρίδας. Τότε κατάλαβα ότι οι Σέρβοι κούρνιαζαν ανήμποροι και καμιά υποχώρηση των Ιταλών, όπως μας είχαν πει, δεν διαγράφονταν στον ορίζοντα. Δίπλα μου ήταν πεσμένος ο έφεδρος ανθυπολοχαγός Θανάσης Μπούρας. Στα υψώματα ανοίγονταν κρατήρες σαν δωμάτια.

Στη βάση εξόρμησης παρεχτός από τον αντισυνταγματάρχη Θανάση Κατσαρό*. Κανένας ανώτερος ή ανώτατος αξιωματικός δεν εμφανίστηκε.

Δίπλα μας ο ηρωϊκός λοχαγός Ιάκωβος Φιλιππίος κοίτονταν αιμόφυρτος με δεκάδες βλήματα όλμου στο κορμί του. Στους τραυματιοφορείς που έσπευσαν να τον διακομίσουν, πρόσταζε να μεταφέρουν φαντάρους πληγωμένους. Ο χώρος είχε σπαρθεί από δεκάδες νεκρούς και λαβωμένους. Ο τόπος είχε κοκκινίσει.

Ματωμένο χρονικό

Του Πάνου Ι. Παναγιούλια

Από το Μάη του 1941 ως τα μέσα του Οκτώβρη του 1944, η Ελλάδα στέναζε κάτω από τη μπότα του κατακτητή. Συλλήψεις και εκτελέσεις, πείνα και βία, απεριγράπτα μαρτύρια χωρίς τέλος, κάθε είδους εξευτελισμοί ήταν καθημερινό φαινόμενο για τους σκλαβωμένους. Άκουγες κάθε μέρα: τόσους κρέμασαν στο τάδε μέρος, τόσους έπιασαν στο δεινά, τόσους ντιουφέκισαν στην πόλη... τόσους έστειλαν στα στρατόπεδα... Μαζί με τους συνεργάτες ταγματασφαλίτες έπαιρναν ζώα, ρουχισμό, τρόφιμα, χρήματα, πολύτιμα οικογενειακά κειμήλια, έκαιγαν σπίτια, σκότωναν ανθρώπους... Φόβος και τρόμος σε χωριά και πολιτείες. Ο άμαχος κόσμος ζούσε με την ψυχή στα χείλη.

Χιλιάδες έχασαν τη ζωή τους στα εκτελεστικά αποσπάσματα και στις μάχες. Μυριάδες πέθαναν από την πείνα, τις στερήσεις και τις αρρώστιες... Αυτά ανάγκασαν τον κόσμο να βγει στο βουνό. Φοβερότερη σκλαβιά δεν είχε δει το Ρωμέικο στην ιστορία του. Το τρομερό περιστατικό που διηγούμαι θα κείσει τον καθένα για τη θηριωδία του δυνάστη:

Η μικρή πλατεία του χωριού, λίγο ανηφορική, με τα χαμηλά σπίτια γύρω και τα μαγαζιά, ένα σιδερένιο («σίφτικο»), δι' ο μικρά μπακά-

Οι απώλειες ήταν υπερδιπλάσιες και η μερραρχία καθημαγμένη στάθηκε ανίσχυρη ν' αντιμετωπίσει τους Γερμανούς. Έχασε το αξιόμαχό της.

Στις 12 Απριλίου 1941 οι Γερμανοί κατέλαβαν τη Θεσσαλονίκη... κι εμείς τρέχαμε προς Ελμπασάν.

Ο στρατηγός μας, βρισκότανε πάντα στην Ποτγκόριε. (100 χιλιόμετρα μακριά).

Όσο για τη Μικρά Ασία, όπως αναφέρει η αυτοβιογραφία του στον Κ. Καλαντζή, όπου έκανε τη λεγόμενη «φειδώ αίματος», υπηρέτησε υπασπιστής του στρατηγού. Δεν διοικούσε ένοπλο τμήμα.

Κοντολογίς, έτσι γράφεται η ιστορία, αδέρφια.

Από καθήκον, κάνω την πικρή αναδρομή στη μνήμη των αδικώς πεσόντων συντρόφων μας σε άσκοπη επιχείρηση.

Μαρτυρία, αδικαιολογήτως παρόντος, από το μακελιό.

λικά, ένα καφεενεδάκι, είναι στο κέντρο του χωριού. Πρωί μιας από τις τελευταίες ημέρες του Νοέμβρη 1943, που με τον ξάστερο ουρανό δείχνει πως θά 'χουμε κάποια καλοσύνη, ίσως και λίγη λιακάδα. Υγρασία και ψύχρα. Το λιθόστρωτο της πλατείας είναι γεμάτο κίτρινα φύλλα από τους δυο πλάτανους που ορθώνονται στη μέση πολύκλαροι, επιβλητικοί γίγαντες. Η πετρόχτιστη βρύση, κοντά στον πιο τρανό πλάτανο συνεχίζει αμέριμνα το μονότονο σκοπό της.

Τα μαγαζιά αμπαρωμένα, τα σπίτια κλειστά. Ατμόσφαιρα γεμάτη ύποπτη ησυχία... Αναρωτιέται κανείς τι έγιναν τόσοι άνθρωποι (κάπου πεντακόσιοι); Κι έχει σχεδόν γλυκοξημερώσει! Δεν είναι νύχτα που να δικαιολογεί αυτή την κατάσταση. Γύρω και πέρα τα βουνά στέκουν μέσα σ' ένα διάφανο, αέρινο πέπλο λες βιθισμένα σ' ατέλειωτους διαλογισμούς.

Πριν καλά-καλά φωτίσει, στο τέλος του στενού χωματόδρομου, που τραβάει κατά το νοτιά για το λόγγο, ένα κεφάλι προβάλλει προφυλαχτά από μέσα από ένα ερειπωμένο, καλιόσπιτι. Όσο μπορεί να δει στο μισόφωτο της αυγής, κοιτάζει δεξιά, αριστερά, γύρω, παντού. Δε βλέπει άνθρωπο. Δεν ακούει παρά μόνο μερικά κοκόρια στους μαχαλάδες του χωριού και κάπου-κάπου γαύγισμα σκυλιού. Προσπαθεί να ξεχωρίσει ανθρώπινη φωνή, αλλά λες, τη ζωή την κατάπιε η σιωπή. Βγαίνει σιγά-σιγά από το χάλασμα, κοντοστέκεται, αφοιγκράζεται καλά κ' ύστερα προχωρεί λίγο-λίγο ως την άλλη άκρη του χωριού. Αχνιά κουθενά!...

Ο εικοσάχρονος Γιώργης Πάλλης — γι' αυτόν ο λόγος — έχει εντολή από την τοπική οργάνωση του Ε.Α.Μ. να αναφέρει ό,τι είδε και άκουσε, γιατί ήρθαν μαντάτα από την πολιτεία πως οι Γερμανοί θα ενεργήσουν επιδρομή αυτή την ημέρα, για αντίποινα φόνου πέντε στρατιωτών τους, σε ενέδρα ανταρτών κοντά στο χωριό.

Τα μέλη της οργάνωσης έφυγαν χτες πριν το σούρουπο και κρύφτηκαν στους λόγγους, ώσπου να περάσει η «μπόρα», αφού πρώτα ειδοποίησαν τους χωριανούς ότι — σύμφωνα με τα «στοιχεία» πρόκειται να γίνει μεγάλο κακό. Εκτός από λίγους γέρους και γριές, μερικούς ανάπηρους και τρεις μικρομάνες, οι κάτοικοι έχουν απομακρυνθεί κι έχουν καταφύγει σε τρύπες, σε σπηλιές, σε καλύβια μια-δυο ώρες μακριά.

Τέσσερις νέοι, είκοσι-εικοσιπέντε χρονών,

ο Στάθης Κρίγκας, ο Θανάσης Σεφέρης, ο Χρήστος Κατσάνης και ο Πέτρος Πίκας, από γερμανόφιλες οικογένειες, ντυμένοι ταγματисφαλίτες, ακολουθούν τους Γερμανούς στις επιχειρήσεις σαν καταδότες και... εκτελεστές. Ήρθε τέλος πάντων η ώρα να εκδικηθούν τους συχωριανούς «εχθρούς» τους, να κορέσουν το μαύρο πάθος τους. Ασυνείδητα, έξαλλα πλάσματα, δε θα λογαριάσουν ούτε πατριώτη, ούτε συγγενή. Ο παλιότερος συνταξιούχος δάσκαλος του χωριού, τους χαρακτηρίζει «καθάρματα της εσχάτης υποστάθμης». Τους δικούς τους, τους έχουν μεταφέρει στην πολιτεία, για να είναι ασφαλισμένοι από τους αντάρτες, που περιφρονητικά τους ονοματίζουν «κατσαπλιάδες». Έχουν πείσει τους ναζήδες ότι το χωριό τους, είναι «σφηκοφωλιά συνωμοτών» που πρέπει να εξοντωθούν. Δεν παύουν επίσης να λένε ότι, οι χωρικοί τροφοδοτούν «συστηματικά» τους αντάρτες...

Είναι νωρίς· μόλις λίγο πριν, έχει μισοξημερώσει και ακούεται απόμακρα βουητό μηχανής αυτοκινήτων στη δημοσιά, που όλο και δυναμώνει στον ανηφορικό χωματόδρομο. Σε μια στιγμή όμως σταματάει, κι έχεις την εντύπωση ότι δεν είναι τίποτα το ανησυχητικό. Οι Γερμανοί προχωρούν με προφύλαξη...

Ένας λόχος — κάπου 150 άντρες — εξοπλισμένος με ντουφέκια, πολυβόλα, χειροβομβίδες και όλμους, κατεβαίνει από τ' αυτοκίνητα μισή ώρα μακριά από το χωριό. Με οδηγούς τους τέσσερις καταδότες, κινούνται προς όλα τα σημεία και περικυκλώνουν το χωριό.

Ο Πάλλης, που έχει απομακρυνθεί κι έχει αναφέρει με άλλο σύνδεσμο στην οργάνωση όσα αντιλήφθηκε, έχει ξαναγυρίσει στο πέρα βορινό βουνό, τον Άγιο-Λιά. Από κει παρακολουθεί, ότι συμβαίνει...

Ένας γενίτσαρος δραγουμάνος, ντυμένος γερμανικά, φωνάζει με μεταλλικό χωνί: «Το χωριό είναι περικυκλωμένο! Όποιος τολμήσει να φύγει, θα ντουφεκίζεται αμέσως. Κανείς να μη βγει από το σπίτι του. Επίσης θα εκτελείται επί τόπου, όποιος κρύβει αντάρτες. Μέσα σε δέκα πέντε λεπτά, να συγκεντρωθούν όλοι οι κάτοικοι στην πλατεία...».

Δεύτερος σύνδεσμος, ο εικοσάχρονος Χρήστος Πετρής, από την είσοδο μιας αλεπότρυπας, στον υψηλότερο βράχο του Άι-Λιά, που είναι έξω από το μπλόκο, χωρισμένος από μια χαράδρα βαθιά, αγναντεύει με τα κιάλια όσα γίνονται σ' όλο το χώρο, για να μεταδώσει

άλλες πληροφορίες. Τα νέα πρέπει να φτάσουν το συντομότερο στο δασωμένο Λυκόβουνο, μιάμιση περίπου ώρα μακριά, στην έδρα του αντάρτικου.

Είκοσι γέροι, οι περισσότεροι πάνω από εξήντα χρονών, τρεις νέες γυναίκες με τα μωρά στην αγκαλιά, που δεν μπόρεσαν να φύγουν, και τρεις ανάπηροι της Αλβανίας, οι δυο με κομμένο πόδι (που περπατούν με δεκανίκια) και ο τρίτος μονόφθαλμος, έχουν κατέβει στην πλατεία, στην προθεσμία που τους έδωσαν, και περιμένουν. Δεν παρουσιάστηκαν μόνο, τέσσερις γέροι και δυο γριές, σχεδόν πιασμένοι κι ανίκανοι να περπατήσουν.

Αυτούς που περιμένουν «τους έζωσαν τα φίδια». Προαισθάνονται ότι θα γίνει μεγάλο κακό. Το νου τους, έχουν θολώσει μαύρα σύννεφα και μόνο στιγμές-στιγμές φωτίζει την ψυχή τους μια φευγαλέα, αμυδρή ακτίνα ελπίδας, γλιτωμού από το θάνατο.

Όλοι φοβούνται, γιατί όλοι — λίγο πολύ — έχουν βοηθήσει τους αντάρτες, πότε δίνοντας τρόφιμα, πότε προσφέροντας υπηρεσίες ως σύνδεσμοι και πληροφοριοδότες των κινήσεων του εχθρού και των συνεργατών του, πότε μεταφέροντας από τις επιχειρήσεις με τα ζώα τους (γαϊδούρια, μουλάρια, άλογα) πυρδομαχικά και άλλα λάφυρα...

Γύρω, στα υψώματα, είναι σκορπισμένες σε επίκαιρες θέσεις δυο γερμανικές διμοιρίες. Οι υπόλοιποι χωρισμένοι σε ομάδες ερευνούν τις τέσσερις γειτονιές του χωριού. Κάθε ομάδα έχει μαζί της κι έναν από τους ντόπιους προδότες. Ένα μικρό απόσπασμα με αρχηγό το λοχαγό έχει κατέβει στην πλατεία και περιμένει να τελειώσει η έρευνα. Ο διοικητής του λόχου με τον ερχομό των άλλων, παίρνει αναφορά από τους επικεφαλής και δίνει γρήγορα διαταγή να βάλουν αμέσως φωτιά στα σπίτια των δέκα πέντε ανταρτών και των δέκα μελών της τοπικής οργάνωσης του Ε.Α.Μ. Τους σακάτηδες γέρους και γριές, σαν άχρηστους, να τους κάψουν μαζί με τα σπίτια τους για παράδειγμα(!), επειδή έχουν παιδιά Ελασίτες...

Δεν πέρασε πολλή ώρα και οι καπνοί τυλίγουν τα σπίτια και πνίγουν τον τόπο. Φλόγες τεράστιες ανεβαίνουν στον ουρανό κατατρώγοντας τα πάντα. Κόλαση!... Στριγγές φωνές σχίζουν τον αέρινο πέπλο. Σκυλιά ουρλιάζουν, βόδια μουγκανίζουν με μουγκανητά απελπισμένα, κατσίκες ρεκάζουν με ρεκάσματα υγωνίας... Πανδαιμόνιο από φωνές και κρότους ταράζουν την κολασμένη ατμόσφαιρα.

Τα ξύλα, καθώς καίγονται, τρίζουν και πέφτουν με γδοῦπο από στέγες κι από μπαλκόνια. Απερίγραπτος χαλασμός. Οι γυναίκες κλαίνε για τη συμφορά που τις βρήκε και τρέμουν για τη μοίρα που τις περιμένει. Τα παιδάκια, κολλημένα στην αγκαλιά της μάνας τους, δεν παρηγοριούνται. Κλαίνε βλέποντας το αποτρόπαιο, φρικιαστικό θέαμα και αντικρίζοντας τις στεγνές, άγριες φωνές των χιτλερικών.

Το αποκορίφωμα της θηριωδίας: ένας στρατιώτης, ανθρωπόμορφος λύκος, βάζει φωτιά με τη σειρά στα σπίτια των σακάτηδων γερόντων που του κάκου τον ικετεύουν και φωνάζουν στην άκρα απελπισία τους: «Χωριανοί σώστε μας, καιγόμαστε... Τρέχετε... πεθαίνουμε. Χριστιανοί, γλιτώστε μας... Ο Γερμανός πραγματικός τίγρης, στέκει ατάραχος, άπονος, αδυσώπητος. Γι' αυτόν θα λείψουν μερικοί ανώφελοι «πάνθρωποι»! Ο εξωμότης δραγουμένος σαν φωνη του κυρίου λέει και ξαναλέει «alles communist» ('Όλοι-είναι-κομμουνιστές).

Οι μασκοφόροι «πατριώτες» φορώντας κουκούλα, για να μη γνωρίζονται, δείχνουν αυτοίς που πρέπει να εκτελεστούν. Ένας λοχίας και τρεις στρατιώτες οδηγούν τους οχτώ μελλοθάνατους — με τα χέρια δεμένα πιστάγκωνα στο αλώνι του μπάρμπα Δημήτρη του Αγαθού, στην άκρη του χωριού και πάνω από το δρόμο που πάει κατά το Κακόρεμα. Οι κρατούμενοι παρατάσσονται δίπλα στην ξερόμαντρα που χωρίζει το αλώνι από το δρόμο και περιμένουν τον διοικητή, τάχα για ανάκριση, όπως τους είπαν. Τρεις πολύ ηλικιωμένοι και τρεις γυναίκες με τα μικρά, που δεν έχουν «κριθεί» ένοχοι, κλειδώνονται σ' ένα μικρό σκοτεινό υπόγειο της πλατείας. Η πόρτα του υπόγειου ασφαρίζεται με δύο σταυρωτά σανίδια, που καρφώνονται με χοντρές μεγάλες πρόκες. Μόνο ένας μικρός φεγγίτης φωτίζει το χώρο. Εκεί θα μείνουν χωρίς ψωμί, χωρίς νερό, ώσπου να 'ρθουν να τους ελευθερώσουν οι χωριανοί... Τι «μεγαλοψυχία»(!) αλήθεια... Αυτή η τιμωρία-εκδίκηση ήταν τρελή έμπνευση του αιμοβόρου Κρίγκα. Ικανοποίησε το εγκληματικό του πάθος.

Τώρα από τον 'Αι-Λιά πέρα, κρυμμένοι στα πουρνάρια και τα πεύκα, καμιά εικοσαριά άντρες και γυναίκες, οι πιο πολλοί μεσόκοποι, προσπαθούν να ξεχωρίσουν ανάμεσα στους καπνούς τα σπίτια που καίγονται. Ο Πετρής με τα κιάλια — λάφυρο του πολέμου '40-'41 — κολλημένος σε μια γωνιά της εκκλησιούλας,

διακρίνει καλύτερα ό,τι γίνεται... και κατατοπίζει τους άλλους.

'Όλη σχεδόν η δύναμη «έρευνας» είναι παραταγμένη αντίκρυ από τους μελλοθάνατους. Λίγοι στρατιώτες φρουρούν στο δεξιό τους άλλους κρατούμενους. Στο αριστερό άκρο, στέκει ψηλός και βλοσυρός ο αγέλαστος διοικητής. Ξαφνικά ένας γέρος σαν εκατόχρονος «δέντρος», παλιός μακεδονομάχος, προχωρεί δυο-τρία βήματα μπροστά από τη γραμμή των καταδικασμένων και φωνάζει δυνατά: «βάρβαροι Ούννοι αυτό θα το πληρώσετε ακριβά!...».

Σκασμός βρωμόγερε. Αμέσως πίσω στη θέση σου, φωνάζει ο λοχαγός γερμανικά, που ειθίς μεταφράζει ο δραγουμένος.

'Υστερα κάτι λέει στο απόσπασμα και οι στρατιώτες παίρνουν στάση προσοχής. Σύγκαιρα ακούγεται η ξέφρενη κραυγή «Ζήτω η Ελλάδα... Κάτω ο φασισμός...».

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Αποφθεγματικά διδάγματα

Η ομορφιά κ' η αξία ενός καλλιτεχνικού έργου, καθορίζεται τελικά, από την αξία του περιεχομένου του, κι όχι από τους ήχους, τους ρυθμούς και τα χρώματα, αφού η τέχνη δεν είναι παρά η αντανάκλαση της ζωής και η καλλιτεχνική ανάπτυξη της αντικειμενικής πραγματικότητας.

ΠΑΛΕΞΑΝΩΦ

Ο αληθινός καλλιτέχνης, δεν μπορεί ν' αδιαφορήσει για τη σημασία του περιεχομένου, που παίζει τον κύριο ρόλο σ' ένα έργο τέχνης. Όσο πιο αξιόλογο είναι το περιεχόμενο, τόσο ανώτερο είναι το έργο και τόσο περισσότερη μακροζωία εξασφαλίζει.

ΛΟΥΝΑΤΣΑΡΣΚΙ

Από τα κύρια χαρακτηριστικά της εποχής, αντλεί η τέχνη το ζεστό της αίμα.

ΜΠΕΛΑΙΝΣΚΙ

Ταξιδιωτικές νότες

Από την Κούβα

του Αντώνη Σαμπαζιώτη

Αρκετά ικανοποιητικό, από κοινωνικό πε-
ριεχόμενο, ήταν ένα γρήγορο ταξιδιωτικό πέ-
ταγμα στην Κούβα. Συνέπεσε μάλιστα, με τη
συμπλήρωση 20 χρόνων από τη δολοφονία
του Τσε Γκεβάρα στη Βολιβία, του μεγάλου
γιού της Λατινικής Αμερικής, που έχει σπάσει
το φράγμα του θρύλου κι έγινε πια, σύμβολο
των λαών.

Ο Τσε, ενσάρκωσε το διεθνιστικό πνεύμα σε
όλο τον αδιάφθορο επαναστατικό κόσμο από
τη μια Ήπειρο στην άλλη.

Ελπιδοφόρο το μήνυμά του:

«Κάθε λαός που ελευθερώνεται — έλεγε —
είναι ένα κερδισμένο σκαλοπάτι της μάχης, για
την απελευθέρωση ενός άλλου λαού».

Για να διαμορφωθεί έτσι ο καινούργιος άν-
θρωπος με το φωτεινό ορόσημο:

«Από τον ένα για όλους· και από όλους για τον
ένα».

Όλα τα έργα στη σημερινή Κούβα, είναι
διαποτισμένα, από το πνεύμα του διεθνισμού,
κι από τις πραχτικές ανάγκες, που μαζί μ' όλα
τ' άλλα, διαμορφώνουν και την ανθρώπινη
βούληση, για υποδειγματική δουλειά και οι-
κολογική ισορροπία.

Στην κουβανέζικη κοινωνία, δεν υπάρχει
άγχος υβευαιότητα και αγωνία για το Αύριο.

Οι άνθρωποι είναι χαρούμενοι κι αισιόδο-
ξοι.

Η εμπιστοσύνη και η υπευθυνότητα στους
νέους που πλεονάζουν, φαίνεται παντού.

Πάνω από το 40% του πληθυσμού, είναι κά-
τω από 16 χρονών.

Η επαναστατική εξέγερση του λαού της
Κούβας, το 1959, μ' επικεφαλής τον Φιντέλ
Κάστρο, εδραίωσε μια λαϊκή εξουσία.

Στα μέσα του 1961, μετά τη συντριβή των
εχθρικών αποβάσεων στον Κόλπο των Χοί-
ρων, άρχισαν, να θεμελιώνονται και να δη-
μιουργούνται ραγδαία, οι βάσεις και οι πρού-
ποθέσεις οικοδόμησης μιας σοσιαλιστικής
κοινωνίας.

Εντυπωσιακές είναι οι αλλαγές σε όλους
τους τομείς. Παντού, βλέπει κανείς τη διαφά-
νεια, τη δημοκρατία, σαν μοναδικό εργαλείο,
ενεργοποίησης του ανθρώπινου παράγοντα.

Οι επιτροπές κατά τετράγωνο που έχουν
συσταθεί σ' όλη τη χώρα, από το 1960, για την
προώσπιση της επανάστασης, είναι φυτώρια
συνειδητότητας και ευθύνης. Συμμετέχουν σ'
αυτές, το 85% του λαού· και παίρνουν πρωτο-
βουλίες για κάθε τι, που έχει σχέση, με τον
άνθρωπο και τις ανάγκες του.

Δεν υπάρχει εκδήλωση της ζωής στην Κού-
βα, που να μη σφραγίζεται από την κοινωνική
συμμετοχή. Ο κόσμος αυτός είναι όλος τυλιγ-
μένος γύρω από την πατρίδα, τη διεθνιστική
αλληλεγγύη, την επαγρύπνηση και τον αγώνα
ενάντια στις επιθετικές και πολεμικές διαθέ-
σεις των ΗΠΑ.

Η προσωπικότητα του Φ. Κάστρο είναι με
διεθνή φήμη όπως και του Τσε Γκεβάρα —.
Έχουν και οι δυο θρυλοποιηθεί σ' ένα εξαι-
ρητικά μεγάλο ποσοστό κατοίκων στον πλανή-
τη μας· και κατά πρώτο λόγο στις χώρες του
λεγόμενου «τρίτου κόσμου».

Ο Φ. Κάστρο, κρούει τον κώδωνα και σε
άλλους ηθικά και υλικά υποδουλωμένους λα-
ούς, σ' όλους τους ανθρώπους καλής θέλησης,
να παλέψουν ενάντια στην πείνα, στην ανεργ-
γία, στην αθλιότητα και στη δυστυχία, και να
δημιουργήσουν γερές υποδομές παιδείας, στέ-
γης, πρόνοιας και ιατρικής περίθαλψης, ενά-
ντια σε φυλετικές διακρίσεις και αναλφαβητι-
σμούς, που μαστίζουν τους άλλους λατινικούς
και αφρικάνικους λαούς, εκατοντάδες εκα-
τομμύρια ανθρώπινες υπάρξεις.

Και μια που αναφέραμε γι' αναλφαβητισμό,
να πώς, τον αντιμετώπισε στη χώρα του ο Κά-
στρο.

Ύστερ· από την ελευθερία, το ψωμί και η
παιδεία. Στις 16 Δεκέμβρη 1960, δήλωσε στον
ΟΗΕ:

«Σ' ένα χρόνο, θά 'χουμε απαλλάξει την
Κούβα από τον αναλφαβητισμό». Τό 'πε και
τό 'κανε.

Ξεκίνησε πράγματι, τη μάχη της γραμματο-
σύνης με 125.000 «λαϊκούς δασκάλους» νεα-
ρούς ερασιτέχνες και μαζί με τους επαγγελμα-
τίες, ρίχτηκαν στη μάχη, διασχίζοντας φυ-
τείες και κάμπους, μέσα στα χαμόσπιτα μέρα-
νύχτα, με τις λάμπες θυέλλης που είχαν εφο-
διαστεί.

Στις 22 Δεκέμβρη 1961, γιόρτασαν κιόλας
το «έτος της παιδείας». Δυο εκατομμύρια ήταν
οι αναλφάβητοι και οι μισοαναλφάβητοι.
Τους έμαθαν γράμματα.

Ένα εντυπωσιακό ρεπορτάζ

Για τη Λιβύη

(Καθώς η καρδιά της χτυπάει
και στην Αθήνα)

Της Πειραιώτισας ποιήτριας
Μαρίτσας Παρασκευά

Στις 18 Γενάρη στο θέατρο Ακάδημος το Γενικό Κογκρέσο των φοιτητών της μεγάλης Λιβυκής Τζαμαχιρίας πραγματοποίησε μια γιορτή αφιερωμένη στην 24 επέτειο της εξέγερσης των Λίβυων φοιτητών στις 13-14 Γενάρη του 1964.

Αφορμή για τούτη τη μεγάλη εξέγερση στάθηκε η άρνηση του τότε βασιλιά Ιντρίζ να συμμετάσχει η Λιβύη στην Αραβική συνάντηση κορυφής που έγινε στο Κάιρο με πρωτοβουλία του Νάσερ και θέμα την ένωση του αραβικού λαού, σ' ένα έθνος.

Αυτή η επιβλημένη απομόνωση της Λιβύης από τον υπόλοιπο αραβικό κόσμο, έκανε τους φοιτητές, ευαίσθητους

Για τις θυσίες που χρειάστηκαν, μιλάνε οι τοίχοι, οι βιτρίνες και τα ράφια του «Μουσείου Αναλφαβητισμού» της Αβάνας. Μιλάνε οι φωτογραφίες και τα ονόματα των κρεμασμένων κι εκτελεσμένων δασκάλων από 16 έως 26 χρόνων, από τους αντεπαναστάτες.

Η σημερινή Κούβα, που τόσο πολύ ανδρώθηκε σε όλους τους τομείς, δεν καλύπτει μόνο τις δικές της ανάγκες σε δασκάλους, γιατρούς, και άλλους επιστήμονες. Δύο χιλιάδες έχει σταλμένους δασκάλους στη Λ. Αμερική και στην Αφρική.

Ένας από τους κορυφαίους Κουβανούς ποιητές, ο Πάβλο Γκαρσία Φερναντές, μας είπε σε μια συνάντηση:

«Έρχομαι από μια χώρα της Λ. Αμερικής. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως αυτός ο τόπος έγινε από τον ιδρώτα και το αίμα των Νέγρων της Αφρικής. Κουβαλημένοι εδώ, κάτω από τις πιο απάνθρωπες συνθήκες δουλειάς από τους Ισπανούς. Είχα επισκεφτεί για λίγο χρονικό διάστημα αυτή τη χώρα. Μα όλες τις μέρες που έμεινα, τα μάτια μου αδιάκοπα, τρέχανε δάκρυα, απ' αυτά που είδα και έζησα εκεί...».

δέχτες των κοινωνικών αναγκαιοτήτων και αλλαγών, να βγούνε στους δρόμους. Μια απόφαση δυναμική και ώριμη.

Ο Ιντρίζ και το αστικό σαθρό κατεστημένο που τον περιβάλλει παίρνουν τα μερίδιά τους από τους καταχτητές Άγγλους, Ιταλούς, Αμερικάνους, ξεπουλώντας τη γη και τη ζωή του λαού που οδεύει στην οικονομική και πολιτιστική εξαθλίωση.

Έτσι αρχίζει η συνειδησιακή αφύπνιση των μαζών και μαζί με αυτό οι πρώτες αντιδράσεις της άρχουσας τάξης. Βίαιες και ανέλεχτες.

Ο λαός είναι ένα καζάνι που βράζει. Οι καταχτητές μια πέτρα που σφραγίζει το στόμιο για να μη διαχυθούν οι ατμοί. Η πίεση φοβερή. Θα φέρει σαν ξέσπασμα το πρώτο φοιτητικό συλλαλητήριο στην ΣΑΜΠΧΑ τον Οχτώβρη του 1961.

Σύνθημα: ΑΙΓΥΠΤΟΣ-ΣΥΡΙΑ = Ενιαία Αραβική Δημοκρατία.

Αιτία οι ενέργειες που γίνονται για να διαλυθεί η ένωση της Συρίας με την Αίγυπτο, που είχε επιτευχθεί μετά από πολλούς αγώνες και που ήταν το πρώτο σκαλοπάτι για την πραγμάτωση και την υλοποίηση της ιδέας του Νάσερ για την ένωση όλου του Αραβικού κόσμου.

Μπροστάρης στα συλλαλητήρια αυτά, ο σημερινός ηγέτης της Λιβύης Μουαμάρ Ελ Καντάφι, σπουδαστής τότε. Δίνει τον παλμό τον αγωνιστικό, σε τούτες τις κινητοποιήσεις, όντας συνειδητοποιημένος για το ρόλο των καταχτητών, για τον πλούτο της γης του, για το μέλλον που αυτοί προδιαγράφουν για την πατρίδα του.

Γι' αυτές του τις ενέργειες, θ' αποβληθεί απ' όλα τα σχολεία της περιοχής του ΦΑΖΑΝ**.

Η ζωή δυσκολεύει περισσότερο τώρα καθώς οι βασιλικές και οι ιμπεριαλιστικές ίντριγκες απομονώνουν τη Λιβύη με τη μη συμμετοχή της στο τόσο καθοριστικό για τον αραβικό λαό Συνέδριο.

Ξεσπάει δεύτερη μεγάλη φοιτητική εξέγερση στις 13-1-64 στη Βεγγάζη με συνθήματα για το αραβικό έθνος, την αραβική

ότητα. Για την ελευθερία του λιβυκού λαού κατ'την απομάκρυνση των 5 ξένων στρατιωτικών βάσεων.

Ο λαός συμμετέχει ενεργά και μαζικά σε τούτη.

Άγρια η αντίδραση έρχεται. Αστυνομικοί με βαριά όπλα βγαίνουν στους δρόμους μ' εντολή της Κυβέρνησης, πηγαίνουν στα σχολεία, συγκρούονται με τους φοιτητές, πυροβολούν τους άοπλους διαδηλωτές!

Σ' ένα λύκειο, θα σκοτώσουν επτά παιδιά εν ψυχρώ. Αυτό θα προκαλέσει κινητοποιήσεις του σπουδαστικού κόσμου και μαζική συμμετοχή του λαού και σε άλλες πόλεις.

Οι διαδηλώσεις θα πνιγούν στο αίμα. Οι φοιτητές θα γεμίσουν τις φυλακές και οι κρατητήρια. Τα σχολεία θα κλείσουν για 4 μήνες.

Μ' αυτό τον τρόπο οι κρατούντες θα απαλιναγωγήσουν την οργή του λαού ως το 1969, που ο Μουαμάρ Ελ Καντάφι με τους συντρόφους του, με μιαν αναίμακτη επανάσταση, θα φέρει στη Λιβύη την ελευθερία, την ανεξαρτησία και την ειρήνη.

*

Στην εκδήλωση πήραν μέρος και απήντησαν χαιρετισμό, ξένες φοιτητικές οργανώσεις. Παραβρέθηκαν ακόμα εκπρόσωποι πολιτικών νεολαιών, και επιτροπές αλληλεγγύης και ειρήνης.

Παρουσιάστηκε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με τοπικούς χορούς και τραγούδια, εθνικά και ερωτικά, με ερμηνευτές Αραβες καλλιτέχνες και παιδιά του λιβυκού αραβικού σχολείου της Αθήνας.

Στους τοίχους, οι φωτογραφίες του αδελφού Μουαμάρ Ελ Καντάφι, ντυμένος με την τοπική ενδυμασία των Βεδουίνων της ερήμου. Της ερήμου που τον γαλούνησε. Που με την απόλυτη σιωπή της, τον μαθε ν' αφουγκράζεται την καρδιά της Λιβύης.

Μια φωτογραφία που δεν είναι «στημένη», για πολιτική κατανάλωση. Μα που δείχνει ότι, ο Καντάφι γέννημα της οργής

του τυραννισμένου λιβυκού λαού, εξακολουθεί να μένει κοντά σ' αυτόν. Ότι η καρδιά του χτυπάει στο ρυθμό της καρδιάς όλης της χώρας του.

Για τούτο, το κάθε πρόβλημα είναι αμέσως ορατό και κατανοητό γι' αυτόν και βρίσκει σύντομα τη λύση του, μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων της λιβυκής πραγματικότητας.

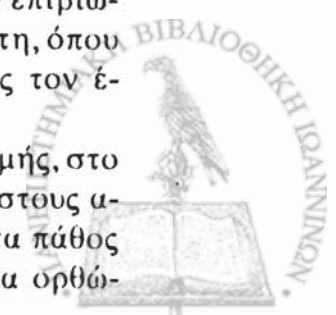
Η επανάσταση δεν είναι μια επανάσταση που έγινε για να καταλύσει μια τάξη και να φέρει μιαν άλλη, που οι εκπρόσωποί της θα ευαγγελίζονταν στ' όνομα των δικών τους συμφερόντων. Η επανάσταση ζωντανεύει και στοχεύει στην επικράτηση της κυριαρχίας των λαϊκών μαζών, έστω και αν αυτές δεν έχουν ολότελα συνειδητοποιήσει το μέγεθος της δύναμης τους και των δυνατοτήτων τους.

Ο Καντάφι, διατηρώντας με συνεχείς αγώνες τόσο προσωπικούς, όσο κι όλων εκείνων των αδελφών που έχουν συνειδητοποιήσει το όραμα και τους στόχους του (για μια ανεξάρτητη και αυτοδύναμη Λιβύη, ενιαίο Αραβικό Έθνος, ειρήνη στην Αραβική Παλαιστίνη), ζωντανή τη φλόγα της επανάστασης, πασχίζει να ανεβάσει συνειδητά το λαό του, στ' ανώτερα επίπεδα πολιτικής και οικονομικής εξέλιξης.

Έναν λαό, που σε μια εποχή, όπου όλες οι ηθικές αξίες, τα ιδανικά και οι ελευθερίες δοκιμάζονται και καταβαρθώνονται, ή βγαίνουν στο σφυρί... αυτός ειρηνικά πασχίζει να επιβιώσει, δίχως να χάνει τη γαλήνη της ψυχής του και την πολιτιστική του ταυτότητα.

Δεν αποκόπτει τον ομφάλιο λώρο του με τη μάνα γη του. Γιατί ξέρει ότι, η γη είναι μητέρα που χαρίζει απλόχερα υλικά και γνώση, στοιχεία απαραίτητα στον άνθρωπο για την εξέλιξη και την επιβίωσή του, πάνω σε τούτο τον πλανήτη, όπου οι πολεμοκάπηλοι ιμπεριαλιστές τον έχουν μετατρέψει σε κόλαση.

Και είναι ο πιο τρανός φόρος τιμής, στο αίμα των αδελφών που χάθηκαν στους αγώνες, ως τη δικαίωση, τα γεμάτα πάθος παιδικά πρόσωπα, που με πείσμα ορθώ-

Δοκιμιογραφικές & κριτικές παρουσίες

Το σύγχρονο γλωσσικό μας πρόβλημα

Το σχολ. έτος 1976-77 έχει περάσει στην ιστορία ως ένας σημαντικός σταθμός στα εκπαιδευτικά μας πράγματα. Η προαιώνια διαμάχη δημοτικής - καθαρεύουσας τερματίζεται. Η δημοτική μας γλώσσα επιβάλλεται οριστικά πια, ως κύριο και αποκλειστικό όργανο της γλωσσικής διδασκαλίας, σ' όλες τις εκπ. βαθμίδες. Έτσι, αρχίζει μια εκπ. κή μεταρρίθμιση, η οποία και συνεχίζεται ως τις μέρες μας και βαίνει προς την ολοκλήρωσή της.

Πέρα απ' την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας, την απλούστευση των ορθογραφικών κανόνων, τη χρήση του μονοτονικού συστήματος, τα νέα αναλυτικά προγράμματα και διδακτικά βιβλία, κύριο χαρακτηριστικό της μεταρρίθμισης αυτής είναι, ο νέος τρόπος διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος.

Με τα νέα διδακτικά βιβλία και αναλυτικά προγράμματα έχουν διδαχθεί, από την πρώτη κιόλας τάξη του Δημοτικού

κού Σχολείου, οι μαθητές, οι οποίοι εφέτος φοιτούν στην τελευταία, στην Έκτη τάξη. Έτσι, έχουμε τη δυνατότητα, αλλά και την υποχρέωση, να προβούμε σε μίαν αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και τον επαναπροσδιορισμό των μελλοντικών μας πορειών, της μελλοντικής μας πορείας.

Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να προχωρήσει η Πολιτεία, στηριγμένη στα καθοδηγητικά, από επιστημονική άποψη και συμβουλευτικά της όργανα. Αυτά είναι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το διδακτικό κι ερευνητικό προσωπικό των Παιδαγωγικών τμημάτων που είναι ενταγμένα στα Πανεπιστήμια και οι Σχολικοί Σύμβουλοι όλων των βαθμίδων της εκπ. σης.

Τα στελέχη του ΚΕΜΕ και οι Σχολικοί Σύμβουλοι έχουν φέρει σε πέρας με επιτυχία το μνημ. της μεταφοράς, οικεί-

Του Διογένη Νταρίλλη
Σχολικού Σύμβουλου

Α θμιας Εκπ'σης
ωσης κι εμπέδωσης της νέας διδακτικής, στο μεγαλύτερο σώμα των εκπ. κών λειτουργιών.

Οι τελευταίοι προέβαλαν μεγάλες αντιδράσεις, επιφυλάξεις κι ανησυχίες, ως προς την ορθότητα, τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα του νέου τρόπου της γλωσσικής διδασκαλίας, ο οποίος, ως το σημειώσουμε και ως το υπογραμμίσουμε αυτό, έχει επεκταθεί και στο χώρο των τριών τάξεων του Γυμνασίου. Τέτοιες αντιδράσεις είναι εύλογες να σημειώνονται και στο χώρο των εκπ. κών και στο σώμα των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών, σε κάθε ουσιαστικής σημασίας εκπ. κή μεταρρίθμιση. Το κλίμα αυτό των ανησυχιών και των επιφυλάξεων γύρω απ' την αποτελεσματικότητα της νέας γλωσσικής διδασκαλίας, εντάθηκε ακόμη περισσότερο, έπειτα απ' το θόρυβο ο οποίος προκλήθηκε εξαιτίας δύο επίμαχων λέξεων, θέματος έκθεσης ιδεών των πανελληνίων εισαγωγικών εξετάσεων εισαγωγής αποφοίτων λυκείων στα Α.Ε.Ι. Διαπιστώθηκε πως, αρκετοί απ' τους αποφοίτους, αγνοούσαν το νόημα των λέξεων «αρωγή» και «ευδοκίμηση».

Είναι όμως έτσι; Δεν τις είχαν ξανακούσει τις λέξεις αυτές; Ας πάρουμε την πρώτη: Είναι αδύνατο να μην είχαν ακούσει στο μάθημα της αρχαίας ιστορίας τη φράση:

νοιν τις μικρές γροθιές τους, όμοιο τείχος, καθώς ρυθμικά δηλώνουν την πίστη τους στο μεγάλο αδελφό και την απόφασή τους, να κρατήσουν τη γη τους λύτερη και ανεξάρτητη, ως είναι δική τους, για πάντα.

Ένας τέτοιος λαός, που κρατάει ζωντανές τις μνήμες του, που οι καινούριες γενιές συνειδητοποιούν μέσα από την ίδια την κοινωνία τους τέτοια ιδανικά και αξίες, δεν μπορεί παρά να φτάσει στα επίπεδα που έχει ταχτεί. Δεν θα λυγίσει ποτέ στη δημιουργική του πορεία όσα εμπόδια κι αν βρει μπροστά του.

Προς αρωγήν των Θηβαίων
 φθασαν ενισχύσεις των
 παρτιατών» ή απ' την καθο-
 λουμένη: «Τί να σου κάνει
 καϊμένο το παιδί! Δεν έχει
 αρωγή από κανέναν» είναι
 «φανός» ή «Ας είναι καλά η
 αρωγή του θείου του απ' την
 μερική».

Αλλά κι αν υποθέσουμε ότι
 αγνοούσαν το εννοιολογικό
 περιεχόμενο αυτής της λέξης,
 τότε οπωσδήποτε δεν έχουν
 καμιά δικαιολογία για τη δεύ-
 ρη, τη λέξη «ευδοκίμηση».
 απ' το Δημοτικό ακόμα εί-
 αν μάθει στο μάθημα της
 «εωγραφίας ότι στη χώρα αυ-
 ή λ.χ. ευδοκίμει το τάδε και
 ο τάδε προϊόν ή δεν ευδοκι-
 κούν στις περιοχές αυτές τα
 σπεριδοειδή, η άμπελος και
 η ελιά, γιατί το κλίμα είναι
 ηπειρωτικό κλπ. Κι εφόσον
 παίρνουμε σαν δεδομένη τη
 γνώση αυτή, τότε από τα
 συμφραζόμενα γίνονταν κα-
 κανοητή κι η πρώτη απ' τις
 δύο αυτές «άγνωστες» λέξεις.

Αν πάλι η αντιληπτική-
 κριτική ικανότητα των από-
 ροιτων αυτών δεν ήταν τόση,
 ώστε να σκεφθούν πως η «ευ-
 δοκίμηση» είναι αφηρημένο
 ουσιαστικό που παράγεται
 απ' το ρήμα ευδοκίμω, τότε
 σίγουρα δεν τους άξιζε αυτός
 ο τίτλος του υπόφοιτου. Άλ-
 λοι πάλι ανησυχούν για το ι-
 διότυπο λεξιλόγιο των σημε-
 ρινών νέων, όπως π.χ. «φα-
 ρωμένος, σακουλεύομαι, κοπά-
 να, σπασίκλας, γλιφτράκι,
 την κάνω κρίση, μου τη δίνει,
 κομπλάρω, τη βρίσκω, έγινε
 φάση, τσίτα τα γκάζια, έπεσε
 σήψη» κτλ. (βλέπε άρθρο μας
 στην εφημερίδα «Ελεύθερη
 Γνώμη», φύλλο της 16-9-83,
 με τίτλο: Η άλλη γλώσσα μι-
 λιέται περισσότερο;) και α-
 ποδιόουν τη γλωσσική αυτή
 υλλοίωση και υποβάθμιση
 τη γλωσσική σχολική διδου-

σκαλία. Όμως μια τέτοια α-
 ντίληψη είναι πέρα για πέρα
 λανθασμένη. Μόνο κοινωνι-
 κοοικονομικοί, ταξικοί παρά-
 γοντες, ιδεολογικές αντιθέ-
 σεις, ανταγωνιστικές τάσεις
 και ιδεολογικοπολιτικές αμ-
 φισβητήσεις, γεννούν αυτές
 τις γλωσσικές αποκλίσεις. Ας
 θυμηθούμε ότι παλαιότερα οι
 χτίστες και οι ραφτάδες, για
 παράδειγμα, είχαν επινοήσει
 τη δική τους γλώσσα, ώστε να
 επικοινωνούν και να εκφρά-
 ζονται στον κλειστό μεταξύ
 τους κύκλο, χωρίς να τους κα-
 ταλαβαίνουν τ' αφεντικά
 τους, οι εργοδότες τους. Κι αν
 καλοξετάσουμε τη σημαντι-
 κή του λεξιλογίου τους αυ-
 τού, θα διαπιστώσουμε, ένα
 επικριτικό πνεύμα, μια ειρω-
 νική και καυστική σατιρική
 διάθεση, κατά της εργοδο-
 σίας, των φτασμένων, των
 νοικοκυραίων της εποχής
 τους.

Σήμερα έχουμε ν' αντιμε-
 τωπίσουμε νέο θόρυβο, άλλες
 κρούσεις κωδώνων κινδύνου,
 για την ελληνική γλώσσα και
 την πορεία της. Για την κατά-
 σταση αυτή, φταίει η γλωσσ-
 σική εκπαιδευτική μεταρ-
 ρύθμιση. Φάρμακο; Πίσω ο-
 λοταχώς! Επαναφορά της δι-
 δασκαλίας της αρχαίας ελλη-
 νικής γλώσσας, στις τρεις τά-
 ξεις του γυμνασίου.
 Ανήσυχος και ο επί της Εθνι-
 κής Παιδείας και Θρησκευμά-
 των υπουργός, μας καλεί σε
 ανοιχτό διάλογο, πάνω στο
 γλωσσικό μας πρόβλημα.

Πρέπει ή δεν πρέπει να διδά-
 ξουμε την αρχαία ελληνική
 στο γυμνάσιο; Μερικοί προ-
 χωρούν ακόμη παραπέρα
 στην Πέμπτη και Έκτη του
 Δημοτικού. Άλλοι πάλι ομι-
 λούν για «κρυφά σχολεία»
 προνοητικών γονέων, οι ο-
 ποίοι καλούν φιλόλογους στα
 σπίτια τους και διδάσκουν «ε-

γκαιρα» στα παιδιά τους τ'
 αρχαία, τη γραμματική και το
 συντακτικό.

Όμως, έχει πει και κάτι
 άλλο ο υπουργός μας σε δη-
 λώσεις του, πως είναι επικίν-
 δυνος ο λαϊκισμός στον εκ-
 παιδευτικό και γενικά στο
 δημόσιο χώρο. Και η άποψη
 αυτή, ο νεολογισμός περί ανά-
 γκης επαναφοράς της διδα-
 σκαλίας της αρχαίας ελληνι-
 κής, στις τρεις γυμνασιακές
 τάξεις ως μέσου θεραπείας
 του γλωσσικού μας προβλή-
 ματος, είναι, από πρώτη άπο-
 ψη, ένας λαϊκισμός, μια α-
 πλοϊκή και κατά συνέπεια μια
 επικίνδυνη αντίληψη. Χρειά-
 ζεται λοιπόν ψυχραιμία, πε-
 ρίσκεψη, προσοχή, πλατειά έ-
 ρευνα του προβλήματος και
 μάλιστα έρευνα επιστημονι-
 κή. Όχι «ράβε, ξήλωνε, δου-
 λειά να μη σου λείπει».

Γίνεται λόγος για κακο-
 ποίηση της γλώσσας, για
 γλωσσική πενία στα παραγω-
 γικά-εκφραστικά έργα και
 την ομιλία των μαθητών, για
 γλωσσική ισοπέδωση, για υ-
 ποβάθμιση.

Ποιός όμως θα μας ορίσει
 τί είναι γλωσσική ισοπέδωση
 και υποβάθμιση; Προβάλ-
 λουν ορισμένα συμπτώματα,
 νοσηρά στ' αλήθεια, ή ενο-
 χλητικά πέστε τα όπως θέ-
 λετε και τα γενικεύουν.
 Ταυτόχρονα, όσοι αντιλαμβάνο-
 νται έτσι τα πράγματα, από
 το σύμπτωμα στη γενίκευση,
 αγνοούν την ύπαρξη της επι-
 στήμης της γλωσσολογίας
 και την αναγκαιότητα της ε-
 πιστημονικής έρευνας, η ο-
 ποία είναι απαραίτητη για τη
 λύση ενός προβλήματος, ακό-
 μη και του γλωσσικού.

Κάθε άνθρωπος, λέει ο κ.
 Χαλαμιπόπουλος, λέκτο-
 ρας του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, ανάλογα με την τέχνη
 του, τις επαγγελματικές του

ασχολίες και τα προσωπικά του ενδιαφέροντα, υπερέχει ή και αδυνατεί να εκφραστεί γλωσσικά, ανάλογα με τον τομέα στον οποίο καλείται να μιλήσει. Το γλωσσικό πρότυπο δεν είναι ένα. Είναι διαφορετικό για τον εκπαιδευτικό, τον δημοσιογράφο, το λογοτέχνη, τον τεχνικό, το γεωργό, τον εργάτη ενός εργοστασίου, το συνδικαλιστή, τον πολιτικό κτλ.

Και προσθέτουμε εμείς: Είναι κακοποίηση της γλώσσας οι τονικοί και καταληκτικοί τύποι των αγωνιστών της Αριστεράς στην περίοδο 1929 ίσια με σήμερα, ή κοινωνική ανάγκη διαφοροποίησής τους από το πνεύμα του αρχαϊσμού, του αστικού καθαρουμενισμισμού, της συντήρησης, του καπιταλισμού, της αλλοτρίωσης, της υποτέλειας και της αποικιοκρατικής εξάρτησης;

Το ίδιο θα μπορούσαμε να πούμε και για ορισμένες απλουστεύσεις του προοδευτικού τύπου των εκφωνητών των μέσων μαζικής ενημέρωσης, από την άνδρωση του ΠΑΣΟΚ ως τα σήμερα, όπως του Οκτώβρη, του Ιούνη, του Νοέμβρη κτλ. Πρόκειται κι εδώ για κακοποίηση της γλώσσας ή για ψυχολογική ανάγκη εκτόνωσης μιας λαϊκής πλειοψηφίας, η οποία για σαράντα, περίπου, χρόνια, αν και πλειοψηφία, ήταν υποχρεωμένη να δέχεται τις κυβερνητικές επιταγές, τις κοινωνικές επιλογές και την εθνικά μειοδοτική εξωτερική πολιτική της συντηρητικής Δεξιάς;

Η κρίση δεν είναι γλωσσική: είναι κοινωνική. Δεν υπάρχουν υποβαθμισμένες γλώσσες: υπάρχουν κοινωνικά υποβαθμισμένες οικογένειες, άτομα και κοινωνικές ομάδες. Υπάρχει πολιτιστική αλλοτρίωση κι άλλοι παράγοντες που δρουν καταλυτικά εναντίον της γλωσσικής έκφρασης, της γλωσσικής καλλιέργειας.

Αυτοί οι παράγοντες που συντελούν στη χαλάρωση, την αλλοίωση του γλωσσικού αισθήματος, αυτού που θεωρούμε σαν πρότυπο, πρέπει να μελετηθούν επιστημονικά και ύστερα να παρθούν οι αναγκαίες πολιτικές αποφάσεις για να γίνουν οι απαραίτητες ρυθμίσεις. Και είναι παράγοντες που αντιστρατεύονται τη γλωσσική εκπαιδευτική προσπάθεια, η οποία καταβάλλεται σ' όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ποιοί είναι οι παράγοντες αυτοί; Είναι τα κόμικς και τα κλασικά εικονογραφημένα, η κυριαρχία και η μονοπώληση, η δεσμευτική μονοπώληση κάλυψης ελεύθερου χρόνου μικρών και μεγάλων από την τηλεόραση, τις ντίσκο, τα στερεοφωνικά συγκροτήματα, τα βίντεο, είναι το ακριβό από άποψη τιμής αγοράς λογοτεχνικό βιβλίο, είναι η σιωπηρή καθήλωση εκατομμυρίων ανθρώπων επί αρκετές ώρες μέσα στα αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης και τα άλλα μέσα μαζικών μεταφορών, η φόρτιση της φανατισμένης εξέδρας των γηπέδων, για να αναφέρουμε μερικά παραδείγματα.

Πώς είναι δυνατόν να ενδιαφερθούν οι νέοι, οι μαθητές και οι μαθήτριες, για τη διδασκαλία της αρχαίας νεκρής, σχεδόν νεκρής γλώσσας, αφού αδιαφορούν για την εκμάθηση της ζωντανής γλώσσας, που μιλούν;

Κοινωνικοπολιτικό, λοιπόν, το πρόβλημα. Πρόβλημα

μα τρόπου ζωής κι εργασίας, πολιτιστικής ζωής και ψυχαγωγίας, κοινωνικής, οικιστικής διαστρωμάτωσης και οργάνωσης (μονοκατοικία-πολυκατοικία-απομόνωση). Κι αφού το πρόβλημα διαπιστώνεται ήδη, στη ζωντανή μας γλώσσα, την καθομιλούμενη, σ' αυτό το πεδίο, (κατά τον πανεπιστημιακό δάσκαλο κ. Μαρωνίτη, με την άποψη του οποίου και συμφωνούμε), θα πρέπει να δώσουμε τη μάχη κι όχι στη διδασκαλία της αρχαίας.

Μ' άλλα λόγια δε μπορούμε να βγάλουμε απ' έξω την εκπαίδευση. Είναι αυτή μια από τις σοβαρότερες λειτουργίες άσκησης της κρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής, η οποία μπορεί και πρέπει να επηρεάσει τα γλωσσικά μας πράγματα και να βοηθήσει στη γλωσσική καλλιέργεια του λαού μας, σύμφωνα μ' αυτό που θεωρούμε, σαν πρότυπο.

Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη μια επιστημονική έρευνά μας, η οποία γίνεται στο χώρο της πρωτοβάθμιας-Δημοτικής εκπαίδευσης, πάνω στ' αποτελέσματα της γλωσσικής διδασκαλίας....

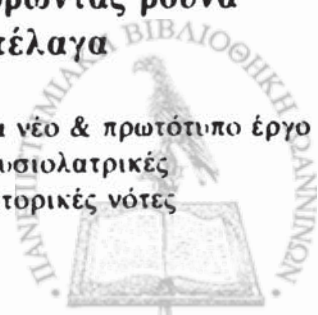
(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Μόλις κυκλοφόρησε:
Λάμπρου Μάλαμα

Περιηγητική Λογοτεχνία

Θωρώντας βουνά
& πέλαγα

Ένα νέο & πρωτότυπο έργο
με φυσιολατρικές
& ιστορικές νότες

Η Γυναίκα στο ξεδίπλωμα του χρόνου

(Αφιέρωμα στην
«Παγκόσμια Ημέρα
της Γυναίκας»)

Καλλιόπης Λαϊτσιώτη

Ας ξεκινήσουμε από την εποχή που κυριαρχούσε, η Αθηναϊκή Πολιτεία σ' όλη την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Η Αθήνα ήταν πνευματικό κέντρο.

Οι χορδές της ευαισθησίας του τραγικού ποιητή Ευριπίδη, για την υπόσταση της γυναικείας προσωπικότητας, τέθηκαν σε ιδιόζουσες παλμικές κινήσεις, ώστε να προβεί στη σύνθεση αξιόλογων τραγωδιών. Η κοινωνική θέση της γυναίκας μέσα και έξω από το σπίτι, σε σύγκριση με τον άντρα, τον συγκλόνησε.

Ήταν η εποχή των περσικών πολέμων, στα 480 π.Χ., όταν οι Έλληνες με πρωταγωνιστές τους Αθηναίους, γλίτωσαν από το σκλάβωμα την Αττική την υπόλοιπη Ελλάδα και όλη την ανατολική μεσογειακή λεκάνη. Η Αθήνα κυριαρχούσε οικονομικά και όλη αυτή η ευφορία δημιούργησε τις κατάλληλες συνθήκες, για να δοθεί εξαιρετική θέση στις επιστήμες και σε κάθε καλλιτεχνική δημιουργία.

Και όμως η τότε αξιόλογη Αθήνα, δεν ευαισθητοποιήθηκε για τη θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια και στην κοινωνία.

Ο Ευριπίδης σύχναζε στο πνευματικό κέντρο Περικλή-Αναξαγόρα και Ασπασίας. Φυσικά επηρεάστηκε από τις απόψεις τους, οι οποίες αντανάκλουν την τρέχουσα αντικειμενική πραγματικότητα, τη θέση της Αθηναίας γυναίκας-σύζυγου. Δεν της επιτρέπονταν καμιά παρουσία στα οικογενειακά προβλήματα. Η σκλάβο-σύζυγος ήταν μόνο μια παιδοποιητική μηχανή, για την κληρονομική διαδοχή.

Ο Ευριπίδης για να εστιάσει την προσοχή της αθηναϊκής κοινωνίας, ανεβάζει στη θεατρική σκηνή το έργο «Η Μήδεια». Δεν επιδοκιμάζει την εγκληματικότητα στη Μήδεια, αλλά με το έργο αυτό κατηγορεί έμμεσα, ότι το φταίξιμο ανήκει στον άντρα. Οι άντρες δεν

αναγνώριζαν την οικογενειακή και κοινωνική θέση της γυναίκας. Οι θεατές Αθηναίοι στο θέατρο του Διόνυσου άκουσαν από το έργο «Μήδεια» και συγκεκριμένα στο χορικό «... τιμή τιμή, στων γυναικών το γένος έρχεται...». Στην τραγωδία «Ηλέκτρα» στίχος 1097 μας λέγει: «Εκείνος που παντρεύεται για να πάρει προίκα, ή παίρνει γυναίκα για το σόι της, κι ας είναι και κακιά, είναι άμυαλος και τιποτένιος». Στην τραγωδία «Εκάβη» στους στίχους 364, 386 και 945 λέγει: «Οι άντρες πρέπει να καταλάβουν πως κοινωνικά είναι τα αίτια που κάνουν τις γυναίκες κακές».

Η ηχώ του Ευριπίδη για την οικογενειακή και κοινωνική άνοδο της γυναίκας, επηρέασε τον Αριστοφάνη στην κωμωδία «Θεσμοφορίζουσες» και «Λυσιστράτη». Ο Σοφοκλής στην τραγωδία «Αντιγόνη», γυναίκα βάζει να εναντιωθεί στη σκληρή προσταγή του Κρέοντα, να μη ταφεί ο νεκρός του Πολυνείκη.

Το θέμα «Γυναίκα» δεν απασχόλησε μόνο τους ποιητές, αλλά και τους φιλόσοφους. Ο Πλάτων στην «Πολιτεία» δέχεται τη γυναίκα ισότιμη με τον άντρα. Στον Ευριπίδη όμως ανήκει η τιμή ότι, πρώτος πρόβαλλε για λύση το πρόβλημα «Θέση Γυναίκας».

Ας φτερουγίσουμε από την εποχή της κλασικής ελληνικής αρχαιότητας, και ας σταθούμε στο πώς ξεδιπλώνεται στο σπείρωμα του χρόνου, το θέμα «Γυναίκα», στο δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα και στις αρχές του 20 αιώνα.

Η κοινωνική αντικειμενική πραγματικότητα, αντανάκλαται στο θέατρο. Η Νόρα στο «Σπίτι της κούκλας» ζωγραφίζεται από τον Ίψεν, σαν ένα παιχνιδάκι να διασκεδάζει τον πατέρα και τον σύζυγο. Έχει αλλοτριωθεί με την αδράνεια και την αβουλία. Έτσι την έφτιαξαν. Είναι ένα διακοσμητικό στολίδι, κούφιο και άβαθο. Σε κάποια φάση της οικογενειακής ζωής, αναλαμβάνει τις ευθύνες. Αντί όμως να βρει την αναγνώριση των θυσιών της, για τον άντρα που αγαπούσε, διαψεύδεται συγκλονιστικά. Δεν την ήθελε ζωντανό πλάσμα, με αξιοπρέπεια και σθένος. Η Νόρα σπάει τη συμβατική συμβίωση και φεύγει από τη συζυγική στέγη.

Το ίδιο πνεύμα του Ίψεν στο θεατρικό έργο «Έντα Γκάμπλερ». Η καταπίεση. Περιτριγυρισμένη από κοινωνικά κατακάθια, μέσα στο ίδιο το σπίτι της, αυτοκτονεί για ν' απελευθερωθεί. Απαράδεκτη τακτική.

Προχωρούμε στο θεατρικό έργο του Γερμα-

Ελληνική Ψυχογραφικά διηγήματα

Η φωτιά που δε σβήνει

Του Ερρίκου Βλάχμπη

Ο Νίκος άνοιξε τα μάτια, ύστερα γύρισε το κεφάλι κι είδε τη γυναίκα του. Η Νίτσα ήταν ξυπνητή.

— Άντε είναι η ώρα να ετοιμαστούμε, είπε.

Σηκώθηκαν απ' το κρεβάτι. Αυτός πήγε στην τουαλέτα να ξυριστεί. Η Νίτσα στην κουζίνα, να ετοιμάσει τα φαγώσιμα.

Ο Μάης κάλπαζε σαν άγριο άτι αχαλίνωτο στα βουνά, στους κάμπους και στις πολιτείες. Κάλπαζε ολοκόκκινος από παπαρούνες κι αίμα. Κάλπαζε διχασμένος ανάμεσα από τυραννισμένα πρόσωπα με ορθωμένες γροθιές, που ζητάγαν το δικίο τους, κι ανάμεσα από πρόσωπα αβασάνιστα με κοιλιές χορτάτες που γιόρταζαν των λουλουδιών τη μέρα.

Πεζογραφία

Κάθε πρώτη του Μάη ένωθε ο Νίκος να ξυπνά μέσα του εν' αγρίμι και να τον κατασπαράζει. Δεν ήταν πάντα με τους ανθρώπους που γιόρταζαν των λουλουδιών τη μέρα. Κάποτε βρισκόταν κι αυτός, κάτω απ' τα κόκκινα λάβαρα, κάτω απ' το σύννεφο της αγανάκτησης, που τό'φτιαχναν τρομερότερο, οι χιλιάδες γροθιές των αδικημένων.

Κάθε πρώτη του Μάη έρχονταν οι μήνες, οι μέρες, οι ώρες σαν μακρινοί οδοιπόροι και κουβάλαγαν στα χέρια, κομματιασμένα σε εικόνες την αλλοτινή ζωή του. Εδώ με τον καπνεργάτη πατέρα του, όταν ήταν δέκα χρονών. Εκεί όταν πρωτομπήκε στο λιγνιτορυχείο κι ήταν μόνο δεκατεσσάρων χρονών. Στην άλλη στη μεγάλη απεργία, εκεί στη διαδήλωση για την Κύπρο...

Νίτσα, που είναι το οινόπνευμα:

Μέσα στο δεξιό ντουλαπάκι, άκουσε τη φωνή της να

έρχεται απ' την κουζίνα.

Οι σκέψεις κάναν το χέ απρόσεκτο και μια κόκκινη γραμμή σχηματίστηκε στο μάγουλο. Κατέβαινε προς πηγούνι κι από κει λούτε κυλούσε στο λαιμό. Πήρε οινόπνευμα και με λίγο βαμπί κι σκούπισε το αίμα.

— Ακόμα δεν τελείωσες ξύρισμα; Άκουσε πάλι φωνή της Νίτσας.

— Τελειώνω.

«Σύντροφοι και συντροφισσες, η πρώτη μέρα του Μάη είναι σύμβολο αγώνα είναι...». Η Νίτσα είχε ανοίξει το ράδιο και η φωνή του ομιλητή γέμισε με ριγητό κορμί του. Ύστερα άκουσε το τραγούδι: «Σώπα κι όποινα 'ναι θα σημάνουν οι κάμπουρες...» Αχ αυτές οι κάμπουρες που μένουν βουβές και μόνον κάπου-κάπου χτυπούν μερικά κουδουνάκια, που ο ήχος του δεν μπορεί, να διαπεράσει τα τσιμεντένια τείχη, που έκλει-

νού Σούντερμαν «Μάγδα». Η Μάγδα σκάει τα δεσμά της πατρικής στέγης και φεύγει με το εξώγαμο παιδί της. Δεν δέχεται τη συζυγική νομιμοποίηση, επειδή ο υποψήφιος σύζυγός της, δεν αναγνωρίζει το παιδί της, που είναι και δικό του.

Στην ελληνική πραγματικότητα της εποχής εκείνης. Ο Παλαμάς στο θεατρικό του έργο «Τρισεύγενη». Η ηρωίδα είναι σύμβολο της αξιοπρέπειας. Εκφράζει τη συνειδητοποίηση της δύναμής της, μέσα σ' έναν κόσμο που κυριαρχεί το ταπεινό, το ψέμα και η υποκρισία. Θα έρθει σε σύγκρουση με όλους γύρω της, προκειμένου να επιβάλει το δικό της ιδεώδες ζωής. Η αυτοκτονία της, αυτή την έννοια υπονοεί.

Ο Ξενόπουλος στο έργο «Στέλλα Βιολάντη», προβάλλει την αντίσταση της κόρης στη θέληση του αυταρχικού πατέρα.

«Η φόνισσα» του Παπαδιαμάντη είναι μια κοινωνική διαμαρτυρία για τη σκλαβιά της

γυναίκας. Η ηρωίδα του έργου, η Φραγκογιαννού, πέρασε τη ζωή της σαν είλωτας. Δούλα στους γονείς, στον άντρα, στα παιδιά και στα εγγόνια. Ο Παπαδιαμάντης δεν δικαιολογεί τις παιδοκτονίες. Προβάλλει τις κοινωνικές αιτίες που την έσπρωξαν να κάνει το έγκλημα.

Η κοινωνική παρουσία και προσφορά της γυναίκας, έγινε αισθητή στους αγώνες του Β Παγκόσμιου Πολέμου και μάλιστα στα επτά σκληρά χρόνια του γερμανικού φασισμού. Σήμερα η γυναίκα έχει συνειδητοποιήσει, ότι η θέση της δίπλα στον άντρα, φέρνει καρπούς για την άνοδο του οικογενειακού και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος. Τα κόμπλεξ της υκεροχής και της κατωτερότητας δεν έχουν θέση για τη δημιουργική αρμονία. Δεν αντιδικοί, αλλά μαζί με τον άντρα αγωνίζονται για το καλύτερο υπαρκτικό και κοινωνικό αύριο.

σαν τη ζωή μας. Έτσι κάποτε εδώ και χρόνια κουρασμένος, πικραμένος κι απογοητευμένος, έκανε το βήμα, βγήκε απ' τα τιμεντένια τείχη και απ' τον ένα κόσμο πέρασε στον άλλο.

Ήτανε Μάης και τότε κι ήταν η πρώτη του μέρα. Ο φόνος έγινε τ' απόγευμα, αφού τελείωσαν οι εργατικές εκδηλώσεις. Το κορίτσι που κράταγε τ' όπλο ήταν όμορφο, άστρα είχε στο πρόσωπο και χρυσάφι στο κεφάλι, μα για καρδιά είχε ένα κουκουνάρι. Εκεί δίπλα απ' τη γεφυρούλα που ένωνε τα σπίτια με το ποταμάκι, του είπε πως πήρε την απόφαση, να τα παρατήσει όλα και να παντρευτεί τον πλούσιο τυρέμπορο, που την προξενούσαν. Ένα άσπρο περιστέρι ήρθε κι έπεσε στα πόδια του ματωμένο απ' του κυνηγού τη σφαιρά. «Είσυ είσαι ο φονιάς» της είπε και χωρίς ναπισωκοιτάξει έφυγε από κοντά της. Ο Μάης κάλπαζε σαν άτι αχαλίνωτο, κάλπαζε έχοντας στην πλάτη του τα νεκρά του όνειρα, κάλπαζε έχοντας στην πλάτη του την αιματοβαμμένη αγάπη του. Κάλπαζε με αναβάτη ολοκόκκινο, το λαβωμένο κορίτσι του Σικάγου. Τόσα χρόνια πέρασαν από τότε. Χρόνια κεντημένα στων γυναικών την υπομονή και χαραγμένα στων αντρών τα μέτωπα. Και η Μαρία πρόδωσε, σε μια στιγμή, αγώνα κι αγάπη.

Έλα Νίκο, να με βοηθήσεις, άκουσε τη φωνή της Νίτσας. Πήγε κοντά της. Τού 'δωσε μια τσάντα γεμάτη τρόφιμα να τη βάλει στ' αυτοκίνητο.

Βάλην στο πορτ-μπουγκάζ κι έλα, σου ετοίμασα καφέ.

Βγήκε έξω, είδε τ' αυτοκί-

νητο και χαμογέλασε. Κάποτε δεν είχε ούτε ποδήλατο. Ευτυχώς ο πατέρας της Νίτσας φρόντισε προτού πεθάνει ν' αφήσει στην κόρη του μεγάλη περιουσία. Ούτε καλοθυμάται πως είπε το ναι, στην προξενήτρα την κυρά-Λένη. Ήταν σαν άνθρωπος άρρωστος, πλαγιασμένος σε χειρουργικό κρεβάτι. Το φέρσιμο της Μαρίας τον είχε τσακίσει. Βασίλεψε ο ήλιος μαύρισε ο ουρανός, γέμισε η ζωή του με δηλητηριασμένες ώρες. Σε τέτοια ψυχική κατάσταση τον βρήκε η κυρά-Λένη κι είπε το ναι και παντρεύτηκε τη Νίτσα.

Από τότε, ένιωθε σα νά 'ταν στη ζωή μουσαφίρης. Ότι έκανε του ήταν ξένο. Το φέρσιμό του, είχε ταυτιστεί με τα χούγια της τάξης που ζούσε. Μόνο η καρδιά του η αλήτισσα, ξεπόρτιζε καβάλα πάνω στις σκέψεις κι έμπλεκε με τις θύμησες, έμπλεκε με τα παιδικά του χρόνια.

Σαν πολύ σκεπτικό σε βλέπω τού 'πε η Νίτσα καθώς του πρόσφερε τον καφέ με τα τσιγάρα.

Ιδέα σου, της απάντησε.

Η Νίτσα πήγε να χτενιστεί, αυτός έπινε τον καφέ κι έψαχνε, σαν το ρακοσυλλέκτη, να βρει στις μέρες του με τη Νίτσα κάτι το όμορφο, κάτι το χρήσιμο. Τίποτα δεν έβρισκε που να τον συγκινήσει, μια ζωή αδιάφορη, πέντε χρόνια άδεια. Κυλούσε ο χρόνος, έφευγε, μα αυτός έμοιαζε με σταματημένο ρολόι. Νά 'χαν τουλάχιστον ένα παιδί! Θά 'ταν διαφορετικά. Θα προσπάθαγε να χτίσει στην ψυχή του παιδιού του, τον καινούριο κόσμο που ποθούσε. Προσπάθησε κάποτε να χτίσει στην ψυχή της Νίτσας, μα διαπίστωσε, πως η ψυχή της

ήταν τόσο διαβρωμένη, τόσο χαλασμένη που δεν έπαιρνε επιδιόρθωση. Πέντε χρόνια πέρασαν, μια ζωή άνετη, δίχως στερήσεις, μόνο απολαύσεις. Μπήκε σε καινούριες παρτές, γνώρισε χαρακτήρες, ανθρώπους που όλα τα μετράνε με το χρήμα. Τους γνώρισε, τους χόρτασε, τους συχάθηκε.

«Σύντροφοι και συντρόφισσες, ούτε ένας δεν πρέπει να λείπει από τη σημερινή συγκέντρωση...».

Η φωνή του ομιλητή συνέχισε να καλεί τους συντρόφους στον αγώνα. Κι αυτός έλειπε. Πέντε χρόνια ζούσε μέσα στο σούπερ-μάρκετ που κληρονόμησε η Νίτσα απ' τον πατέρα της. Πέντε χρόνια η θέση του ήταν άδεια, η φωνή του είχε χαθεί, βρισκόταν στην ανυπαρξία. Έπρεπε ν' αντιδράσει. Είχε χορτάσει απ' τη ζωή που 'κανε, μπόκωσε και τού 'ρχονταν να ξεράσει. Μήτε ένα πράσινο φύλλο, μήτε ένα ιδανικό, μόνο το χρήμα, αυτό τους εξουσίαζε. Η ψυχή του δεν ήταν μαθημένη να ζει σε ξεραμένα τοπία. Η ψυχή του ήταν βρυσσομάνα, κάποτε έβγαζε νερό κι ακολούθαγε το ποτάμι της αιώνιας ανθρωπιάς. Δεν ήταν μαθημένος να μένει αδιάφορος στη δυστυχία του κόσμου. Έπρεπε να πάρει την απόφαση προτού η ψυχή του μετατραπεί σε κολώνα πάγου, προτού γίνει τιμεντοντούβαρο. Έπρεπε να σώσει την ψυχή του απ' αυτό το κατάντημα. Έπρεπε να ξαναβρεί τον εαυτό του, που τον έχασε μέσα σε σκόνες απορρυπαντικών σε τυριά και σε σαλάμια.

Η Νίτσα ήρθε και κάθισε δίπλα του. Την κοίταξε κ' ήταν σαν να την έβλεπε για

πρώτη φορά. Εκείνη απέφυγε το βλέμμα του. Κατάλαβε πως κάτι τυραννούσε τη σκέψη του· κι αυτό το κάτι δεν ήταν καινούριο. Ήταν οι ρίζες του, που δεν κόπηκαν, που δε σάπισαν στα τόσα χρόνια, μα συνέχιζαν να τροφοδοτούν τις ιδέες του.

— Λοιπόν ήπιες τον καφέ σου; Σε λίγο θα 'ρθούν να μας πάρουν, τού 'πε η Νίτσα, αγνοώντας τάχα τη φουρτούνα της ψυχής του.

— Νίτσα πρέπει να με καταλάβεις, δεν μπορώ να ζω έτσι, πνίγομαι.

— Είσαι ένας αδιόρθωτος, ονειροπαρμένος, αυτό έχω να πω.

Έσκιψε το κεφάλι. Ίσως νά 'χει δίκιο η Νίτσα. Μόνος του διάλεξε αυτό το δρόμο, μόνος του ξέφτισε τ' όνειρό του, μόνος του ξέκοψε απ' τους συντρόφους του. Τι κι αν η Μαρία του φέρθηκε πρόστιχα, έπρεπε αυτός να σταθεί όρθιος, ακέραιος κι όχι ν' αλλάξει θέση. Οι σύντροφοί του μπορεί να τον ξέγραψαν, να τον ξέχασαν τι θα τους πει!...

Θα ξανακέρδιζε άραγε την

εμπιστοσύνη τους, ή θα τον κολλούσαν στον τοίχο με τη λέξη «πουλημένη». Άναψε τσιγάρο. Οι σκέψεις του είχαν στήσει μάχη και τον πλήγωναν.

— Άδικα στεναχωριέσαι, του μίλησε παρήγορα η Νίτσα. Ξέχνα τα παλιά. Η ζωή μας είναι αβασάνιστη, τί θέλεις και χαλές τον εαυτό σου μ' αυτές τις σκέψεις.

Δεν θα με καταλάβεις ποτέ, της είπε με κάποιο παράπονο.

Ένωσε τόσο μόνος, τόσο βαρύς, που βούλιαξε σαν πέτρα μέσα στην απελπισία του. Δεν ήθελε να χαραμίζει τη ζωή του, δεν ήθελε να μείνει ένας ζωντανός νεκρός. Τι κι αν τον ξέγραψαν, ή τον ξέχασαν, θα 'αρχιζε πάλι απ' την αρχή. Απλώς μέσα στους απλοί ανθρώπους, ήταν σίγουρος πως έτσι μόνο θα ξανάβρισκε πάλι τον εαυτό του.

Από το δρόμο ακούστηκαν κορναρίσματα. Ήταν οι φίλοι τους, που τους καλούσαν. Και η φωνή του ομιλητή, απ' το ράδιο, εξακολουθούσε να καλεί τους συντρόφους στον αγώνα. Βγήκε στο μπαλκόνι

και τους είπε, πως δεν μπορεί να τους ακολουθήσει, πως είναι άρρωστος.

— Αφού είσαι στο πόδι, πλάκα μας κάνεις, του φώναξε ο Χρήστος από κάτω.

— Ναι είναι άρρωστος φώναξε η Νίτσα, που είχε βγει κι αυτή στο μπαλκόνι. Είναι άρρωστος στο μυαλό κι όχι στο σώμα. Περιμένετε όμως, εγώ θά 'ρθω μαζί σας.

Μπήκαν μέσα.

— Θα πας μαζί τους; Τη ρώτησε ο Νίκος.

— Εμένα μ' αρέσει η ζωή που κάνω και δε θα τη χαραμίσω για λόγου σου. Ο καθένας ας ζήσει τη ζωή του όπως του αρέσει, τού 'πε και τον κοίταξε με αποφασιστικό βλέμμα, που δε σήκωνε αντίρρηση.

Την άφησε να φύγει, όπως φεύγει ένα πλοίο, που δεν παίρνει μαζί του κάτι δικό σου, που να σε πληγώνει. Έτσι παθητικά, αδιάφορα δέχτηκε την απομάκρυνση της Νίτσας. Η ζωή του κόβονταν στα δύο, σαν μήλο· κι ο καθένας από δω και πέρα θα τραβούσε το δικό του δρόμο.

Γράμμα σ' έναν φίλο Ιταλό

Του Ντάνη Βασιλάκου

«Καλεσμένοι της ζωής μου.

Εσείς ήρθατε νωρίς την αυγή κι εσείς τη νύχτα.

Τ' όνομά σας το ανάγγειλαν τα λουλούδια της άνοιξης, και το δικό σας οι ξαφνικές μπόρες του καλοκαιριού.

Εσείς φέρατε την άρπα μέσα στο σπίτι μου κι εσείς τη λάμπα.

Όταν φύγατε βρήκα τα πατήματα του Θεού πάνω στο πάτωμα. Τώρα που φτάνω στο τέλος του προσκυνήματός μου, αφήνω στα βραδινά τραγούδια της λατρείας, τους χαιρετισμούς μου σε όλους εσάς».

Ραμπιτράνθ Ταγκόρ

Massimo δεν με πειράζει που βρίσκεσαι στην άλλη όχθη του ποταμού. Διακρίνω κά-

ποιο κέρασμα. Από την οργιώδη βλάστηση που πνίγει το χωριό μου τον Άγιο Λουκά, από τη ζεστή αναλαμπή του κάμπου των Γιαννιτσών, σου στέλνω ένα μικροσκοπικό κι απαλό χαιρε! Θυμάσαι θυμάσαι: PERUGIA SEI BELLA.

Αλήθεια πόσα χρόνια πέρασαν κάτω από τον κρόκο του ήλιου και το δρεπάνι της σελήνης! Κι όμως, δεν μπορώ να ξεχάσω το τραγούδι του θιάσου της CORSO VANNUCCI: PERUGIA SEI BELLA. Με κυνηγάει. Με κυνηγάει και στον ξύπνο και στον ύπνο. Όπως με κυνηγούν και κάτι άλλες φωνές που οι ήχοι τους, ακράτητοι σατράπες, σηκώνουν τόσο κουρνιαχτό που θολώνουν τις γκριζες στράτες του μυαλού μου. Θα σου μιλήσω γι' αυτούς τους ήχους, γι' αυτές τις φωνές. Μουσική! Χτες, στο μαγεμένο λαγκάδι, κοιμήθηκα α-

γκαλιά με τις νεράιδες και λίγο έλειψε να με ταΐσουν με το λωτό της λησμονιάς.

Όταν ξύπνησα ένιωθα πως ήμουν φτωχός. Κάθησα άφωνος στο χρυσαφί σταροχώραφο και συλλογιζόμουν πως από δω και πέρα θά 'πρεπε να ζω με την ελεημοσύνη. Ξαφνικά όμως ένιωσα ότι, ουράνια χέρια με στεφάνωναν με γιασεμιά και ω ψυχή μου, γέμισε ο κάμπος από τ' άρωμά τους! Όμως γιατί σου μιλώ με παραμύθια και παραβολές; Πρέπει να σου μιλήσω πιο συγκεκριμένα.

Θυμάσαι ότι όταν πήγαμε σ' ένα δασύλλιο έξω από την Περούτζια και κάτω από την πνιγηρή σκιά των δέντρων ακούγαμε το κελαηδητό των πουλιών, παρουσιάστηκε ένας σεβάσμιος γέροντας, ίδιος προφήτης, ίδιος ο Μωσής που δραπέτευσε από το μονοπάτι των πεθαμένων αιώνων, και μας μίλησε και μας είπε: «Τους καημούς και τα βάσανα των ανθρώπων που δεν έχουν τελειωμό, τα κουβαλούν στα φτερά τους όλα τα πουλιά και πετεινά του ουρανού.

Γι' αυτό, αγαπίστε τα, είναι αδέρφια σας, είναι οι παρηγορητές σας. Αγαπίστε τη δημιουργία, γιατί αλήθεια σας λέω είναι θείο πράγμα η δημιουργία».

Αυτά είπε ο γέροντας, κι εξαφανίστηκε από μπροστά μας. Σε τσίμπησα με τσίμπησες, για να βεβαιωθούμε αν είμασταν ξύπνιοι, ή βλέπαμε όνειρο. Αλήθεια πόσες φορές δεν ξαναπήγαμε σε κείνο το μικρό δάσος μήπως και ξανασυναντήσουμε το σεβάσμιο γέροντα. Όμως αλλίμονο, δεν τον ξαναείδαμε ποτέ! Εσύ έλεγες ότι έγινε κάποιο θαύμα πως ήτανε κάποιος άγιος. Εγώ δεν μίλησα και αγάπησα τα πουλιά, όλη τη δημιουργία.

Και τώρα ήρθε η ώρα να σου μιλήσω για τις φωνές για το μυστικό τραγούδι της Περούτζιας. Για το γαμήλιο δεσμό μου με μια άγνωστη κοπέλα της πόλης αυτής, που άρχισε από μια μικρούλα στιγμή και θα κρατήσει μιαν αιωνιότητα.

Ήταν ένα γλυκό βραδάκι, εσύ δεν ξέρεις σ' είχα αφήσει στο μπαρ του Ματίο, και τρεις μέρες πριν από την αναχώρησή μου από την Ιταλία, πήρα την απόφαση να περιπλανηθώ στα στενά δρομάκια της Περούτζιας. Η νύχτα με παρακολουθούσε με τα χλωμά της μάτια σε κάθε βήμα μου, σαν μια μητέρα που κοιτάζει το μικρό παιδί της, όταν διαβάζει και γράφει, πάντα έτοιμη να διορθώσει κάποιο λαθάκι στα γραφτά του και να το συμβουλέψει.

Άκουγα το υγρό μουρμουρίσμα της. Η νύ-

χτα μου μιλούσε με το μαργαριταρένιο της στόμα: «Προχώρησε, προχώρησε και στάσου κάτω απ' αυτό το σπίτι της οδού... (δεν θυμάμαι πως λεγόταν η οδός) κάτι ξεχωριστό θ' ακούσεις, βάλαμο στα ρόδινα σωθικά σου, που τα καίει μια άλογη εγκατάλειψη». Στάθηκα. Ω Θεία μελωδία σεραφεϊμ και χερουβεϊμ! Τί άκουγαν τ' αυτιά μου, τι γλυκιά απόκοσμη φωνή τραβάει τις μέλισσες στα άνθη; Το ίδιο συνέβαινε και με τον εαυτό μου. Κάθησα, Κάθησα στην υγρή πέτρα και άκουγα. Τί έλεγα, άκουγα; Ξαναγεννιόμουν. Ο νυχτερινός αέρας ήτανε φορτωμένος με νότες που δεν μπορεί να συλλάβει ο ανθρώπινος νους. Με μια γλυκιά έκπληξη, ένιωθα ν' ανθίζει ο έρωτας για την ύπαρξη που τόσο θεσπέσια τραγουδούσε! Την υπολόγισα, Massimo, ότι θα είχε την ίδια ηλικία με μας. Ξαφνικά το τραγούδι σταμάτησε, όπως ξαφνικά είχε αρχίσει. Θεώρησα σωστό ενώ μέσα μου ο έρωτας είχε φουντώσει να φύγω, να πάω στο σπίτι της πατρόνας. Μουσική! Έρωτας!...

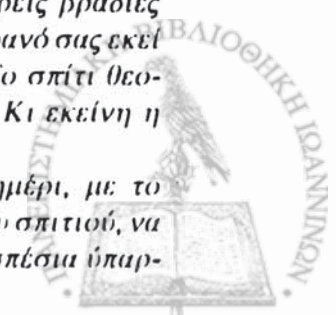
Έφυγα, χωρίσαμε. Δεν σου είπα τίποτα όταν έφευγα, για το τί, μου συνέβη, εκείνη τη νύχτα.

Όταν ήρθα στην Ελλάδα, κατάλαβα ότι μου συνέβαινε το εξής: Στ' αυτιά μου αντηχούσε επίμονα εκείνη η φωνή της άγνωστης κοπέλας. Κι ο έρωτας. «Πρέπει, σκέφτηκα, πρέπει να γυρίσω να ξανακούσω εκείνο το τραγούδι, να γνωρίσω την κοπέλα, να της ζητήσω να πάμε μια βόλτα στην Ασσίζη και μετά να της ψιθυρίσω: Γίνε δική μου, γίνε γυναίκα μου, να πάμε να ζήσουμε στην Ελλάδα. Να κάνουμε παιδιά και όταν περάσουν τα χρόνια κι έρθουν χιόνια στα μαλλιά μας, να μου τραγουδάς εκείνο το τραγούδι που μας έσμιξε...».

Ξαναγύρισα στην Περούτζια. Είχα ένα σκοπό. Φλογάτος κρίνος είχε ανθίσει στην καρδιά μου. Έπρεπε. Τί έπρεπε; Μόλις πήρε να βραδιάσει, πήρα το στενό δρομάκι και δεν άργησα να βρεθώ γιομάτος συγκίνηση, κάτω από το σπίτι της Ηλαγιαλής.*

Όμως αλλίμονο Massimo, δεν άκουσα τίποτα! Περίμενα. Κανένα σημάδι. Το σπίτι θεοσκοτεινό. Έφυγα. Ξαναπήγα τρεις βραδιές ακόμη. Ω Θεοί στον ατέρμονο ουρανό σας εκεί ψηλά, τί παιχνίδι μου παίζετε; Το σπίτι θεοσκοτεινό! Κανένα σημάδι ζωής. Κι εκείνη η φωνή; Ω Θεοί!...

Πήγα την ημέρα, ντάλα μεσημέρι, με το θάρρος να χτυπήσω την πόρτα του σπιτιού, να τη δω έστω και λίγο, αυτή τη θεσπέσια ύπαρ-

ξη, που μου βασάνιζε τα σωθικά, αφού δεν άκουγα τη φωνή της. Πήγα. Το σπίτι έρημο, δεν απάντησε κανείς. Μπήκα σε σκέψεις. Μήπως είχε φύγει η κοπέλα από την πόλη για διακοπές, ή πήγε στη Ρώμη να σπουδάσει μουσική, ή κάτι παρόμοιο. Δεν ήξερα. Τελικά ρώτησα μια γειτόνισσα. Ναι μου είπε, σ' αυτό το σπίτι έμενε μια κοπέλα ονόματι Αηγα-Μαρία και ζούσε με τη γιαγιά της. Η κοπέλα είχε χτικιό και δεν πάνε πέντε μέρες που πέθανε! Το σπίτι είναι έρημο, η γριά γιαγιά της το μαντά-

λωσε κι έφυγε στη Φλωρεντία, σε κάτι συγγενείς της.

Massimo πόσα χρόνια κύλησαν; Μη ρωτάς. Μην ψάξεις ποτέ να με βρεις. Μην εισέλθεις στο κελί του μοναχού που εδώ και κάμποσα χρόνια έχει χάσει εκείνα που γύρευε... και μινάζει...

Άγιος Λουκάς-Πέλλο

* Έτσι ονομάζει ο Χάμσον την αγαπημένη του στην «Πείνα».

Οδός Πατησίων...

Βασίλη Βλάχο

Τρελάθηκε ο αέρας, υψώθηκε, και μυρίζει λευτεριά. Στις χοντρές κολώνες, δεξιά κι αριστερά, έχουν σβηστεί εκείνα τα συνθήματα... Τα κάγκελα, στη μέση, άσχετα με την όλη υπόθεση. Ο κόσμος, χιλιάδες λαού, δεν είναι, πλέον, προσκυνητές. Είναι επισκέπτες Μουσείου. Τα μεγάφωνα μεταδίδουν συνθήματα και τραγούδια, ενώ σε κάποιο διπλανό δρόμο πουλιούνται κοκκινές σημαίες, αφίσσες, βιβλία, Εμποροπανήγυρη!!! Μικροπωλητές πουλάνε λουλούδια, άλλοι σάμαλι και άλλοι σουβλάκια στο καλαμάκι.

Κι εκείνοι; Όλοι εκείνοι που έφυγαν. Τι θα λένε εκείνοι από κει πάνω; Έγιναν εμπόρευμα, στοκ και αποθήκη κάποιου κόμματος, κάποιας παράταξης. Στο ίδιο ράφι με τις αφίσσες... Είδος εποχής... Του χρόνου ίσως βγάλουνε και πλαστικά μπρελόκ με τις προτομές τους για κατανάλωση, στο μάγκο δίπλα σε σουβλάκια.

Τρελάθηκε ο αέρας, σήμερα, και μυρίζει σάπια λευτεριά.

Κερασινη '87

Από τη Λαογραφία μας

Πικάντικες ιστοριούλες του χωριού

Παλιά ηπειρώτικη αρραβώνα

Του Δημήτρη Ζάννη

Τα παλιά χρόνια που κυριαρχούσε στην οικογένεια η πατριαρχική ζωή, τα πάντα τα κουμαντάριζε ο πατέρας. Και ανάλογα με την οικονομική κατάσταση, την πνευματική ικανότητα, και τα ήθη του τόπου, δρομολογούσε και την πορεία της. Με αποτέλεσμα όλα τα μέλη της οικογένειας να τον θεωρούν αφέντη. Μάλιστα όχι από ανάγκη, αλλά, από καθήκον. Πίστευαν, πως έτσι θα προκόψουν. Το ίδιο συνέβαινε κι όταν έρχονταν «η μοιραία» ώρα της παντρειάς αγοριού, ή κοριτσιού. Γιατί αγάπες και αισθήματα δεν μπορούσαν να προκόψουν εκείνη την εποχή. Θεωρούνταν οικογενειακή ντροπή, κι απαράδεκτα από το κοινωνικό περιβάλλον.

Μπορεί οι νέοι να αλληλοκαμαρώνονταν. Να άλλαζαν καμιά χαρούμενη γεμάτη νόημα κουβεντούλα, στα ξεφλουδίσματα του καλαμποκιού. Στα λουδουδιασμένα λιβαδοτόπια βόσκοντας τα γιδοπρόβατα. Αυτά όμως τα παι-

χνιδίσματα τις περισσότερες φορές, έμεναν χωρίς συνέχεια. Φανταστικές επιθυμίες. Για πάντα τον τελευταίο λόγο, τη σημαντική αυτή στιγμή, τον είχε ο πατέρας.

Να ένα τέτοιο αξέχαστο περιστατικό, πέρασε έγινε σ' ένα κτηνοτροφικό φτωχοχώρι της Ηπείρου:

Μια χειμωνιάτικη ανταριασμένη νύχτα, επε ο πατέρας στο γιό του το Γιώργο: «Παιδί μου, απόψε θα πάμε να σ' αρραβωνιάσω με μι καλή κοπέλα. Τη φωνάζουν Μαρία. Είναι απ καλό σόι, και ταιριάζει για το σπιτικό μας. Δέθ' αργήσουμε πολύ. Ένα κέρασμα, θα δέσουμε το λόγο, θα σφίξουμε τα χέρια και θα γυρίσουμε, ετοιμάσου».

Μόλις άκουσε ο Γιώργος την εντολή του πατέρα, έμεινε άφωνος. Γιατί ούτε τη Μαρί γνώριζε, επειδή δούλευε σ' ένα μακρινό χάν ούτε άρνηση μπορούσε να φέρει. Μόνο ξαφνικά, η σκέψη του, φτερούγισε στα γαλανά μάτια της Παρθενίας, που κρυφαγαπούσε απ καιρό...

Μόλις ετοιμάστηκαν, ανηφόρισαν αμίλιτοι το καλντερίμι με τα λιανορίθαρα. Φτάνοντας στην πόρτα, τους υποδέχτηκε χαμογελαστός ο συμπέθερος και τους πέρασε αθόρυβος σ' ένα χαμηλοτάβανο δωμάτιο, θαμποφωτισμένο από μια μικρή λαμπίτσα. Μετά, κάθε

σαν στα καλοστρωμένα μπάσια με τα καραμελωτά θφαντά χράμια.

Ξαφνικά, έτριξε μια πόρτα, πέρασε με γρηγοράδα ένα λιγνοκόριτσο, άφησε στο τραπέζι το δίσκο με τα λουκούμια και το ρακί, ευχήθηκε «καλώς ήρθατε» και ξαναχάθηκε.

Ήταν η νύφη, αλλά στάθηκε αδύνατο στο Γιώργο να συγκρατήσει τα χαρακτηριστικά της στο μισοσκόταδο. Μετά, τσούγκρισαν τα ρακοπότηρα, κεράστηκαν, ευχήθηκαν να ζήσουν και να γεννοβολήσουν. Ύστερα έδωσαν τα χέρια και καληνυχτίστηκαν.

Όλα τελείωσαν ήσυχα και μπεσαλίδικα, όπως πρόσταζαν τα έθιμα του χωριού, τη μακρινή εκείνη εποχή.

Στο δρόμο της επιστροφής, σκέφτονταν αδιαμαρτύρητα ο Γιώργος... τι σοί αρραβώνας ήταν αυτός μέσα στο σκοτάδι. «Να μη δω το πρόσωπό της, να πιάσω το χέρι της, ν' ακούσω τη φωνή της!...» Μονολογούσε.

Ξημερώνοντας, έφυγε για τη δουλειά του. Γιατί, κατά τα έθιμα, δεν έπρεπε να την ξαναδεί, μέχρι την παντρεία.

Όταν αποφάσισαν για το γάμο, ένα κυριακάτικο πρωινό, ξεκίνησαν, ο γαμπρός, οι γονείς του, τα μπρατίμια με την πλόσκα γεμάτη κρυσί, και το παραδοσιακό λάβαρο, για να πάρουν τη νύφη. Στο δρόμο τραγουδούσαν το γνωστό ηπειρώτικο τραγούδι: «Ξύπνα περδικομάτα μου κ' ήρθα στο μαχαλά σου, χρυσά στολίδια σου 'φερα να πλέξεις τα μαλλιά σου...».

Όταν κατηφόριζαν για την εκκλησία, είπε ο Γιώργος στους φίλους του: «Ορέ παιδιά, θα γυρίσω να δώ τι τζερεμέ μου έδωσαν». Όχι, του απάντησαν με μιάς. «Δεν πρέπει να την αντικρύσεις προτού σας ευλογήσει ο παπάς».

Χωρίς να πειθαρχήσει ο γαμπρός, γυρίζει απότομα το κεφάλι, γουρλώνει τα μάτια από σαστιμάρα, και είπε. «Αμάν θεούλη μου, τη υραπίτσα και καλαμποπόδαρη με φόρτωσαν. Καλά λένε πως «της νύχτας τα καμώματα, τα βλέπ' η μέρα και γελάει». «Σώπα να μη ρεζιλευτούμε, ούτε ο πρώτος, ούτε ο τελευταίος είσαι. Νά 'σαι όμως σίγουρος ότι, η μελαψούλου Μαρία, είναι προκοψιάρα, και θα περάσεις καλά». Του είπαν οι φίλοι του.

Έτσι κι έγινε. Μεγάλωσαν με αφοσίωση έξη παιδιά, που όλα πρόκοψαν στην ξενιτιά. Ποτέ όμως ο Γιώργος δεν ξέχασε το πάθημα της νύχτας, ούτε τη γαλανομάτα Παρθενία, την πρώτη του Αγάπη!...

Βόλος 11-2-88

Το «εντάξει» του Μπούση Γκάτζια

Του Σπύρου Μουσελίμη

Δε θά 'χε γεννήσει μάνα τέτοιο σοπορίδι σαν το Μπούση Γκάτζια, θεός σχωρέσ' τον, ή καλύτερα, σκ... στο λάκκο του.

Τώρα δεν ακούει πια κούκο. Τον έπιασε ο αρχάγγελος... και πάει για λαϊνία.

Είχεν έρθει στον κόσμο μόνο για κακά. Διαλόσπαρμα δεν άφηγε λιθάρι απανωτό.

Χρειάζεται πολύ μελάνι και χαρτί για να γράψει κανείς τις βεζεβουλιές και κακοσύνες αυτού του βρυκόλακα.

Αναθεματίζουν όλοι, την ημέρα που γεννήθηκε αυτό το τέρας· και λένε: καλύτερα η μάνα του να τό 'χε κάμει ένα σκ... να τό 'τρωγαν οι κόττες, παρά άνθρωπο με χέρια και ποδάρια.

Μια νύχτα, με το σκοτάδι, πήγε και ξερίζωσε ολόβολο μποστάνι, για να κάμει κακό του αγροφύλακα, πού 'δωκε την αποκοπή στο νοικοκύρη, αφού δεν μπόρεσε ν' ανακαλύψει εκείνον πό 'καμε τη ζημιά. Και τούτο, επειδή ο αγροφύλακας τον είχε αναφέρει στον αγρονόμο που έλυσε μεσάνυχτα το ζωντόβολο της χήρα-Κώσταινας από το παλούκι του φράχτη κι έφαιε και ποδοπάτησε το χασίλι του γείτονα.

Της Κώσταινας, επειδή είχε πει άπρεπες κουβέντες και τού 'χε δώκει τα ρέστα στη μύτη του μαχαιριού, της είχε γινάτι.

Με τέτοιες κακές πράξεις, που δε σου βάνει ο νους ποτέ, ούτε τις διαλογίζεσαι, μπολιασμένες τη μια πάνω στην άλλη, είχε ανακατέψει όλο το χωριό και τό 'χε κάμει άνω κάτω.

Κάποτε, σε κύκλο συγγενών του, έλεγε πως το σπίτι του έχει δυο μήνες να ιδεί λάδι, με τα μάτια. Ας έκανε κι άλλους δυο, αρκεί να μπόρει να κάμει κακό ενού ανθρώπου, που ήξερε αυτός.

Σαν τι τράβαγε η έρμη η γυναίκα του! Ποτέ από τότε που ζευγάρωσε μ' αυτόν το θεοκατάρατο, δεν της εγέλασε τ' αχείλι. Της είχε ψήσει ψάρι στην καρδιά. Μπήξε βάρει, πάσα μέρα.

Επειδής χρώσται χίλιες δραχμές του παπά-Θανάση συμφώνησαν πεντακόσιες να δώκει τον Αύγουστο· και τις υπόλοιπες πέρα τον άι-Λημήτρη. Κάμε καλό στον διαόλου τό χωριό.

Τί κάνει όμως ο χιλιοκερ...: Όχι μόνο δεν εξοφλεί το χρέος στη προθεσμία, αλλά σύρει τον καψοπαπά στο δικαστήριο: «Έκεί που μας εχρώσταγαν μας πήραν και το βούϊ... και για πώς:

Ένα Σαββάτο που τον ανταμώνει στην αγορά, τον καλεί στο καφενείο, δήθε να τον κεράσει. Μαζί του κουβαλάει και κάποιο γνωστό του, κι εκεί κατάμπροστα στον άλλο, λέει του παπά:

— Με το χρέος παπά είμαστε «εντάξει»;

— Μάλιστα βεβαιώνει ο παπάς, εννοώντας τις προθεσμίες που είχαν βάλει για να το εξοφλήσει, ενώ αυτός ο αθεόφοβος με το «εν τάξει» ήθελε να αποδείξει μπροστά στον ξένο και να τον έχει μάρτυρα, πώς εξόφλησε και δεν του χρωστάει πια τίποτε. Είναι «εν τάξει».

Έρχεται ο Αύγουστος με τα σίκα, κοπιάζει κι ο άι-Δημήτρης με τα ρόιδα και πουθενά να ζυγώσει τον παπά.

Δε φτάνει τούτο. Τον καταγγέλει κιόλας ως σικοφανή, επειδή έλεγε στον ένα και στον άλλο το πάθημά του, πώς με το βιό του, ήβρε το διαολό του.

Μάρτυρα στο δικαστήριο παρουσιάζει τον άνθρωπο που επίτηδες είχε πάρει μαζί του στο καφενείο και τον άκουσε να λέει ότι είναι... «εν τάξει».

Όταν μπλέκεσαι με τέτοιους ανθρώπους μήτε το σταυρό να κάνεις μήτε το διάολο να πιάνεις.

Έτσι ο καημένος ο παπάς, οδηγείται στο δικαστήριο κατηγορούμενος. Άναψε του διαόλου κερι... να σε κάμει να χε...

Τέτια και χειρότερα ήταν τα έργα του Μπούση Γκάτζια όσο έζη. Αλλά κι ο κόσμος όταν πέθανε δε ζύγωσε κανένας, να τον θάψει ώσπου βρώμησε άθαφτος και τον επέταξαν στο λάκκο σαν παλιοσκυλί.

Ο «κατσιαρμάς»

ο μπουχαρής

Του Νικήτα Λοζετινού

Μετά τον εμφύλιο στο χωριό, ήταν περίοδος αποκατάστασης ζημιών. Στέγαση τη λέγανε. Χτίστες μαραγκοί, τσόκια και σκεπάρια, αγκωνάρια και μαδέρια σε παράταξη. Δουλειά οι μάστοροι από το πρωί ως το βράδυ. Και μετά το σκόλασμα, όλοι στον καφενέ. Ρακί, κολτσινα και τσιγάρο, στριφτό χαβανίσιο.

Το χωριό Λοζέτσι κι ο Μήτρο Σιοντάκης, εκείνη την εποχή ήταν πολύ δεμένοι. Περήφανοι οι λοζετινοί, περήφανος κι ο χτίστης ο Μπαρμπα-Μήτρος (Χουλιάρας). Τόνε βλέπαμε πάντ' ακούραστο, ήρωα της τίμιας δουλειάς, με μια φανέλα χοντροπλεγμένη μάλλι-

νη, κι ο κόρφος του γεμάτος τρίχες. Έμοιαζαν αρκούδα.

Κάποιο βράδυ, μετά τη δουλειά στον καφενέ, ο Μπαρμπα-Μήτρος ξεκουραζότανε, πίνοντας το ρακί του και στρίβοντας και ρουφώντας το λαθραίο του τσιγάρο τον «κατσιαρμά» όπως τον έλεγαν. Μα εκεί πού 'πινε αμέριμνα ανοίγει η πόρτα και μπαίνει ένας χωροφύλακας. Ξαφνιάζεται ο Μήτρος, ξαφνιάζονται κι οι άλλοι. Κοιτάζοντας λοιπόν τον κορδονά, να να το κάνει το τσιγάρο. Λαθραίο σκέφτηκε μπροστά στην εξουσία, ωχ-ωχ!

Του πάει η ψυχή στην κούλουρη. Έτσι, στο πι και φι, κι αφού ο λαγωνικός μυρίστηκε το καπνό, ο Μπαρμπα-Μήτρος που τό 'κρυψε στην αρχή κάτω από τα δάχτυλα, του πέρασε κι ιδέα να το κρύψει καλύτερα στον κόρφο του. Τραβάει με τρόπο γρήγορα κι ανοίγει τη φανέλα και τ' αμολάει στον κόρφο του. Και σα καλησπέρισε το όργανο της τάξης, προσποιήθηκε πως χαμογέλαε με τους συνθαμώνες του. Σε λίγο όμως, το τσιγάρο, έβαλε φωτιά στη μάλλινη φανέλα... κι ο κόρφος του ντουμάνιασε καπνό.

Ο Μήτρος άρχισε λίγο να σειέται να λυγίσει, και να τσοίζεσαι.

Ο χωροφύλακας που είχε καταλάβει, άρχισε να γελάει και να τον ρωτάει:

— Μπαρμπα-Μήτρο τί γίνεται, τί έχεις πάθει;

Κι ο μαστρο-Χουλιάρας, αναπετιέται τινάζει τη φανέλα του και τ' απαντάει ανήσυχος:

— Μπουχαρής γίνεται, τί θες να γίνεται κυρ χωροφύλακα; Κι όλοι τότε ξεκαρδίστηκαν στα γέλια. Έτσι η φράση αυτή του Μήτρο Σιοντάκη, έμεινε: πέρασε και θα περνάει σ' όλες τις γενιές των νεώτερων λοζετινών.

Ο Αριστοτέλης, βρήκε τα μέσα μόνος του, για να συμβουλευτεί τα κείμενα της ανατολικής σοφίας, κι ακόμα βρήκε μαθητές που τονε βοηθήσανε στη συγγραφική παραγωγή του. Περιστοιχιζόταν από επιτελείο επιστημόνων και συνεργατών. Γι' αυτό γράφτηκαν τόσο πολλά και μεγάλα έργα. Θα μπορούσε να συμπληρώσει κι άλλα, γιατί πολλά απ' αυτά, ήτανε κριτικές και αντικριτικές, αλλά, οι Αθηναίοι τον κατηγορήσαν ως άθεο... και για ν' αποφύγει το κώνειο, κατέφυγε στη Χαλκίδα και πέθανε στα 62 του χρόνια.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη.

Μιχαήλ Άγγελος

Θοδωρή Βλαχοδημήτρη: 1) «Ανθρώπινο μέγεθος» 2) «Νέα από την πόλη του Νέστορα» και 3) «Η φωνή της Ιστορίας»

Είναι τρία βιβλία, που λάβαμε από το γνωστό ποιητή και κριτικό, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Hamburg της Δυτ. Γερμανίας.

Είν' αλήθεια ότι, η Ελληνική Διασπορά, δεν μας ενθουσιάζει τόσο από καλλιτεχνική προοπτική. Υπάρχουν όμως λίγοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, όπως είναι ο Μεσεβρινός στη Σκανδιναβία, ο Γ. Καναράκης στην Αυστραλία που φροντίζει κι ενημερώνει ένα μέρος της ομογένειας για τη λογοτεχνική κίνηση κι εξέλιξή της στη μητροπολιτική πατρίδα· αλλά και στην Κεντρική Ευρώπη που ζει και δημιουργεί ο Θοδωρής Βλαχοδημήτρης. Και οι τρεις αυτοί πνευματικοί πόλοι της λογοτεχνίας και της παιδείας, μας δίνουν με τη δράση και τα έργα τους μίαν αισιόδοξη παραγοριά, έναν αέρα καλλιέργειας, στην αλλοδαπή συνέχεια των προοδευτικών γραμμών.

Σε τούτο το σημείωμα, θ' αναφερθούμε ιδιαίτερα στον πονεμένο βάρδο, τον έγκυρο δοκιμογράφο, κι αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης από την Πύλο του Μοριά, Θοδωρή Βλαχοδημήτρη.

Τίμιος και ακέραιος ιδεολόγος της ανθρωπιστικής παιδείας και λογοτεχνίας, διαφαίνεται από τα έργα του ο Βλαχοδημήτρης. Έτσι, αγαπητός για μας· και σαν αθόρυβος σκυταλοδρόμος που λες και φυλάει θερμοπύλες τρανών ιδεών, στην καρδιά της Ευρώπης. Ασυμβίβαστος με το ψέμα και την αδικία. Μα ο νους και η ψυχή του είναι πάντα στην Ελλάδα. Έχει πολιτογραφηθεί στη Νεοελληνική Γραμματεία, με 20 περίπου βιβλία. Ανήκει στη γενιά των συγγραφέων του 1960. Συγκροτημένη πνευματική φυσιογνωμία. Έχει 30 χρόνια επίπονη θητεία στη λογοτεχνία. Παλεύει σκληρά, σαν ευπαθής δέκτης των μεταπολεμικών δραματικών καταστάσεων. Πολεμάει την κηδεμονία της υποκρισίας και της απάτης. Συνυποφέρει με τον ευαίσθητο λαό, για τα ό-

ποια τραγικά συμβάντα· και όχι μόνο στη χώρα μας και στην Ευρώπη, παρά, συμπονεϊ και τις τραγωδίες, και αθλιότητες σε όλη την οικουμένη. Μας έδωσε έργα κριτικής και δοκιμογραφίας, με συντεταγμένες ηθικών αξιωμάτων και παραινέσεων. Βαθυστόχαστος κριτής στα επιγενόμενα· και κονταρομάχος σε απαράδεχτες κοινωνικές και πολιτικές αδικίες του καιρού μας. Ορθόδοξος και αμείλιχτος ρεαλιστής και σοσιαλρεαλιστής στην αισθητική γραμμή της τέχνης που ακολουθεί.

Στην ποίηση του ελεύθερου στίχου, ο Βλ. έχει το μέτρο μιας αισθητικής αφάιρεσης και μιας αρμονικής δομής ουσιαστικού λόγου.

Το «Ανθρώπινο μέγεθος» είναι μια συλλογή με 23 ποιήματα σε β' έκδοση, που καλύπτουν 80 σελίδες, στην ελληνική και γερμανική γλώσσα, εκδομένο στη Δυτ. Γερμανία το 1987. Όμοια και το άλλο ποιητικό του βιβλίο, τα «Νέα από την πόλη του Νέστορα» που είχε γράψει το 1952. Και αυτό σε δίγλωσση διάταξη κι αντιπαράθεση, με κριτική αποτίμηση του ένθερμου ελληνιστή Γκαστόν Ανρύ Ωφρέρ και πρόλογο του Μ.Α. Μίλο. Σ' αυτά ακολουθεί μια ατόφια ποιητική σύνθεση, στο οικείο λυρικό και ανθρωπιστικό του κλίμα. Και στα δύο έργα του ο Βλ. καταξιώνει περήφανα τα υψηλά κοινωνικά ιδανικά που με κίνητρο και πυρήνα τον άνθρωπο, αντιστοιχούν από το μερικό στο γενικό. Είναι μια ποίηση κοινωνικολυρική, με δραματικές κορυφώσεις, ήθος και ύφος, που ενσαρκώνει έναν ατέλειωτο ανθρώπινο πόνο, και αχτινοβολεί τη ζεστή κι ενάρετη καρδιά του ποιητή, που κάθε παλμός της, λες κι είναι απόδημου ορφανού ερωδιού, που γλυκοπικρολαλεί ασίγαστα, αγάπη και Ελλάδα.

Με το αναμνηστικό υλικό της πονεμένης χωριάτικης ζωής που βίωσε, με όνειρα, ελπίδες και στερήσεις, που διαμόρφωσε το χαράκτιήρα του, έπλασε τα τραγούδια του, με νόστο και πάθος για προσφιλή του πρόσωπα· και με τρυφερή αγάπη, κάνει τις αναφορές του για μια εξιδανίκευση ζωής. Εξυμνεί τη γένεση, τη νέα

πνοή και θλίβεται για τις άδικες μεταβολές, τη φθορά και το θάνατο. Αυτή η ποίησή του, είναι συναρτημένη με το ιδεώδες της πατρίδας και το όραμα του καινούριου κόσμου που χάνεται. Αίσθηση αγαθή και τέρψη σου δίνουν οι πιότεροι στίχοι του. Μια τέχνη που συγκινεί άμεσα κι εξευγενίζει, ενανθρωπίζει και προβληματίζει. Ο αναγνώστης κερδίζει ένα γλυκό κι απαλότονο ψυχικό λουτρό. Μεταφέρεται με την «Πόλη του Νέστορα» και με το «Ανθρώπινο μέγεθος» σε ό,τι θετικό και ιδεώδες ξαναζωντανεύει τον απωλεσμένο κόσμο της παράδοσης. Αλλά και «Η φωνή της Ιστορίας» του, είναι μια 12σέλιδη οργισμένη κι αυτοίσα στιχοσύνθεση, με αδρό ρεαλιστικό διάγραμμα, σαν κραυγή διαμαρτυρίας, για την μετά το 1945 αγγλοαμερικάνικη κατοχή στη χώρα μας, με ωμή και δηκτική σατιρική διάθεση, με τον καημό της κάθαρσης, και το μήνυμα της αφύπνισης και της πάλης για απολύτρωση του λαού. Ένας λόγος ρωμαλέος, αντρίκιος, κοφτερός, μ' ανώτερο αίσθημα αγάπης και συμπόνιας για τον άνθρωπο και τη ζωή, τη δικαιοσύνη, τη γνώση και την ειρήνη.

Πέτρου Σπεντζή: «Από κατακλυσμού έτος 5252».

Έκδ. «Ν. Πορείας» Θεσ νίκη '87, σελ. 64.

Είναι μια δέκατη ποιητική συλλογή του έξοχου ιεροφάντη και στοχαστή Σπεντζή, χωρισμένη σε 3 μέρη. Το πιθαγόρειο νούμερο του τίτλου συμβολίζει προστιθέμενο το 7. Το πρώτο μέρος είναι φερώνυμο του τίτλου. Το δεύτερο το επιγράφει «Λογοστιχίδες» και το τρίτο, «5 ξεχασμένα ποιήματα». Πόσο δίκιο έχει όταν μας λέει σ' ένα τρίστιχο «μότο»:

«Σε άβυσσους πάνω κρέμεται

η ψυχή μας

να βαλαντώνει στον ίλιγγο».

Δραματική νότα, βγαλμένη από την ανθρωπιά της ουσίας κι από τη μεγάλη του καρδιά και διαπιστωμένη από την υπαρξιακή αγωνία, την παραζάλη και τον τάραχο της τρελής εποχής μας. Τέχνη με αξιώσεις, υποβλητικές εικόνες, υψηλούς τόνους κι ευρηματικές αλληγορίες. Ο λόγος του επιβάλλεται σαν νεοβιβλικός από τις ίδιες τις τραγικές του αποχρώσεις. Λόγος πηγαίος, εκ βαθέων, γητεύει την αίσθηση του αναγνώστη, με μια σηματοδότη και πότε πότε υπερβατή συνθετική ροή. Γι' αυτό και πρωτότυπος και προσωπικός, με το πυκνό και αλληλουχιακό σε δική του μορφή

περιεχόμενο. *

Ο Π.Σ. σαν δραματικός και συμβολικός, φιλοσοφημένος ποιητής, θα λέγαμε πως, κατέχει μια ζηλευτή — έξω από κατεστημένα — θέση στην ποιητική τέχνη της μαρτυρίας και της διαμαρτυρίας, των συγκλονιστικών γεγονότων του καιρού μας, με τη δική του πάλα και αξιοπρέπεια. Οι «λογοστιχίδες» του, είναι αποφθεγματικές κι επιγραμματικές, διδαχτικές λιγοστιχίδες, σωστής και ρεαλιστικής φιλοσοφίας, που λένε πολλά και σκλαβώνουν, με την τετράγωνη λογική τους και τις πικρές διαπιστώσεις τους.

Γενικά και τούτη η ποιητική δημιουργία του Σπεντζή είναι δυναμική. Ο κάθε στίχος αντιστοιχεί και σε μιαν αδρή απόσταξη κι αντίστιξη, από τα δραματικά κι ανώμαλα περασμένα της γενιάς του πολέμου, που απορραφίστηκε από τα όνειρά της, τις ελπίδες και τα ιδανικά της, κι απόμεινε καθημαγμένη. Ο Π.Σ. σε κάθε ποιητικό του βιβλίο μας, χαρίζει σίγουρα και μια νέα και δυνατή εντυπωσιακή και συγκινητική αίσθηση.

«Θαμμένοι ήρωες άγνωστους

άραγε θιμάται, ποιός;

Ατόρων αφανών

ούτε φωνή

ούτε τάφος!»

Στέφανου Κίτσιου: 1) «Νεολαία η ζωντανή ελπίδα» σελ. 150. 2) «Ανθρωπισμός το μεγάλο όραμα» σελ. 180. 3) «Κοινωνικοί μετασχηματισμοί» σελ. 206. Και 4) «Ηθικές Αμφισβητήσεις» σελ. 190.

Όλα είναι από τις εκδόσεις «Έρευνα» τυπωμένα στην Αθήνα και διατίθενται βασικά από τον ίδιο το συγγραφέα, ως βοηθήματα προπάντων για τη σπουδάζουσα νεολαία, από το Φροντιστήριό του στην Πλατεία Κάνιγγος της Αθήνας.

Ο Στ. Κίτσιος είναι από τους πιο φωτισμένους και περίφημους φιλόλογους της χώρας. Και από το 1965 μέχρι σήμερα, πρόσφερε πολλά στη συγγραφική παιδαγωγία, με τα πλούσια σε διδαχές και γνώσεις βιβλία του, που ξεπερνάνε τα 10.

Ο Σ.Κ. πιστεύει στην ορθή και διαλεκτική φιλοσοφία της ζωής, χωρίς να απορρίπτει ορισμένα χρήσιμα και θετικά ιδεαλιστικά στοιχεία της. Τα έργα του είναι διαποτισμένα.

Ε το πνεύμα της ηθικής και του δικαίου· και ιδιαίτερη της σωστής αξιοποίησης των δυνάμεων του ανθρώπου. Γιατί, πιστεύει ακράδαστα κι αισιόδοξα στον άνθρωπο, στη ζωή και στην πρόοδό του. Δούλεψε και δουλεύει ακατάπληκτα με αμείλιχτους κανόνες στην παιδεία και στη δοκιμιογραφία, με το μέτρο της λογικής της ανθρωπιάς και της φιλολογικής πιστήμης. Νοθετεί και διδάσκει τη νεολαία που ανησυχεί και προβληματίζεται, για μια σωστή μορφωτική υποδομή για μια ολοκληρωμένη κι ανθρωπιστική παιδεία κι αγωγή. Έρευνά κι εξετάζει τα φαινόμενα της ζωής των νέων, στη βαθύτερη ουσία τους. Δίνει παραινέσεις και κατευθύνσεις σωστές με οξεία κι επαγωγική ψυχολογική πείρα· και πλατιές ρεαλιστικές διαπιστώσεις και προτροπές. Τα συντεταγμένα στοιχεία των έργων του Κ. έχουν τη σαφήνεια και τη λαγάρη εννοιολογική αρμονία. Ξέρει να ψυχογραφεί και να φιλοσοφεί πάνω στο εύπλαστο έμψυχο υλικό της νιότης. Τα βιβλία του, είναι σύμβουλοι και οδηγοί περιωπής. Η σημερινή πτώση του μορφωτικού επιπέδου των νέων, τα καθιστούν όχι απλώς αναγκαία, παρά επιταχτικά και πολύτιμα. Βασική πνευματική τροφή για κείνους που θέλουν να οπλιστούν με στέρεα εφόδια ωφέλιμων και απαραίτητων γνώσεων. Για να διαπλάθουν ενάντοχη, αισιόδοξη, θαρραλέα και γνωστική ηθική, προσωπικότητα. Να χαλιβδώνουν ήθος ανώτερο και δυναμικό, με ζηλευτές αρχές και αρετές. Για να προκόψουν και να ευτυχήσουν στη ζωή τους. Η συγγραφική διαπαιδαγωγική κατάθεση του Στ. Κ. δεν είναι μόνο μια βαθυστόχαστη δοκιμιογραφία, αλλά και μια σωστή προβληματισμένη κοινωνιολογία και φιλοσοφία. Είναι απόρροια ξέχειλων επιδράσεων και πεμπτουσιακών αφομοιώσεων, μιας πλούσιας βιβλιογραφικής κατεργασίας· αλλά και μιας άμεσης γνώσης, της εξελικτικής ψυχολογίας.

Δεν είναι μόνο τα θεωρητικά στοιχεία του συγγραφέα που απορρέουν από ερευνες και μελέτες, κύρια και χαρακτηριστικά συστατικά του γερού δοκιμιογράφου και άριστου εκπαιδευτικού, είναι πάνω από όλα, οι πραχτικές αντιλήψεις, οι άμεσες επαφές και σχέσεις καθηγητή και φοιτητή με τα χειροπιαστά προβλήματα, μιας υποκειμενικής και αντικειμενικής πραγματικότητας.

Ξιχωριστές εμπειρίες προσπορίζει στο φροντιστή και η όποια υποκειμενική προβληματική, όπως τη διαμορφώνει η ζωή και η

πολυσύνθετη και ταραγμένη εποχή μας, στις κρίσιμες εφηβικές ηλικίες, για να χωνέψουν τις σωστές έννοιες των λέξεων και των αξιών. Γι' αυτό και τα μηνύματα που συνοψίζουν τα βιβλία του Στεφ. Κίτσιου είναι ηθικά κίνητρα, με σωτήριες προσαρμογές και με χρυσούς κανόνες ενεργοποίησης δυνάμεων, σ' έναν κόσμο αλτρουιστικό και ανεξίκακο, της επιτυχίας, της χαράς και της ευδαιμονίας.

Γιάννη Κοφίνη: «Το κόσκινο του Ερατοσθένη (Κραυγές)»

Έκδ. Αθήνα '87, σελ. 80. Είναι το 24ο βιβλίο που μας χάρισε πρόσφατα, ο βετεράνος των τίμιων αγώνων της πατρίδας και της ακαταπρόληπτης, αθόρυβης και φιλολαϊκής λογοτεχνικής δημιουργίας.

Ταιριαστός και πρωτότυπος ο τίτλος του. Στην ποιητική του αυτή ραψωδιακή θα λέγαμε σύνθεση, κατασταλάζει στο γέρμα του βίου του, παστρικά, ρωμαλέα και γενναία, την απόλυτα φιλοσοφημένη πια στάση και ιδεολογία της ζωής του. Εκφράζει με πληθωρικά σύμβολα όλες τις ανησυχίες και τις αγωνίες του κόσμου των ημερών μας, που παραδέρνεται και τριβελίζεται μέσα στη δίνη των τοπικών πολέμων και τον κίνδυνο του πυρηνικού ολέθρου, που επικρέμεται πάνω από τα κεφάλια της ανθρωπότητας.

Ο Κοφίνης με τη γνήσια κι ανεπιτήδευτη παρουσία του, με τον παλμό της αγωνίας και την κριτική του λογικού του λόγου, αφορίζει τους νόμους της ζούγκλας, στις απειθαρχες, αλαζονικές κι εγκληματικές κοινωνίες, που πατρωνάρονται από τ' ασύδοτα και ληστρικά καθεστώτα. Χαράζει και χαρίζει τον ηθικό του κώδικα, σαν να 'ναι μια στερνή πολιτική του υποθήκη. Οι στεντόρειες αυτές κραυγές του, βγαίνουν από μιαν επίσκόπηση του τραγικού σκηνικού που υπάρχει σήμερα, στο δυτικό ημισφαίριο που ζούμε. Μέμφεται το κακοποιημένο νόημα της ζωής· και στήνει στα βάθρα της ανθρωπιάς και της δικαιοσύνης, τα λάβαρα ενός νέου ισότιμου κι αδερφωμένου κόσμου. Ο ποιητής γίνεται ένας πόλος θετικής αντίδρασης και άρνησης του κακού.

Ο Κ. στο «κόσκινο» του, μας δίνει με ρεαλιστική εκφραστική δυνατότητα, και αντανάκλαση μιας δραματικής εγρήγορσης, το στερνό ιδεολογικό του στίγμα. Μέσα στους στίχους του, χτυπάει η καρδιά της δύστηνης και πληγωμένης ανθρωπότητας. Η προσφορά του

αυτή, είναι μια περιεχτική προσούρα, σαν οργισμένη παμφλέτα, που σημαδεύει άμεσα, κατάκαρδα, το ψέμα και την πλάνη, το κακό και το σκοτάδι την ατιμία και την πανουργία.

Είναι ένα βιβλίο, με νεοφιλιππικό κι ερατοσθενικό θα λέγαμε λόγο υπεύθινο. Με φωνές διαμαρτυρίας που θα παραμείνουν σαν ένα ποιητικό χρονικό, ανάμεσα στην πνευματική παρακαταθήκη του Γ. Κοφίνη. Είναι μια πραγματογνώμονη και μεγαλόστομη σύνθεση με ειλικρινά μηνύματα ειρήνης, ισότητας και πανανθρώπινης αγάπης.

Ένα μέρος, άλλωστε της όλης ποιητικής του δημιουργίας είναι πλασμένο με συγκινησιακή εναισθησία· κι έχει επικό και φυσιολατρικό χαρακτήρα. Αποπνέει βαθιά και πλατιά λυρική πνοή. Αναπλάθει εικόνες λέξεις και σύμβολα σε ομηρικές διαστάσεις. Με ιδιότυπη αρετή και πείρα. Με λεκτική ευλυγισία και δύναμη. Κατέχει τον πλούτο της γλώσσας του λαού μας, σε πράγματα και ζώα· και προπάντων σε πλαστικά ονόματα πουλιών. Δείχνει πως έζησε και αφομοίωσε τη ζωή και τη φύση, απόλες τις πτυχές και τις επιφάνειες, ως τα κατάβαστά της. Αγάπησε ολόψυχα το λαό και κάθε τι το αγνό και το φυσικό στοιχείο της ομορφιάς, και της ευδαιμονίας, που κλέβουν οι εκμεταλλευτές και οι δυνάστες από τους ανθρώπους. Το έργο του αυτό της ψυχικής του ευφορίας, χαρίζει μια δροσερή πηγή συναισθημάτων που μας φέρει στο νου το στίχο του Σολωμού:

«Επότισάς με την ψυχή
και χόρτασεν αμέσως».

Ο ονομαστικός δε χαιρετισμός του, προς άξιους συναδέλφους, μοιάζει ίσως, το κύκνιο ύστατο χαιρε, καθώς τον βάραιναν πολύ τα χρόνια και τα τραϊμάτά του.

Ο Κοφίνης με τη γεμάτη παλμό κι εντατική αγωνία φλογισμένη του στιχουργία, μας θυμίζει τον αθάνατο λόγο του Γάλλου Μορελύ που λέει:

«Όσο θα υπάρχει στην ανθρωπότητα η πανούκλα η κερδοσκοπία, δεν θα λείψουν ποτέ, οι πόλεμοι, οι πείνες, και οιδυστυχίες».

Χαιρετίζουμε το «ερατοσθενείο κόσκινο» = φραγγέλιο, του σεβαστού φίλου και συναγωνιστή Γιάννη Κοφίνη.

Παναγιώτη Τουτάκου
AVIS AMORIS
Ποιήματα

Κώστα Βουγιουκλάκης: «Η Εθνική Αντίσταση στη Λακωνία και οι Πρωτοπόροι του Αγώνα»

Αθήνα '87 σελ. 310.

Ήταν κρίμα κι άδικο που η Λακωνία πριν από 15-20 χρόνια, είχε ακόμα την κακή φήμη και το στίγμα μιας πλειοψηφίας βασιλοφρονικών και φασιστικών φρονημάτων, συγκριτικά με άλλους νομούς του Μοριά, που έπνεαν άνεμοι δημοκρατίας.

Ο Κώστας Βουγιουκλάκης, ο τίμιος και συνετός αυτός Μανιάτης αγωνιστής συγγραφέας, γνωστός από δύο προηγούμενα θεατρικά έργα, έφερε πρόσφατα σε φως δημοσιότητας ένα υπέροχο έργο. Το με τον παραπάνω τίτλο πλούσιο σε στοιχεία κι αυθεντικό θα λέγαμε για τον τόπο εκείνο ευλαβικό ιστορικό χρονικό, συγκλονίζει με τα ντοκουμέντα και τις μαρτυρίες του, κάθε αναγνώστη. Μας αποδειχνει ότι στα χρόνια της Εθν. Αντίστασης, η Λακωνία, ανάδειξε τόσο αξιοθαύμαστα κ' ηρωικά παλικάρια στον ΕΛΑΣ και στο Δ.Σ. που ανατρέπει την παραπάνω άδικη φήμη, η οποία επικρατούσε και σαν αποτέλεσμα μεροληπτικού και νόθου εκλογικού αποτελέσματος.

Μελετώντας κανείς το βιβλίο του Κ.Β. βλέπει ότι, χιλιάδες Λάκωνες πρωτοπόροι αγωνιστές στελέχωσαν κι εμπέδωσαν και το πρώτο και το δεύτερο αντάρτικο στο Μοριά... Και που όλοι τους θυσιάστηκαν ευτυχείς και αλύγιστοι, ανένδοτοι και περήφανοι, για την αγνή και άδοξη πίστη στο ιδανικό μιας νέας λαοκρατούμενης Ελλάδας.

Η πολύτιμη τούτη προσφορά του Κ. Βουγιουκλάκη, είναι ένας καθρέφτης, που αποκαλύπτει πειστικά και συγκινητικά ότι: Αφού η αντίδραση εξόντωσε τον μισό αντιστασιακό πληθυσμό στη Λακωνία, ήταν επόμενο από τον άλλο μισό, το κατεστημένο, να βγάξει μετεμφυλιακά, χρόνια δική του πλειοψηφία.

Δυο χιλιάδες περίπου ονόματα νεκρών αγωνιστών με καταγωγές και χρονολογίες παραθέτει ο συγγραφέας, έπειτα από πολύμοχθη έρευνα πολλών χρόνων. Όλοι τους σε μάχες βέβαια σκοτωμένοι, οι περισσότεροι από ταγματασφαλίτες, Γερμανούς και χίτες· και λιγότεροι στην τελευταία περίοδο του εμφύλιου στην απομόνωση της «Νεκρής Μεραρχίας» του μακαρίτη Κ. Παπακων/νου.

Ο Κ.Β. επιτέλεσε άθλο, δίνοντας ένα μνημειώδες έργο ζωής, καταγράφοντας και αποκαθιστώντας την αληθινή ιστορία της Αντί-

κασης του λαού στη Λακωνία. Μετά κι από τα έργα του Παπαστεριόπουλου, του Ροδάκη κλπ., θα μείνει και σαν ένα λεύκωμα για τη Λακωνία, ίσως μοναδικό, για τους γενναίους της Ιθετίας 1940-50 και τους αγώνες του λακωνικού λαού.

Η φτωχή και πεντάρφανη από το 1821 Μάχη, όπως μας ενημερώνει ο Κ.Β. θυσίασε τους καλύτερους γιούς της, στο βωμό της ακέριας ευτερείας και της εθνικής ανεξαρτησίας. Δίκαια λοιπόν και σαν άξιοι κληρονόμοι των αρχαίων προγόνων τους, οι νεώτεροι Σπαρτιάτες της Εθνικής Αντίστασης, διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους, απευθείας από την εποχή του Αγιά και του Κλεομένη Γ'. (3 αι. π.Χ.).

Διάφανα είναι τα κύρια γνωρίσματα του έργου, που συνοψίζουν το ψυχικό μεγαλείο των ηρώων της αυταπάρνησης και της αυτοθυσίας. Ο Β. αρχίζει με μια περιεχτική αναδρομή στα βασικά κίνητρα και γεγονότα του Β' Π. Πολέμου από τον άξονα Χίτλερ-Μουσολίνι, μας μεταφέρει πιστά στην ατμόσφαιρα της εποχής. Προχωρώντας στην εποποιία της Αντίστασης, μας διδάσκει πως, οι πρωτοπόροι Λακωνες ήταν σκληροί πολεμιστές και άξιοι απόγονοι των υπεράξιων Λακεδαιμόνιων Σπαρτιατών προγόνων και πως, δίκαια τους οφείλει η πατρίδα τον κότινο της τιμής των απελευθερωτικών αγώνων της σύγχρονης ιστορίας.

Διαβάζοντας τον Κ.Β. με το στρωτό και γλαφυρό του ύφος που σου μεταγγίζει υπέρτατη συγκίνηση, αγαπής πιότερο τον αγνό λαό και τις αμαζόνες μανιάτισσες μάνες, που γέννησαν λεβέντες με λιονταρόμαχες ψυχές, που 'γιναν σταυραετοί αιωνόβιοι... και μας κοιτάν θαρρείς από κορφές του Πάρνωνα και του Ταΰγετου, τραχιά και πονεμένα! Ελκυστικός και πειστικός ο λόγος του Β. σε συναρπάζει σε μέτρο και ουσία, σε δραματικές διαστάσεις, αλλά και σε τραγελαφικά στοιχεία μιας χαριτωμένης σάτιρας κατά του δικτάτορα Μεταξά, με αιθόρμητα στιγμιότυπα ευφυολογήματα, γνήσια, απλών ανθρώπων πικραμένων, που διακωμωδούσανε τους νάνους υπηρέτες εκείνης της αποφράδας τυραννίας. Άξιος ο έπαινος του Κ. Βουγιουκλάκη.

Γιάννη Πλαχούρη: «Η Ελένη του παραθυριού». Εκδ. Σ.Ι. Ζαχαρόπουλος Αθήνα '87, σελ. 64.

Η 5η συλλογή του Ηπειρώτη ποιητή και δημοσιογράφου που ζει στην Αθήνα, γραμμένη την τελευταία τετραετία, με μια φιλοσοφική διάθεση και

θεώρηση της ζωής. Την έχει χωρισμένη σε 3 μέρη. Από το πρώτο έβγαλε και τον κύριο τίτλο. Το δεύτερο είναι οι «Έξη στιγμές κι ένα φτερούγισμα» και το τρίτο η «Επιστράτευση 1974». Ο Γ.Π. και με τούτη την ποιητική του πρόοδο, μας δίνει καινούρια και πιο δυνατή γεύση και εικονική λάμψη. Καταχτάει όλο και πιο ελπιδοφόρα βήματα στο ποιητικό στερέωμα της γενιάς του 1970. Κερδίζει πεμπτουσιακό και καρποφόρο έδαφος. Σύμβολά του, τα πουλιά και οι στιγμές που φεύγουν γοργά και αδικούνε ψυχές πονεμένες. Ο Πλ. σιγά σιγά, διαμόρφωσε ένα πηγαίο και συμπυκνωμένης ουσίας, περιεχτικό, δικό του εκφραστικό ύφος. Έχει διάχυτο λυρισμό και πόθους για πραγμάτωση ονείρων. Με σύμβολα κι αλληγορίες, στιγματίζει πονεμένες βιωματικές αλήθειες, αισθητοποιώντας οράματα και συγκινήσεις της νιότης. Οι σίχοι του αχτινοβολούν ένα φως ευγένειας και ειλικρίνειας κι αποκαλύπτουν την τίμια στάση του απέναντι στα πράγματα και στα ήθη του καιρού μας. Μια πραγματιστική χροιά κι ένα λυτρωτικό ρίγος αγγίζει και ζεσταίνει καρδιές και μεταβάλλει τα βάθη των καημών, σε φτερωτά οράματα.

Η ποίηση του Πλ. ξεχωρίζει για τα φιλοσοφικά της ψήγματα, τη διαλεκτική αντίληψη στα γοργά περάσματα και τις μεταμορφώσεις του υλιστικού μας κόσμου. Είναι μια ποίηση εμπνευσμένη, που μας κερδίζει και μας χαρίζει τη δροσερή ανάβρα της δικής της αγάπης. Μας κάνει να ελπίζουμε, να ονειροπολούμε και να νιώθουμε τη γνήσια καλλιτεχνική συγκίνηση.

Αλέξανδρου Ζώτου: «Ismail Kadare: Eschyle ou l'eternel Perdant».

Εκδ. Farard '87

Είναι ένα έργο του διακεκριμένου Αλβανού συγγραφέα, Κανταρέ, που μετέφρασε στα γαλλικά, ο Αλεξ. Ζώτος, πολύγλωσσος και πολυμαθής πανεπιστημιακός δάσκαλος στο Σαιντ Ετιέν της Γαλλίας.

Υπέροχη και πολυαγαπητή φυσιογνωμία των γαλλοαλβανικών γραμμάτων. Είναι ευτύχημα θαρρώ για έναν σύγχρονο και πολιτισμένο άνθρωπο να έχει τριπλή ιθαγένεια. Ο Α. Ζώτος την έχει, με πολλές χαρισματικές ιδιότητες. Τρίπτυχ» από κληρονομικές αξίες και προσόντα. Ελληνο-Αλβανο-Γάλλος θα λέγαμε, ο φωτισμένος διανοούμενος και λόγιος, μεταφραστής και συγγραφέας. Γεννήθηκε από πατέρα χειμαρριώτη και σπούδασε και ζει όλα τα χρόνια στη Γαλλία. Εργάζεται ως καθηγητής σε Πανεπιστήμιο, αλλά, με τη μισή ψυχή του στην Αλβανία και τη μισή στην Ελλάδα της αιώτερης καταγωγής του. Ο Αλέκος Ζώτος τιμάει επάξια και τις τρεις πατρίδες του. Τον γνωρίσαμε προσωπικά πριν 4 χρόνια σε Συνέδριο Συγγραφέων και Καλλιτεχνών στα Γίρανα... και η εκτίμησή μας είναι απεριόριστη. Τον συνοδεύουν οι ευχές και τα συγχαρητήριά μας, για κάθε μεταφραστική και συγγραφική προσφορά του.

κατά το «γηράσκω αεί διδασκόμενος», έγινε συγγραφέας. Από αγαθή προαίρεση, κατέγινε με το διάβασμα και τη γνώση της αρχαίας προγονικής φιλοσοφίας. Έτσι τύπωσε την με τον παραπάνω πληθωρικό τίτλο σκιαγραφική συλλογή μελέτης, με ανάλογα γνωστές μονογραφίες φιλοσόφων και με καιρίες επιδράσεις και μιμήσεις από τον Γιάννη Κορδάτο κ.ά. Με μια συμπυκνωμένης ύλης διάταξη σε μικρά κεφάλαια (αξιέπαινος για την ηλικία του) προσφέρει με το βιβλίο αυτό, πολλά, ενδιάμεσα κλασικά κι αποφθεγματικά ωφέλιμα διδάγματα των φωστήρων του γένους. Ο Θ.Α. παραθέτει στις σελίδες του γνωστά στοιχεία που συνέλεξε για το βίο, τα έργα και την αξία των σοφών μας προγόνων, όπως π.χ. για το πνεύμα της αντίληψής τους, πάνω στην ερμηνεία των φαινομένων της συμπαντικής ζωής και κίνησης. Μας δίνει επίσης, κείμενα για την τέχνη του λόγου και την επιστήμη, μαζί με τα αίτια και τα πρόσωπα που δημιούργησαν τον κλασικό μας πολιτισμό.

Ο κ. Θ.Α. ετοιμάζει με την αξιοθαύμαστη μελετηρή κι ερευνητική του διάθεση, κι άλλο ένα βιβλίο από τον αγώνα της Κλεφτουριάς, του Κατσαντώνη και άλλων ηρώων και μαρτύρων της Επανάστασης του γένους. Ζει στο Αγρίνιο.

Μουσικοκριτικές Σημειώσεις

Ο Γιάννης Οικονομίδης και το ηπειρώτικο τραγούδι

(Ένας από τους πιο γνήσιους
ερασιτέχνες ερμηνευτές)

Του Λάμπρου Μάλαμα

Αν δε γινότανε γιατρός, θα τον είχαμε άριστο και γλυκόλαλο επαγγελματία τραγουδιστή. Όμως και αν τον κέρδισε η επιστήμη, δεν τον έχασε η πιο αγνή και αφιμίθιωτη ηπειρώτικη μουσική μας παράδοση.

Κάθε λαός μιλάει και στο τραγούδι τη δική του γλώσσα, την εγγενή του πρωτοτυπία. Το κράμα του ποιητικού λόγου και ήχου, που βγαίνει από τα ιστορικοκοινωνικά του βιώματα.

Η Ήπειρός μας έχει το δικό της παινεμένο και πολύφερνο μουσικό πολιτισμό, που η υφή του ριζοκρατιέται από μακραίωνης δουλείας αγωνιστικό και κοινωνικό βίο.

Ο Γιάννης Οικονομίδης με το ευγενικό, το φλογερό και τρυφερό πάθος της φωνής του, ζωντανεύει με το φυσικό του ταλάντο στο δημοτικό τραγούδι, τα πιο ρομαντικά κι ευτυχισμένα αισθήματα, αυτού του ιδιόμορφου λαϊκού μας πολιτισμού.

Λεπτή, γλυκιά, μελωδική κι αβίαστη η φωνή του, εκφράζει όλη την κλίμακα του φυσικού των προγονικών μας γενεών. Ο Γ. Οικονομίδης συγκινησιακά παλιές μουσικές πανδαισίες, μ' ένα προσωπικό απαλό ύφος που απορρέει από την ίδια την ιδιοσυστασία του εσωτερικού του κόσμου. Έτσι, με το γλυκύτερο ανάκρουσα, ξεκρίνει κανείς το πάθος μιας ψυχής στο γηγενές κι αναπαλλοτριωμένο μουσικό απόθεμα, θαρρείς ισόβιων καμημών αγάπης κι ευτυχίας.

Ο ερασιτεχνισμός αυτός, έχει ιδιαίτερο βάρος αξίας, καθώς καλλιεργεί με το φυσικό το μεράκι το καλύτερο ηπειρώτικο τραγούδι, που πέρασε από μύρια χείλη και παλλόμενες καρδιές για να κατασταλάξει στο καρνέ μιας αθανασίας. Το τραγούδι το ηπειρώτικο εκείνο που εξύμνησε κι ο εθνικός μας ποιητής Παλαμάς. Αυτό που τη συνέχεια του απαθανατίζει σαν έκφραση χαράς και λύπης, αρετής και φιλοτιμίας, αλτρουισμού και λεβεντιάς, ο Γ. Οικ. σαν νόημα δραματικής και χαροίμενης φής, σαν άκουσμα θεσπέσιο και σαν έξαρση κι ανάταση ψυχών, μιας βιωμένης λαϊκής δημιουργίας.

Το αγνό παραδοσιακό ηπειρώτικο τραγούδι, ενώνει αρμονικά το πνεύμα της υποστασιακής μορφής, με τα έντονα αισθαντικά και ουσιαστικά αποστάγματα των ψυχικών καταστάσεων, προσφιλών πατέρων και αδερφών μας. Φυσική κι αβίαστη, η ευαίσθητη κλίμακα της φωνής του Οικ. έχει τη λείανση και τη χάρη του ανόθευτου και του πηγαιού, της πιστής μίμησης και διαιώνισης ενός μουσικού είδους, που τέρπει και ειφραίνει καθώς αντανακλά τις ωραίες και μεγάλες ψυχές του ηπειρωτικού μας λαού. Το απαλό φωνητικό όργανό του, μοιάζει το καθαρίο βρυσιμιό νερό του ριακίου, όπου στο άκουσμά του, καθελώνονται οι διψασμένοι σαν τα ελάφια στην πηγή, πίνοντας με τον απόηχο μιας δροσερής και αναιώνιας ομορφιάς και αρμονίας. Στο τραγούδι του Οικ. νιώθει κανείς ζωντανά τα αισθήματα ν' αναβλύζουν από μέσα του μετάρσια του έρωτα, του χωρισμού, τ' αδερφικού και φιλικού πόνου, της ξενητιάς και της φυσικότητας κι ελεύθερης ζωής κι ευδαιμονίας.

Ο Γ. Οικονομίδης πρωτοεμφανίστηκε το 1945 και τραγούδησε στο ραδιόφωνο. Από τότε και μέχρι το 1952 ήτανε ταχτικός συνεργάτης της ΕΡΤ και των ενόπλων δυνάμεων. Το 1966 έβγαλε τον πρώτο του δίσκο. Σε μια αυθεντική κασέτα του, που ενορχηστρώνει ο περίφημος κλαρινίστας Πέτρος Λούκας, χαι-

νή του, εκφράζει όλη την κλίμακα του φυσικού των προγονικών μας γενεών. Ο Γ. Οικονομίδης συγκινησιακά παλιές μουσικές πανδαισίες, μ' ένα προσωπικό απαλό ύφος που απορρέει από την ίδια την ιδιοσυστασία του εσωτερικού του κόσμου. Έτσι, με το γλυκύτερο ανάκρουσα, ξεκρίνει κανείς το πάθος μιας ψυχής στο γηγενές κι αναπαλλοτριωμένο μουσικό απόθεμα, θαρρείς ισόβιων καμημών αγάπης κι ευτυχίας.

Ο Γ. Οικονομίδης πρωτοεμφανίστηκε το 1945 και τραγούδησε στο ραδιόφωνο. Από τότε και μέχρι το 1952 ήτανε ταχτικός συνεργάτης της ΕΡΤ και των ενόπλων δυνάμεων. Το 1966 έβγαλε τον πρώτο του δίσκο. Σε μια αυθεντική κασέτα του, που ενορχηστρώνει ο περίφημος κλαρινίστας Πέτρος Λούκας, χαι-

Με το σφυρί στα καμώματα

Γέρπειν άμα και διδάσκειν»
όπως και αποκαλύπτειν...

«Γίνου καλύτερα σφυρί
για να μην είσαι αμόνι».
Γκαίτε

Σχόλια του Άλκη Φωτεινού

Ο σατιρικός λόγος και οι «λιγαπόληδες»

Ελάχιστα είναι τα γνήσια και έμπειρα σατιρικά και κωμικά ταλέντα σήμερα στη χώρα μας, που είναι ικανά να γράψουν κωμωδία, τάτιρα και ιδιαίτερα πικάντικα, σπαρταριστά και απολαυστικά επιθεωρησιακά νούμερα, ρόλους για ηθοποιούς τυπίστες και καρτερίστες. Ούτε καθ' αυτού σατιρικές εφημερίδες υπάρχουν. Και τούτο, όχι γιατί δεν γεννάν οι μήτρες του λαού έμφυτα ταλέντα. Αλλά γιατί, τολμά σπούδαία και πηγαία, μένουν αναξιοτοίτητα και ανεκμετάλλευτα. Για να μη γελιόμαστε, από πλευράς σατιρικού λόγου, έμμετρης πολιτικής ή κοινωνικής σάτιρας, δεν έχει καμιά εφημερίδα, ούτε περιοδικό, όπως υπήρχαν παλιότερα υπέροχα ταλέντα σαν του Γιανουκάκη, του Γιαλαμά, του Θίσβιου, του Δεμένυγα, του Γιαννακόπουλου, του Χαιρόπουλου, του Τσιφόρου, του Πύρπασου και τόσων άλλων. Κάθε ζωή και κάθε εποχή παρουσιάζει και τα κωμικά και τα δραματικά στοιχεία της. Αλλά στη δική μας, με την πλήμμουρα των ανθρώπινων αδυναμιών κι ελαττωμάτων θα μπορούσαμε κατ' εξοχήν να γράφουμε σάτιρες και κωμωδίες. Ποιοί όμως να τις χρησι-

μοποιήσουν και να τις διαδώσουν για σωστή ψυχαγωγία του λαού; Ευτυχώς που υπάρχουν μόνο κάποιοι καλοί κι ευρηματικοί προικισμένοι καραγκιοζοπαίχτες! Αλλιώς, διαβάζεις τα κείμενα από το «Ποντίκι» κι από το «Καλάμι» και τίποτα δεν σου βγάξει γέλιο, πλην μόνο ορισμένα σατιρικά εικονογραφημένα σκίτσα.

Να πούμε λοιπόν πως πέθανε η σάτιρα από την Ελλάδα του Σουρή, του Ροΐδη, του Ραμπαγά, του Δ. Σούτσου του Σκόκου και τόσων άλλων; Όχι. Υπεύθυνοι που δεν εντοπίζουν τα γεννησιμιά ταλέντα, να τ' αξιοποιήσουν, να φανούν και ν' αποδώσουν, είναι οι πρόχειροι, οι νόθοι, οι διαστρεβλωτές, οι φτηνοί φαρσαδόροι, οι ψεύτες, οι συμβατικοί, οι έξω από τη ζωή και τα πράγματα, αλλά πάντα μέσα στο τυφλό οικονομικό συμφέρο τους, υπεύθυνοι σε θέατρα, κιν/φους, τηλεοπτικά μέσα και Τύπο κύριοι «λιγαπόληδες». Αυτοί που δε σέβονται και δεν εκτιμούν αξίες και ταλέντα. Αυτοί που καταπιάνονται μόνοι τους με όλα, ή με λίγα απόλα. Αυτοί που δεν εκτίμησαν ποτέ το αξίωμα: Ο καθένας στα μέτρα του κι ανάλογα με τις δυνατότητές του. Κρίμα! Η λέξη σάτιρα όπως γράφει και ο Ν. Γκούμας στο «Γιουβανέλη» του, προέρχεται από το επίθετο «σατούρ» που θα πει ηεστός, κορεσμένος, χορτάτος και

ρεσαι την ποιότητα μιας ιδιομορφίας τραγουδιών και μιας πιστής ερμηνευτικής ιδιοτυπίας «Ο Σεβντάς», «Πουν' το γέλιο σου», «Πάρε Μαριώμ' τη ρόκα σου», «Μπρ' αυτά τα μάτια Λήμο μ' τα 'μορφα», «Ορ' Σταυρομάνα μ'», «Βλαχούλα εροβόλαγε», «Χαρά πού 'χουν τα πρόβατα» κ.ά. Αυτά όλα ο Οικ. τα εκτελεί αριστοτεχνικά και γνήσια, κατευθείαν από το μαντέμι της παραδοσιακής μας παρακαταθήκης. Γι' αυτό η Π.Σ.Ε. όλες οι κοινωνικές οργανώσεις, (Σύλλογοι, Αδελφότητες κλπ.) κι αν υπήρχε ειδικής προστασίας μουσικός τομέας από το ΥΠΠΟ., θά 'πρεπε πάνω απόλα, έναν τέτοιο ερασιτεχνισμό που μπορεί να ενσαρκώνει την παραδοσιακή μουσική μας διαπαιδαγώγηση και να σφραγίζει την εθνική μουσική μας ταυτότητα, να τον βοηθάνε σημαντικά

και ταλέντα σαν αυτό το Γ. Οικ. να τα βραβεύουν, για ηθική δικαίωση των ταλεντούχων, ευγενική άμιλλα, καλλιέργεια και διαιώνιση αυτών των έργων της ψυχής του λαού μας.

Τραγούδια που πρέπει να τα περισώζουμε όπως πολλά περιέσωσε η Δόμνα Σαμίου, ο Σίμων Καράς, οι Χαλκιάδες, ο Γρηγ. Καψάλης, ο Χρ. Ζούμπας, ο Αλ. Κιτσάκης κ.ά.

Αυτά τα δημοτικά τραγούδια που πρότεινε κατά καιρούς ο Γ. Οικονομίδης, να τα εξυψώνουμε, να τα προβάλλουμε και να τα θρονιάζουμε μέσα στα φυλλοκάρδια μας. Να τα χαίρομαστε σαν το φως των ματιών μας και να διαπλάθουμε μ' αυτά και με την όποια σχετική τους ανανέωση, έναν πλούσιο συναισθηματικό μας κόσμο.

Λάμπρος Μάλαμας

ιστορία και ετησίως στην Αθήνα με την μορφή βραβείων. Ομοσπονδιακά η εκδοτική πρωτοβουλία τους τ' ενισχύει με την έκδοση των βραβείων και των βραβειολογίων. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου.

Εξομνηστρια κλοφορία

Και σ' αυτή τη βραβειολογία, η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου.

Ποιός όμως θα μας ορίσει

Ποιός όμως θα μας ορίσει τους βραβειούχους; Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου.

Τούστα μούστα

Τούστα μούστα... Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου. Η επιλογή των βραβειούχων γίνεται με τη βοήθεια της επιτροπής επιλογής και του τριμελούς επιλογικού συμβουλίου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

αλιστικό «πατρών» το στολιστικό βραβειάκι μιας κουκουβαγιάρας τσιμπουρίνας... για να ταιριάσει «τρικ-μάι-φορ» (!)

Κόψε-ράψε την ασκήμια, την κάνει ομορφιά (!) Έτσι και τη γραφολαχανία, την κάνει όψιμη νιφούλα, στην παραλογοτεχνία. Καλά κρυσιά. Και του χρόνου, πρέπει να την προτείνει για Νόμπελ. Κι άλλα βραβεία... ν' αγαπιόμαστε(!)

Βιβλίο και ΥΠΠΟ...

Λέτε να κοίρασαν οι υποσχέσεις από χρόνια της κ. υπουργού του ΥΠΠΟ, για ένα νομοσχέδιο που να ωφελεί με την πολιτική του το βιβλίο (το φτωχό αυτό συγγενή στη χώρα μας που έγινε σχεδόν περιθωριακό προϊόν) και το αναγνωστικό κοινό που είναι πολύ περιορισμένο και μετρημένο; Λέτε ν' ακόμη ν' ένα κίβδηλο νόμισμα σαν επιταγή χωρίς αντίκρισμα; Έγινε ή δεν έγινε; Θα γινογίνει. Εφτά χρόνια τώρα. «Εδώ και τώρα» θα κατατεθεί στη Βουλή. Κι ακόμα κατατίθεται!

Συγγραφείς κι εκδότες υπομονή. Μην είστε κλαυψήρηδες και γκρινιάρηδες. Όταν θα τελειώσει ο καθορισμός, στο ποιά πόλη της Ευρώπης θα ονομαστεί το 1998 «πολιτιστική πρωτεύουσα» (γράφει τριχές και τριχές = το μαλλί της γριάς). Τότε και το βιβλίο θα πάρει φόρα.

Καλότιχοι μόνο οι θεατρίνοι. Αυτοί δεν τσιμπολογάνε απλώς, σαν καλιό σιναφι παρά, χλαπανάνε λεόντιες μερίδες από το ΥΠΠΟ... και μερικοί μάλιστα ευνοοούμενοι... περιδρομιάζουν κιόλας κι αγκουσειούνται. Ποιός σας είπε πως για το έργο το βιβλίο έχει άσσοις στα μανίκια για εμπαιγμούς και κοροϊδίες; Μην πείτε πως:

«Όποιος δε θέλει να ζυμώσει
ολημέρα κοσκινίζει» (!)

Λαφνοστεφανώματα και σφυρίγματα

Στο μέγαρο της παλιάς Βουλής στις 28 Μάρτη, εκεί που λαφνοστεφάνωναν τους βραβειοάρπαγες πλην του Θ.Κ. που δεν το καταδέχτηκε... έγινε της Ταχτσούς και της Μανωλίας το καγγελοσούσουρο. Εκεί που έστεκαν στη σειρά μια γραφική τσαμπουκαλού, με τους δυο κοφομεσιάρηδες... σφύριζαν της ταξιδεύτρας κυρίας οι γειτόνοι, γιατί της καιγόταν ο μπακαλιάρος... τσίριζαν λοιπόν και κραύγασαν από τη γαλαρία και από θεωρεία και κάποιοι άλλοι ασεβείς και άσπλαχνοι πικραγγοιριάρηδες που τους χάλασαν τη γλύκα του βραβείου και ωρύονταν: «Αίσχος, βραβεύετε τους παραλογοτέχνες, αίσχος!» κ.τ.λ. Αυτοί οι «θουρβοποιοί» τό 'πραξαν σαν οι μισούντες τους «εν χειροτονεία» παπάδες από το δεσπότη, που έχουνε γνώση για την ακαταλληλότητα και αναξιότητα των χειροτουνοούμενων και φωνάζουν ξαφνικά και με γιούχα: «Ανάξιοι, ανάξιοι...». Έπρεπε δηλαδή κι αυτοί οι βραβειόπληχτοι να μιμηθούν τους παπαδόπληχτους; Ντροπή! Ε όχι δα κι

έτσι (!) Στρατηγούς βράβειων οι δεκανείς; έτσι γίνεται στη φαιδρο-Κώσταίνα τη χώρα (!) Ήταν ανάγκη να μας θυμίσουν και το γερο-Παπανόρειο που είχε περ στον Καρδαμάκη στη βουλή «ανάξιε στρατηγέ». Κι ακούστηκε μες στη χάβρα και η φωνή του κλωτσόμπαλου πρόεδρου Κλιν: Κι εμένα ρε παιδιά κάνε βραβείο... άμα λάχει (!)

Ο Β. Μαθιόπουλος και μια αλήθεια για τον Σεφέρη

Έπειτα από το δικό μας σχόλιο στο 66 τεύχος για τη δράση και τους ύμνους του νομπελίστα ποιητή Γ. Σεφέρη, υπέρ του δικτάτορα Ι. Μεταξά, τότε που σαν Σεφεριάδης υπηρέτησε από το 1937 ως το τέλος του 1940 δ' ντής, στο υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, ο Βάσος Μαθιόπουλος γνωστός ερευνητής και δημοσιογράφος χρόνια στη Γερμανία, θέλησε στις 28-2-88 στο «Βήμα» να εξαγγίσει και να εξαγιάσει το ρόλο του. Και ναι μεν παραθέτει στοιχεία και ντοκουμέντα για τη δράση του Σεφέρη και το χαρακτήρα του στην περίοδο εκείνη, παροισιάζοντάς τον και ως κριφόν αγγλόφιλο μέσα στα γερμανόφιλα άντρα του Μεταξά, πως τάχα «ήταν πράκτορας της Ιντέλιτζενς Σέρβικς κι εχθρός του Ράιχ» με στοιχεία που βρήκε στα γερμανικά αρχεία και τα παραθέτει, αλλά, αρνείται τον φιλομεταξικό του ρόλο. Πώς ήταν δυνατόν όμως να διευθύνει δυο υπουργεία και μάλιστα νευραλγικά, επί χρόνια και να μην ήταν έμπιστος υμνητής του δικτάτορα; Και ο κ. Μαθιόπουλος διατείνεται πως: «Σκέψεις του Σεφέρη για τον Μεταξά δεν υπάρχουν καθός και για τη δράση των οργάνων του...» Τον παραπέμπουμε λοιπόν «άμα λάχει» στο 66 τεύχος του «Ελευθέρου Πνεύματος» για ν' απολαύσει τους ύμνους του ποιητή προς τον δικτάτορα, που δεν τους βρίσκει και αδικεί τον εαυτό του, να πιστεύει το αντίθετο και να πλανάται: «Άλλο γλαυξ, άλλο κορώνη φθέγγεται». Και «εξ ονύχων τον λέοντα».

Απονομής παρατράγουδα

Το «Έθνος» έγραψε στις 29-3 για τα περιβόητα φετεινά βραβεία και την απονομή τους στην Παλιά Βουλή, ανάμεσα σ' άλλα και τούτα: «Ελαφρά απολογητικός ήταν ο σύντομος λόγος της υπουργού Πολιτισμού σχετικά με τα όσα προτίθεται να κάνει το υπουργείο για το βιβλίο. (Δεν έκανε 7 χρόνια, τώρα τί θα κάνει;)... Απέφυγε δε ν' αναφερθεί στο γιατί έμεινε κενή η θέση του Θαν. Κωσταβάρα ο οποίος δεν αποδέχτηκε το βραβείο, κι εξέ-

ρασε ανοιχτά την αντίθεσή του για την ύ-
αρχη βικρατικού βραβείου και αμφισβήτη-
ε ολόκληρο το θεσμό». Αλλά, πριν αρχίσει η
κδηλώση, τί ήθελε ένας συγγραφέας που είχε
ραβειθεί πέρυσι από τους ίδιους ελλανό-
κους και φώναξε και χαρακτήριζε τους τι-
όμενους της βραδιάς «πρόσωπα της παραλο-
τεχνίας;...» κατακεραυνώνοντας και τον κα-
ίφωρα άδικο και σάπιο θεσμό; Μπας κι ήταν
α το περσινό του ευχαριστώ; Βρε τον «αχά-
στο»!

Και ο πρόεδρος της ακρισιάρχης επιτροπής
καθηγητής... «αντεπετέθη στους αυτόκλη-
ους κριτές» κατηγορώντας τους ότι, «η συ-
περιφορά τους ήταν πολιτικάντικη», ειπών ο
ίλας το λοιπόν: «Η επιτροπή οφείλει να διαθέ-
ει την πολυμορφία που έχουν στις κοινωνι-
οπολιτικές θέσεις τους οι ίδιοι οι άνθρωποι
ου γραπτού λόγου».

«Πάρτε τον γάμο να σας πει και του
όνου» (!)

Μην πείτε πως, ο με τόσα καθήκοντα παρα-
ορτωμένος κ. καθηγητής (και όψιμος ανθολό-
ος σ' έναν πρόσφατο τόμο φιλοπονητικών
ου ονομάτων) κάνει πολιτική... Για όνομα
ον μέσα του εωσφόρων... είναι ο άνευ κριτι-
ής ευθύνης, άφογος και άμεμπτος, πάσης πο-
ιτικής χροιάς και χρείας... «απηλλαγμένος
αι πάσης σατανικής φαντασίας» (!)

Δ) Εύβουλος και η μοίρα του βιβλίου

Ο Θανασάκης ο Κανελλόπουλος σαν διανο-
όμενος και στοχαστής έχει πολυμέρεια και
ολυγνωσία στη μόρφωσή του. Θαυμάζει κα-
είς τα με πλούσια στοιχεία και αξιώματα
ανθισμένα κείμενά του. Στον καιρό της εφτά-
ρονης δικτατορίας των κολονέλων, έγραφε
το «Βήμα» σημειώματα και σχόλια με το
ευδώνυμο «Ακροατής» και με τον τίτλο «Α-
τίλαλου». Στη μεταπολίτευση τα συγκέντρω-
ε και τα τύπωσε σε δυο τόμους. Σήμερα γρά-
ει πάλι στην ίδια εφημερίδα κάθε Κυριακή με
ο ψευδώνυμο «Εύβουλος». Σχολιάζοντας
οπρόν την επικαιρότητα, έγραψε πρόσφατα
τι για το «φτωχό συγγενή» το βιβλίο στη
ώρα μας» και άρχισε έτσι:

«Μεταξύ του Έλληνα και του εντόπου, υ-
άρχει ένας ακήρυκτος πόλεμος. Είναι ζήτημα
ν το 3% των συμπατριωτών μας διαβάζουν
βλία και 10% εφημερίδες». Και επικαλείται
ον Όσκαρ Ουάιλντ που έλεγε: «Οι εφημερί-
ες διαβάζονται δύσκολα, τα βιβλία δεν διαβά-

ζονται καθόλου».

Αυτό δυστυχώς συμβαίνει στη δανειοδοτού-
μενη και κομπινοκρατούμενη φαιδρή μας αρ-
χοντοκώσταινα των γιωταχί και των κομπιού-
τερ (!)

Αλλά ο κ. Θανασάκης που κι αυτός κατεπα-
νάλειψη και χρόνια υπουργός γιατί δεν έκανε
τίποτα για το καημένο το βιβλίο; Έτσι θα
παράθετε με το δίκιο του και τούτη, την υπέ-
ροχη παρομοιωτική και τόσο ρεαλιστική για
μας ρήση του Γκόρκι: «Οι συγγραφείς χτίζουν
πύργους στην Ισπανία, οι αναγνώστες τους κα-
τοικούν και οι εκδότες εισπράττουνε το νοίκι».

Πόσο εύστοχα αντιστοιχεί στους Έλληνες
συγγραφείς κι εκδότες;...

Μα τώρα σώθηκαν τα ψέματα και η κατα-
φρόνια του βιβλίου. Να το βάλουν στραβά το
καπέλο.

Διότι, «εδώ και τώρα» το βιβλίο βγάζει φτε-
ρά για όλα τα βιντεορωμέικα σπίτια, παίρνει
από το ΥΠΠΟ «νομοθετική ρύθμιση» κι ας
χρονίζει... Θα λυτρωθεί από ράφια κι αποθή-
κες και θα λυτρώνει κόσμο και κοσμάκη. «Ζή-
σε Μή...».

Έκτακτες Αγγελίες

Ζητούνται βοϊδοπατσάδες άπλυτοι, για
τους 4 ατάλαντους και άσχετους με την κωμω-
δία και τη σάτιρα σηριαλογράφους του σανο-
τροφικού και γελοίου κατασκευάσματος της
ΕΤ 2, «το κανάλι της Βαγγελίτσας». Και όχι
μόνο γι' αυτούς τους φαρσογκροτέσκους, πα-
ρά να λάχει μερτικό και η κ. Βαγενά που το
ερμηνεύει (!)

Ζητούνται πτύελα δίκην ορυμαγδού, για
μια σεξογραφολόγα και ορμονοτριχοσκαλί-
στρα συνεργάτιδα του θλιβερού «συγκροτή-
ματος» της Χρ. Λαδά Β. Δαλακούρα, για το
απύθμενο κι ερωτόλαγνο πάθος της, καμαρώ-
στε τη πως έγραφε στο «Βήμα»:

«Είμαι στήλη άλατος μια ερμαφρόδιτη φρίκη, κι
όλοι οι ομαλοί άντρες με φοβούνται. Με την τακτι-
κή μου ζακέτα και τα ισπανικά μου αυτιά, απαυτώ-
νομαι πρόθυμα και λέω κι ευχαριστώ... Αχ πόσο
γλυκά είναι τα τρυφερά μ... μας. Για να γ... θώ δις,
στα παλιά μου παπούτσια όλη η μέλλουσα ποιητική
μου... Γζένα ο άτυχος διαφθορέας μου, πασπατεύει
το ίδιο άτυχα και σένα».

Πώς δεν την πήρανε χαμπάρι για βράβευση οι
μόνιμοι κι εναλλασόμενοι ελλανοδίκες του
ΥΠΠΟ; Προσοχή ακρισιάρχες, μη του χρό-

ό,τι κι αν γράψει, θαρρείς κι έχει το κοκαλάκι της νυχτερίδας, και τρέχουν οι ξόανοι θεατρονηδίσκοι και το ανεβάζουν σε σκηνές... φτάνει νά 'ναι γραμμένο από το χρυσό χερί του(!)

Έτσι, σ' εκείνο το φριχτό δίμηνο, που οι άνθρωποι έμεναν άθαφτοι από το φρακάρισμα των νεκροταφείων.. αυτός γαλαντομήθηκε με 500 χιλιάδικα για συγγραφή περικαλώ και κάποιοι άλλοι του συναφιού όπως ο κ. Γ. Κοντός για «παραγωγική έρευνα» 108.000 ο κ. Μ. Γκανάς, για «συγγραφικά δικαιώματα» 270.000, η κ. Πλάσαρά για «παραγωγή» 166.000 και άλλοι πολλοί.

Να μας ζήσεις Αγία Παρασκευή! Σου παίρνουμε και εικόνα σπίτι μας. Σ' ανάβουμε και καντήλια, να φέγγουνε στους άσωτους και σπάταλους τιφλομάτες «ιθύνοντες» ερτιτζήδες.

Αλλά, έτσι ήρθε τυχερό και άτυχο εκείνο το αποφράδιο δίμηνο του '87 στο «κλεινό άστυ».

Αν ζούσε ο Αχιλ. Παράσχος θα μας έλεγε: 'Έτσι είν' ο κόσμος κλαίει εδώ και παρκεϊ γελάει». Κι ο Σκόκος:

«Λε γνωρίζουνε τι λένε
και δεν ξέρουν τι ζητούνε
γράφεις κωμωδίες κλαίνε
γράφεις δράματα γελούνε».

Διακρίσεις και υποτιμήσεις

Έτσι κι αλλιώς, με διάφορα μέσα και τρόπους, στη σημερινή εποχή, της ρόδας, της γαργαντούικης ασυλλόγιστης μάσας, και της φουτμπωλίστικης μπασακλάσας στη χώρα μας, το κακόμοιρο φτωχοσυγγενικό πνεύμα, περιφρονείται στο έπακρο, μαζί με την κρίση και την πτώση όλων των αξιών!

Ένα παράδειγμα μικρό πρόσφατο, ανάμεσα στα πολλά και μεγάλα παρατηρήσαμε και τούτο: Στο Ολυμπιακό Στάδιο Καλογρέζας η Οργάνωση Γυναικών Ελλάδας, έκανε εκδήλωση προς τιμή της Γυναίκας, με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας της, στις 8 Μάρτη.

Εκεί λοιπόν, η παρουσία πολλών ποιητριών και πεζογράφων, μέλη της Ε.Ε.Λ. δεν υπολογίστηκε. Αλλά όπως φάνηκε, εκείνες που είχαν το γενικό πρόσταγμα, οι οργανώτριες, ή από αντιζηλία, ή από εσκεμμένη υποτίμηση, δεν ανάγγειλαν καν συμμετοχή και χαιρετισμό προσωπικοτήτων των Γραμμάτων όπως ήταν οι κυρίες Αυγή Παπάκου-Λαγού, η Άννα Μπουρατζή-Θώδα, η Γιώτα Μπαλαφούτη κ.ά.

Έτσι, χωρίς στοιχειώδη σεβασμό και πνεύ-

μα ιστοτιμίας, έκαναν γνωστή μόνο την παρουσία της κ. Διδώς Σωτηρίου. Γιατί αυτή η διέκριση: Μήπως η σεβαστή κυρία εκειδή φορά σε καπελίνο: 'Η εκειδή ανήκει σ' άλλο λογοτεχνικό σωματείο, εκτός από την ελαφρού κρούς Ε.Ε.Λ.; (Πού 'σαι Νάσιουτζικ με το σφυρί).

Τόσο δηλαδή υπολογίζουν οι ίδιες οι υπέρμαχες της ισότητας, τις ταλαντούχες δυνάμεις της δημιουργικής λογοτεχνίας: 'Η μήπως «ιθύνουσες» ανήκαν στις ψωροφантаσμένες κουλτουριάρες της οργάνωσης:

Ένας Βούδας ποιηστριάς

Ένας καθηγητής που βόσκει μ' όλα τα «μεράκια» του αχόρταγα, στα ξέφραγα λιβαδοχώραφα της λογοτεχνίας, πήρε αέρα και ξιφουλκήσε μ' έναν πρώτο τόμο (ακολουθεί και δεύτερος μη χάσετε το κελεπούρι) λογοτεχνικής ιστορίας 1945-1980. Είναι δε τόσο λιγόλογος που μόνο τα ονόματα φίλων του ποιητών και ποιηστριών αναφέρει. Τόση τσιγκουνιά, πεζολογία κι ανουστία και προχειρότητα και ακρίσια, που ξεκέρασε μιαν άλλη μακαρίτισσα «Ιστορία Λογοτεχνίας» του σεβαστού φίλου Ν. Παπά. Εκείνη την ταλαίπωρη την είχε βγάλει ο εκδότης της «στο σφυρί» και δε ζητιόταν ούτε στο κάρο. Τούτη, του καθηγητή, όταν ο ίδιος ξεκοιλοπονήσει, (να μη βιαστεί και γίνει έκτρωμα) ελπίζω να κοιλιέται στα καροτσάκια... και τούτο φαίνεται από τώρα, γιατί, τρέχουν οι νεοσσοί ποιητάστροι να βρουν το νέο βούδα σαν θρησκόληπτοι. Να του αγγίξουν έστω λίγο την «ιερή» περιβολή. Να πάρουν λίγο αεροτριμμένο φετιχ για φυλαχτό, ή λίγη βουϊδική σοφία κι ευλογία. Αλλά απορούμε με το φετιχισμό του κανακάρη όλων των κατεστημένων... και τονε λυπούμαστε. Δεν πρέπει να τον καταπονούμε. Γιατί δηλαδή; Δεν δικαιούται κι αυτός, ν' αγνοεί κι ο ίδιος την άγνοια και την κενότητά του: 'Αλλωστε, άγνοια και σύγχυση μετρία... έχουν σχεδόν όλα τα φρούτα των ημερών μας, στην κακομοίρα τη Δανιμαρκία (!)

Ειτιζίδικα γουβαρδαλίκια

Στις 19 Φλεβάρη βγήκαν οι κ.κ. Σμαραγδής και Αρμένης στις «3 στον αέρα» και δήλωσαν ότι έχουν εγκριθεί σήριαλ δικό τους, προκαταβολικά, που τα γυρίσματα του, τελειώσαν το Νοέμβρη. Το κάθε 40λεπτο εκεισοδίο, θα κλιμαωθεί από τον φορολογούμενο λαό, με 5 εκατομ. 700 χιλιάδες δρχ. (Βρε τα φτωχάδκια λιγα παίρνουν πόσο τ' αδικεί η τσιγ

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντή

Ο συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Μαθήματα από τους αδελφούς Κυπρίους

Από την πρόσφατη ετυμηγορία του κυπριακού λαού στην εκλογή του νέου προέδρου, αποδείχτηκε πάλι ότι: συνέχτική και καθοριστική δύναμη στο νικηφόρο αποτέλεσμα, είναι το ΑΚΕΛ. Και αυτό, προς μεγάλη τιμή της άξιας ηγεσίας του και του προοδευτικού φωτισμένου και καλλιεργημένου λαού της Μεγαλονήσου.

Η εκλογή και η προσωπικότητα του νέου προέδρου κ. Γ. Βασιλείου, αποδείχτηκε ως τώρα, η πιο ενδεδειγμένη και άριστη. Ο κ. Σπ. Κυπριανού, δείχνοντας, την από αρχαιοτάτων χρόνων ρωμείκη αχαριστία, απέναντι στο ΑΚΕΛ που τον είχε αναδείξει στην προεδρία, δεν σύστησε στους οπαδούς του κόμματός του, στο δεύτερο γύρο να ψηφίσουν τον κ. Βασιλείου. Έτσι για να επιβεβαιώνεται εκτός από τη γνωστή παροιμιακή διαπίστωση του λαού ότι, «η μεγαλύτερη ευεργεσία πληρώνεται με τη μεγαλύτερη αχαριστία» και η σοφή παρομοίωση του Κλεό-

βουλου ότι: Ο Έλληνας είναι αγύριστος σαν το τρύπιο πιθάρι χωρίς πυθμένα. Όσα και αν του ρίξεις μέσα, τίποτα δε στέκει, αφού είναι ξεπάτωτο.

Όσο για το 48% του κ. Κληρίδη, δεν πιστεύουμε πως είναι τόσο θαλερό το ποσοστό της ακροδεξιάς, στο Νησί των μαρτυριών του 1955 και του 1974, που του επισώρευσε ο ίδιος ένοχος φασισμός του Γρίβα, του Σαμψών και των Αγγλοαμερικάνων.

Ο ελληνοκυπριακός λαός, έπειτα από τα τόσα δεινά του, δίνει μαθήματα και σ' εμάς, ευρισκόμενος σε σωστό δρόμο και σε ζηλευτό μορφωτικό επίπεδο, με σταθερές αντιλήψεις και θέσεις, στη διεκδίκηση των επίμαχων προβλημάτων του.

Οι συμπεριφορές των Ελληνοκυπρίων στον προεκλογικό αγώνα, το σύστημα, το ανώτερο ήθος, το πολιτισμένο ύφος στην ευγενική άμιλλα των ηγετών, η μετεκλογική σύμπνοια κι ενότητα, οι ζηλευτές αρετές τους, πρέπει να διδάξουν κι εμάς, στη μητροπολιτική Ελλάδα.

Όσο για το νέο πρόεδρο κ. Γ. Βασι-

κούνα η Ε.Τ. Δηλαδή 13 επεισόδια επί 5.700.000 = 74 εκατομ. 100 χιλ. δρχ. Λέτε να ξεοδέψουν τα μισά; Μπορεί. Πάντως τα 30 εκατομ. θα μπουκνέ στις τσεπάρες τους (!) Έτσι γίνεται συνήθως με τους σηριαλ-ζήτες που πουλάνε για 9 ώρες μαύρη κι άραχλη τέχνη «φύκια για μεταξωτές κορδέλες» κι ένα σωρό ηθιοιστικές μπουκνές (!) Τα οικονομάνε γερά, για βίλες και μερσιντέδες και μπε-εμβέδες... και δεν ζαναδουλύουν στη ζωή τους. Όμως, ποιοί προέλητικοί «θύνοντες» εγκρίνουν τις όποιες μπουκνές από κανάλια μεριά και ειδικά συμβ' λια, που τρυσαϊνούν τους Ίερεσιές και τους προφήτες, ότι όθλια θα βγούνε καλά, προτού γυριστούνε;... Έτσι κάπως δεν έγινε και με του κ. Μ. Πόντικα τον «Ορθό Λόγο» (γράφει ελεεινόν και στραβο-καρραβο-ισκιισμένον) που ανέβηκε με τόσο παταγώδη αποτυχία στο υπόγειο γκαράζ του Εθνικού Θεάτρου;...

Ο ίδιος ομολόγησε ότι: «Το έργο αυτό έχει χαλαστηριστί πριν ανέβει ως χυδαίο». «Το Εθνικό, με το

έργο του Μ. Πόντικα, πρόσφερε τη χειρότερη παράσταση της θητείας του. Σύσωμος ο Τύπος την αποδοκίμασε με πλήρη ομοφωνία. Ήταν η χειρότερη απόλες των τελευταίων χρόνων». Έγραψε ο Θ. Κρητικός. Κυβερνητικά μάλιστα φύλλα της Αθήνας έγραψαν και τούτα:

Από τις εφημερίδες έμαθε η διοίκηση του εθνικού, το ίδιο και η καλλιτεχνική επιτροπή του, πως περικόπηκε κατά είκοσι λεπτά η παράσταση του έργου «Ορθός λόγος» του Μ. Πόντικα, μετά τη δυναυσασχέτηση των θεατών.

Με έκπληξη τα μέλη της διοίκησης συζητούσαν το θέμα στη χτεσινοβραδινή συνεδρίασή τους. Η πρωτοβουλία ανήκει στον συγγραφέα και τον σκηνοθέτη, που θεώρησαν περιττό να ενημερώσουν το Δ.Σ., άσχετα αν καλά έκαναν και περιόρισαν το χρόνο της παράστασης, ελαφρύνοντας έτσι, την ταλαιπωρία των θεατών.

Για όλα τα τρομερά εγκληματικά κακά, που γίνονται και σε βάρος αγαπητών και αθώων υπάρξεων, υπεύθυνοι δεν είναι μόνο οι απλοί άνθρωποι με τις διανοητικές καθυστερήσεις και παραμορφώσεις, με τις ψυχικές και ηθικές διαστροφές και θηριοεκδικήσεις. Αλλά είναι η Πολιτεία, η παιδεία, η κοινωνία.

Ο τραγικός ποιητής Αγάθωνας έδινε από τον 5 π.Χ. αι. μεγαλύτερη ευθύνη και στους άρχοντες, που θα πρέπει να μη λησμονούν ποτέ ότι:

1) Κυβερνούν ανθρώπους, 2) Κυβερνούν με νόμους και 3) ότι δεν κυβερνούν αιώνια.

Γι' αυτό, θα πρέπει να φροντίζουν με κάθε τρόπο να διαπαιδαγωγούν σωστά τους ανθρώπους και να τους κάνουν καλύτερους και χωρίς εκούσια εγκλήματα.

Κραυγές στο «μη βαθμολογία»

Κάποιοι φιλότιμοι κι ευσυνειδητοί καθηγητές φιλόλογοι, μας τηλεφώνησαν από Λάρισα, Πολύγυρο και άλλες πόλεις: «Γράψτε, σχολιάστε, καυτηριάστε, ήτανε τ' ήτανε, αδιάφορη νεολαία στα σχολεία, τώρα ο υπουργός καταργεί και τη βαθμολογία».

Και πράγματι, είχαμε τ' είχαμε κρίση και καταβαράθρωση των αξιών, από κοινωνία και πολιτεία, τώρα, νάσου κι ο κυρ-Αντώνης Τρίτσης, καταργεί και τους βαθμούς!

Αδιάφορη, σορλοπιτζού, ημιμαθέστατη, η πλειονότητα της νεολαίας που βγαίνει από γυμνάσια και λύκεια. Και σαν να μην έφτανε αυτό, ησυχάζει τώρα μακαρίως, στη χώρα των μακάρων... η κάθε «νταβραντισμένη» μαθητίωσα γενεά.

Ζήτηω φίλοι μου ο σορλοπισμός της ξενιασιάς και της αποχαύνωσης(!).

Μη λοιπόν μελέτες, άμιλλες, και διακρίσεις, για των χαρισματικών δυνάμεων τις αξιοποιήσεις. Φτάσαμε δηλαδή σ' εποχή που όλα τα παράξενα, τ' ανάποδα και τ' άδικα, να πρυτανεύουν σε τούτ' τον τόπο... και ο λαός να λέει κι ευχαριστώ;

Μήπως την αρνητική συλλαβούλα του «μη» τηνε ταιριάζουν σ' όλα χάριν μόδας; Δηλαδή από το «μη πόλεμος», πάμε στο μη βαθμολογία, μη κρίση, και κατά το βιβλικό «μη κρίνετε, ίνα μη κριθείτε» όπως λένε και οι «παναμώμητοι» και φαρδομάνικοι μπουλουκ-πασάδες(!).

Κατά συνέπεια μη σπαζοκεφαλιά, και μη παιδεία(!).

Πώς θα ξεχωρίσουν τότε, οι καλοί και ικανοί, ο δυναμικοί και οι πρώτοι, οι από τη φύση

τους προικισμένοι προσοντούχοι, οι οξύτεροι αντιλήπτορες κι όλοι οι ταλentuχοί;

Ποιός θα πει στους μακαρίως ή πονηρώ «καθεύδοντες» ιθύνοντες, ότι: έτσι, γίνονται ειφιοκτόνοι, συνεργοί και ηθικοί αυτοργα της αδικίας, του κακού και υπεύθυνοι για τη αυριανή τύχη του έθνους μας; Κρίμα! «Ήταν στραβό το ξύλο, τό 'φαγε κι ο γαϊδαρός», «εκεί που μας χρωστούσανε μας πήραν και τ' βοϊδι».

Πολυτέλειες και ασωτίες

Οι λαοί πλάθονται και υποτάσσονται ανάλογα. Μα τί μπορεί να περιμένει κανείς από διαστρεμμένη και ξεμουρλαμένη κοινωνία που τρέχει, ξοανοειδώς, σε μυθοποιημένα, απεπιτήδευτους τσαρλατάνους είδωλα; Τι μπορεί να περιμένει ένας λογικός άνθρωπος, απόναν ξιπασμένο κι αλόγευτο, κενόδοξο κόσμο της μπανανίας, που ξοδεύει 30 περίπου εκατομμυρίων δολάρια το χρόνο για ξένα αρώματα, 150 χιλιάδες δολάρια εισαγόμενο αλάτι και τρελά ποσά για βιντεο-κασέτες και αυτοκίνητα γούστων; Χώρια το τι ξενόφερτα τρόφιμα και ποτά καταναλώνει για το «σαβούριασμα» του! Κι ούτε λογαριάζει τη υγεία του, που γεμίζουν παράκαιρα και παραφίση τα νοσοκομεία και τα νεκροταφεία!

Οι υπερβολικά κομψευόμενοι και ωραιοπαθείς άσωτοι και ακαταλόγιστοι ρωμιοί, ασχίζονται ναρκισσευόμενοι την αδυσώπητη ασωτία τους και την εν αγνοία ματαιοδοξία τους. Πάντως δεν είναι ουσιαστικά της ευτυχίας, οι ασωτίες σε ξενόφερτα υλικά αγαθά και απερίσκεπτες σπατάλες.

Μια ρούσικη παροιμία λέει:

«Η λαιμαργία σκοτώνει πιο πολλούς απ' ότι το σπαθί στη μάχη».

Και «ο άσωτος, ου μοχθηρός το ήθος, αλλ' ηλίθιος».

Συντάξεις και υποχρεώσεις

Οι Έλληνες όπως κακόμαθαν στον καιρό μας, με τα υπερβολικά δικαιώματα και τις ελάχιστες υποχρεώσεις, θέλουν όλοι συντάξεις και παρασυντάξεις. Πώς νά 'ταν κι από τα 40 τους χρόνια. Πολλοί βέβαια παρασυντάξεις παίρνουν κι από τα 50. Άλλοι με προσποιητές και ανεξέλεγκτες αιτιολογίες και χαρισματικές ανεπιστάσεις και άλλοι, χωρίς βασικές και απαιτούμενες ουσιαστικές προϋποθέσεις.

οιαιότερα το τελευταίο τρίμηνο, με την παράτη για αμαγνώριση της αντιστασιακής ιδιότητας, όλοι οι ακούσαντες γαργαλοειδώς σύλληξη αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης, «ιδιωτικού τομέα», κατέκλεισαν με αθρώες (και επίσημα) αιτήσεις τα γραφεία των επιτροπών Νομαρχίας.

Είναι και ίδιον άλλωστε των ρωμιών, να μίνουιν όλοι «κατόπιν εορτής» «αντιστασια»(!).

Έννιέται όμως ένα ερώτημα: Ζητούν άραγε ετή την τιμητική ιδιότητα, όλοι οι επιζώντες; Κατοχής δικαιωματικά, ή και οι νεώτεροι νεκρούς συγγενείς τους, για ν' απολαύουν συντάξεις και προνόμια... ή πήραν κάποια εντολή και γραμμή, οπαδοί της Γιρονδίας; για να εξευτελίσουν το θεσμό του Πασόκ, φέροντας συγχύσεις και ακυρώσεις; Τί γίνεται αλήθεια; Οι επιτροπές θα πρέπει να κάνουν αυστηρότερο έλεγχο στα στοιχεία και η βέρνηση το χρέος της με δίκαιες και σύμφωνες κρίσεις και επιλογές στην ολοκλήρωση ηθικής και υλικής αποκατάστασης των εγγραμματικών αγωνιστών της Εθνικής μας Αστάσης. Γιατί, όπως λέει μια παροιμία, οι κληνες «ακούνε λάχανα στους «Πατέρες» άνε μάνες και θυγατέρες».

ιποκριάτικο μεθυστικό Σεμιν-άριο

Στις αρχές του Φλεβάρη και πριν και μετά, στις 18 του ίδιου μήνα, στις «3 στον αέρα» τραγουδιστή Μπιθικότση είχε αποθαυμάσει και μερακλωθεί η κ. Σεμίνα και ξημέρωνε οκριά. Οι παρενέργειες του θαυμασμού της γινε τέτοιες, που όλ' η εκπομπή έπεσε στο λό και οι κολακευτικές προσφωνήσεις της προς τον κουμπάρο της κουμπάρας, ήταν αποθητικές, εκφρασμένες από ψυχή καταγοημένη(!)

Πώς να μη μεθύσουν έπειτα οι τραλαλάδες, ρωμιοί, αφού η κ. Σεμίνα υπόβαλε και παρέρε και το φίλο μου Γ. Παπαδάκη. Θα είχε φιλώς ευκοιλιότητα, η συμπαθέστατη κυρία, που ανεβοκατέβαζε τον Μπιθικότση, ασισλιά του τραγουδιού, μέγα τενόρο, δόξα στην Ευρώπη, φιλόσοφο, πολυαγαπημένο του ού» κ.λπ. Και το πιο τρανταχτό πως τάχα τον πτεύει ο λαός... με το αμάν Γρηγόρη ξανανέστο πάλκο, γιατί θα γίνει φονικό...

Κύριε των δυνάμεων! Κι ο Γ. Παπ. τον απολέσε «αρχιπρέσβη του ελληνικού τραγουδιού». Αν πείτε και για τον κ. Γ. Δημαρά; Αυς πια έχει μόνιμο ντελίριο με τα μπουζουκο-

πρόσωπα και τα μπουζουκοτραγουδα(!)

Ποιός όμως έχει έγνοια σήμερα για τον καημένο το Γρηγόρη;

Βέβαια στις «3 στον αέρα» κάποιοι θεοκατέβατοι καλεσμένοι, δεν πληρώνουν Φουπούα για ό,τι φλυαρούν(!) Αλλά, σαν ζούμε σε τρελή εποχή... και τρέλα στην τρέλα, το παίζουν όλοι σε ζωή τρελή, σε ψευτιά και υπερβολή... και σε καλλωπισμούς ασκήμιας.

Κ' ύστερα, σου λένε πως, οι ΕΤ-ιτζήδες δεν έχουν σοβαρότητα και μέτρο στα ινδαλιμά τους(!). Μέθυσε κι ο καημένος ο Γρηγόρης κορδωτός, ρυτιδωτός, για να φιλοσοφήσει, (αφού τον αποκάλεσαν και φιλόσοφο) κι αγκουσευόταν από τα περίτρανα κοσμητικά επίθετα... Κι ευχαριστούσε οληνώρα το λαό, που όπως έλεγε «τον αγαπάει πολύ», και γίνεται το «σώσε» όπου περνάει...

Αυτός ο λόγος ήτανε... και «φιλοσοφικό» προοίμιο και επωδός του Γόρη. Ανάφερε βέβαια και το Στέλιο Καζαντζίδη. Αλλ' «όπου δεν τα φτάν' η αλεπού, τα κάνει κρεμαστάρια»(!).

Ας είναι καλά ο ψηλός ο μπαλαφάρας της πολιτικής που του ανάδειξε την πράγματι τότε κατάγερη φωνή του. Μα και αργότερα ο Παπ. και ο Πατ... που τραγούδησε τον ύμνο τους, της παλαιά ποτέ «Ελλάς Ελλήνων...».

Και ποιός όμως ρωμιός δεν τραγουδάει; Και ποιός δεν έχει φωνητικό ταλέντο; Μα που δε λαχαίνει στη ζύμη και στην εύνοια ενός Μύκη, που όπως είπε ο κ. Γρηγόρης, «τόνε πίκραναν πολύ, οι πολιτικοί ομοϊδέατες του, και δε θα του 'διναν ούτε το υπουργείο πολιτισμού, αν θα γινόταν εξουσία!».

Να ζήσεις βρε Σεμινάκι που μας ψυχαγωγήσες και μάγεψες κι εμένα τον ταλαίπωρο σ' εκείνη την αλησμόνητη εκπομπή τις 18 Φλεβάρη. Κάνε μας συχνά τέτοια... αποκριάτικα, να χαίρεσαι, «κι ας πάει και το παλιάμπελο». Γιατί, «βίος χωρίς γιορτές, και μάλιστα φαιδρές είναι δρόμος χωρίς πανδοχεία» όπως έλεγε κι ο Δημόκριτος.

Τα κούφια κερδοφόρα έντυπα

Τον παραζάλισαν τον κακομοίρη το λαό μας με τις μοντέρνες, πολύπλαγκτες και πολυσέλιδες εφημερίδες. Μπόγους και ντάνες χαρτί κάθε μέρα, όλο χρώματα, πολυτέλειες, γύμνιας, εικόνες κι αερολογίες, πλαίσια και πλαισιάκια σε ράστερ έγχρωμα μοντελάκια, βεντετισμοί, φούμαρα, μόδες, σνομπισμοί, βερμπισμοί, βλακειές, αθέμιτοι ανταγωνισμοί, κ' η

κάθε σάχλα, η κάθε τρέλα στην πιο θριαμβευτική της αποθεώση(!) Κι όλ' αυτά, για τη διανοητική και ψυχική διαστροφή και αποχαύνωση των μαζών. Όλ' αυτά για το «μαμωνά» την πονηρή κερδοσκοπία.

Εχ φουκαρά ρωμέ, πού σε πονεί και πού σε σφάζει, με το γάντι. Τους αρχιμασαδόρους κι ατομικιστές για την υγεία και τη χαρά σου, δεν τους νιάζει.

Μια σοβαρή κι αληθινή μορφωτική δημοσιογραφία, με την έννοια και το σκοπό της κοινωνικής λειτουργίας, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, έχει από χρόνια αποδημήσει.

Η μαστοριά της πέννας και η γνώση, έχουν σχεδόν απολείψει. Αλλοτριωμένοι, κούφιοι κι ατάλαντοι κοντυλοφόροι επιπλέον.

Γράψτε τους για μπάχαλα και βρούβες(!) Και τί θα γίνουμε, με τον πληθωρισμό των εφημεριδάδων;

Σ' όλες τις πρωτεύουσες της Ευρώπης και του πολιτισμένου κόσμου, δε βγαίνουν παρά δυο-τρεις ως τέσσερις ημερήσιες εφημερίδες μονάχα! Και στη μπανανία μας, των 9 εκατομμυρίων, μας πνίγουνε τα λογιής κερδοσκοπικά και ξεγελαστικά πλουραλο-έντυπα(!).

Δεν ξέρω τι θ' απογίνουμε, με τον κατακλισμό της θολούρας και της σύγχυσης που μας επιβάλλουνε για τα δικά τους κερδοφόρα «ξούγγια», τα τσιτσιολίνικα τα κάγγελα, τα αλαλούμ και τα -ταρα-τατζούμ, που δεν είναι χρήσιμα... ούτε για πρωκτοσφούγγια(!).

Φως στα σκοτάδια της αγυρτείας

Η ΕΤ2 στις 9-2-88 είχε ρεπορτάζ για τους κομπογιαννίτες και απατεώνες της μυστικιστικής και αποκρυφιστικής αγυρτείας.

Στο πρόσωπο μιας αγράμματης καπνικαρίας που έβγαλε κι επιτήδειο ελκυστικό ψευδώνυμο «Γωγώ Γλυκοπάντη» (δηλαδή όλο γλύκα στα πάντα) απογυμνώθηκε όλος ο εσμός των τυχοδιωκτών και τσαρλατάνων. Αυτοί λυμαινούνται ασύδοτα τα πορτοφόλια και τις λεηλατημένες ψυχές των αφελών... «όπου και με τα δρεπάνια να τους θερίζεις, αυτοί και πάλι θα ξεφυτρώνουν, κατά χιλιάδες», όπως είπε χαρακτηριστικά ένας πρόεδρος εγκληματολογικής εταιρίας.

Όλες αυτοί του είδους οι απατεωνίες, οδηγούν τον αμόρφωτο κόσμο και κοσμάκη έρμαιο και λεία στα λαγούμια του σκοταδιού, της άγνοιας και στην αδίσταχτη από τους δόλιους ψεύτες εκμετάλλευση.

Μόνο οι ώριμοι άντρες στο «γκάλοπ» ορισμένοι γέροι στη χώρα μας, έδωσαν πρέπουσες, καθарές, λογικές κι επιστημονικές απαντήσεις, για τη φύση που διέπει πάντα στη ζωή και για τον άνθρωπο που οφείλει ν' ακολουθεί τους νόμους της. Αλλά, μά να είναι και κυρίαρχος των δυνάμεών του και της επιστήμης οπαδός κι ερευνητής. Μόνοτσι υπερνικάει τις αδυναμίες του, και δημιουργεί τη μοίρα της ζωής του.

Κάποιοι ειδικοί επιστήμονες ψυχολόγοι, εκείνη την εκπομπή, έδωσαν λογικές και φαινομενικές εξηγήσεις σ' αυτά τα φαινόμενα.

Όμως, ένας θεολόγος και μάλιστα διακριμένος, αποφάνθηκε απροσδόκητα ουτοπιστής και (δείχνοντας το δρόμο της προσεχούς) υποστήριξε άχαρες και άκαρπες μεταφυσικές αντιλήψεις. Τί κρίμα!

Μονιμοεπίκαιροι και μπανανόθρεφτοι

Μην περιμένετε να κουραστούνε τα μπιρροφοπολισέλιδα, πνευματοκτόνα και πολύχρωμα αθηναϊκά έντυπα, ν' ασχολούνται το τελευταίο καιρό με τον καθημερινό βεντεσισμό των κάθε λογιής εγκλημάτων.. και πασάτων χιδαιοκαλλιτεχνικών θεαμάτων(!) Και τριμήνο που μας πέρασε, μας έχουν ζαλίσει το «τσερβέλο» με το πλασάρισμα όλο των ίδια ονομάτων: Λαζόπουλοι, Βασιλικοί, Βρετάκο Μπιθικώτσηδες, Γούκοι, Χριστοδούλο Τσαρούχηδες, Ποντικαραίοι, και άλλοι, βαρένοι, και κωλοτούμπηδες, της μόνιμης καλλιτεχνικής επικαιρότητας. Και τούτο γιατί, οι εφημεριδάδες, έχουνε χάσει από χρόνια τη αίσθηση του μέτρου. Τώρα, το τι θέση έχουν οι Γούκοι ανάμεσα στους Δονκιχώτες της παραδοξασμένης αθανασίας, μη το ρωτάτε. Θ μπορούσαν σε μια μπανανία, να ταιριάσουνε παρατράπεζες χρημάτων.. και παραπνευματων...

Εχ, ρε μα, τους αγιοδιάβολους, εμάς τοι φουκαράδες τους πληβείους, αίματι και πνευματι, μας φάγαν οι πατρίκιοι, ιντελιγκέντσιες χλαπαχλούρες(!). Όπως τα σκυλόψαρα χυφτούνε τα μικρόψαρα!...

Ελεεινά προσκυνήματα και καταντήματα

Τρέξατε τρέξατε, για προσκυνήματα, σε νέους «αγίους» διαβόλους και τριβόλους(!) Στην οδό Λαμπάκη 13 στα Πατήσια, γίνεται τελευταία το «σώσον Κύριε τον αφελέστατον όχλον».

πως έγινε με το «Άξιον Εστί» και τα 200 άτομα, δηλ. που άρπαξαν από τον ανόητο κομμάκη, οι τσαρλατάνοι της ρασοφορίας. Κι όπως, σε προπολεμικούς έρωτες, όπου τα ήθη ήταν αυστηρά, κάποιος ή κάποια, για να καταλάβουν τους θυμωμένους συγγενείς τους και να διευκολύνουν τις επαφές... των αβάσταχτων αμαρτιών, τρύπωναν σ' ένα ξωκκλήσι και αγαλλοκλήρονταν σ' ένα στασίδι, μ' ανάλογα καθήκοντα, προσποιούμενοι πως άγιασαν(!). Κι έπρεξε ο λαουτζίκος απόλα τα περίχωρα να απολογηθεί, ή να συχωρευθεί, ν' αναρρώσει «από πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν»... γιατί ο μισός του ήταν σκοτεινιασμένος, από άνομιες, προλήψεις και δισειδαιμονίες. Έτσι και χειρότερα και σήμερα. Σαν να μιλάτε στο Μεσαίωνα.

Μια γριά Γεωργία Λέκκα στα Πατήσια, της πέθανε ο γιός της, από καρκίνο... Και τώρα, με τη συνεπικουρία μάλιστα ρασοφόρων (που δουλειά τους είναι να φτιάχνουν «αγίους») το λίκνο βούκνιο πως «αγίασε» κι ο Δημητράκης Έκκας(!).

Καθμένη Αθανασία Κρικέτου (Αιγάλεω) με το Γιάνναρό σου! Σε ξεπέρασε η Λέκκα κι η Πένα και την περιπετειούχα του Υμηττού που είναι έξω από το Δαφνί) Αρετή Στρατή, που πάει να τρελάνει και τα παιδιά της· και εννητοποιεί το «ανθρωπιστικό» κουβέρνο που οδεύεται για να βρει τη δραπέτισσα «νικήρα» του σατάν(!)

Τώρα λοιπόν το ρεύμα των αφελών εστράφη προς τη Λέκκα, που μ' ένα βιβλίο, της έκαναν τον θεοσχωρέστον Δημητράκη της «άγιο νεο-υροβλήτη»... Γιατί, όπως είπε: «τα κόκαλά σου μοσκομυρίζουν», δεν όζουν σκουληκώδη κωμωδία(!)

Ρε πως ξεφτιλιζόμαστε στα μάτια του πολιτισμένου κόσμου, όταν βλέπουμε άμοιρες κι αξιολύπτες, ή πονηρές μαλαγανιάρες Ελληνίδες, ν' αρκούνται σε «αγιάσματα» πλάθοντας μ' αρρωστημένες φαντασίες όνειρα, οπτασίες, θεούς κι εωσφόρους, «αγίους» και αγέλους· και να παρασέρνουν για προσκυνήματα, στρατιές άμυαλων και θλιβερών υπάρξεων! Γεια σου κουβέρνο που φτιάχνεις κοινωνία μη βυρσοπλάστη (που φτύνει φτου της) θεών διαβόλων, «αγίων» φαντασμάτων και τεράτων(!).

Γεμίσαμε. Σίμωνες και αγύρτες, κομπογιαννίτες και κλεισοσπίτες(!) Εικόνα «πιστής» οινωνίας και κάθε τρέλα, της μοιάζει(!)

Στην ένδοξη χώρα της αρχαίας λογικής και πιστήμης, γινόμαστε ρεζίλια των σκυλιών

και χωρίς νόμους τιμωρούς, προσμένουμε ν' ανατείλλει ο 21 αιώνας των κομπιούτερς και του Διαστήματος!

Ποιός να χτυπήσει στη ρίζα του, το ντόπιο και ξένο μας κακό, για ν' απαλλάξουμε την έρμη κοινωνία μας, από τη σύγχυση και την παραφροσύνη;

Τι κρίμα να γυρίζουμε 1.600 χρόνια πίσω, στα λόγια του Μέγα Αθανάσιου που είχε πει: «Ποτέ μην πιστεύεις, επειδή απορείς».

Ένας τουβούλικος καφενές

Για το διάβολο πεσκέσι καταντάει πολλές φορές στην ΕΤ 1, ο «καφενές» των κ. κ. Τσιβιλικά-Φέρη-Πλέσα. Δεν μας διαψεύδουν βέβαια οι κ. κ. βεντέτοι, ότι, όχι και τόσο σπάνια δε γίνονται ένα τρίο σαχλο-γκρέκο. Έτσι στις 2 του Μάρτη, ήτανε στ' αλήθεια ένα θέατρο από γελοίες φιγούρες. Εκτός από καλεσμένους χοντροβλαχοδήμαρχους για βίντεο-κασετοκουβεντολόι που, στην πάλαι ποτέ «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών» έδιναν και «χρυσά κλειδιά» σε Πατακούς, είχανε σχηματίσει μια παρέα, που ορισμένοι προσωποποιούσαν στο ακέραιο την ασκήμια, φυσική και τεχνητή. Π.χ. οι μαλλούρες του κ. Φέρη (γράψε Φέγ...η) που έμοιαζαν χοντροτσιγκανόγυφτη φάτσα αγιστοκαγίτικη, ανταγωνίζονταν στην αηδία τις μπουφιάρικες μιας κάποιας Δήμου, που «τραγουδούσε» βλακειές νεορόκ. Το τι έλεγαν εκείνο το βράδυ όλοι τους... δεν περιγράφεται. Θα τραβούσαν και οι αδροπελάτες της τουβούλας τα δικά τους μαλλιά, απ' οργή και αγανάκτηση. Και το φινάλε λοιπόν; Τρίχες και κόντρα τρίχες.

Τέλος με σχετική εξαίρεση του κ. Πλέσα χαιρε καφενέ, εκείνης της αηδιαστικής σαχλαμπούχλας των μαλλουρο-μάλλουρων, αμήν(!).

Ανακολουθίες, τρέλες,

αμφισβητήσεις και αφορισμοί

Οι Αμερικάνοι τιμούν και προστατεύουν μνήμες και μορφές ηγετών, έτσι για σύμβολα, έστω και μαριονέτες προέδρους, όπως ήταν ο φιλικατζής ο Τρούμαν, που δεν ήταν ούτε το νύχι που έριχνε κάτω ένας Λίνκολν, ή ένας Τζέφερσον, ή ένας Ρούσβελτ! Και όμως, για το άγαλμά του στην Αθήνα, ή και σε άλλες αποικίες, θυμηθείτε τι ανακολουθίες, και ταπεινώσεις, υπέστη μια κάποια πολιτική ηγεσία, που κατ' απαίτηση και αξίωση υπεράτλαντων «προστατών» ξαναστήθηκε η προτομή στο βά-

θρο της και με νυχτόμερη φρουρά... παρά το γκρέμισμα που της είχε κάνει ο λαός, γιατί συμβόλιζε και τον άδικο εμφύλιο· και τον όλεθρο της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι!

Μα και οι Ρώσοι περεστροϊκανοί, το παίζουν στην τρελή; Τι πάθανε και κλείσανε ακόμα και το τοπικό Μουσείο του Στάλιν στη γενέτειρά του Γεωργία;

Αφού κρατάνε τα Μουσεία των τσάρων και των λογής Ρασπουτίνηδων για να διδάσκονται. Δε θα μπορούσαν ν' αποκομίζουν διδάγματα από το στυλοβάτη του Σοσιαλισμού τους και νικητή του Β' Παγκ. Πολέμου, ή «μεγάλου πατριωτικού πολέμου» όπως συνήθισαν να τον λένε;

Πέρα βέβαια απ' όποια αρνητικά ή επιζημία στοιχεία, ο κάθε ηγέτης, έχει τη θέση του και την εποχή του.

Αλλά, ως φαίνεται... οι αντιφάσεις τον «γκλασνόστ-ικων» δεν έχουν όρια.

Πώς μπορεί να σβήσεις ένα παρελθόν από τις μνήμες, για κάποιες αναγκαίες οικονομικές και εποχιακές μεταρρυθμίσεις;

Πώς μπορεί να αρνηθείς την ιστορία της χώρας σου, έστω κι όταν έχει παραδείγματα προς αποφυγήν;

Τουναντίον, μη δίνεις τιμές, αλλά πάρε διδάγματα. Ο Πολύβιος μας λέει: «Υπάρχουν με τη μελέτη της ιστορίας δύο πηγές που μπορούμε ν' αντλήσουμε πραγματικά πλεονεκτήματα! Η μία είναι τα δικά μας σφάλματα· και η άλλη τα σφάλματα των άλλων».

Προσυλητισμοί και ευνουχισμοί

«Πεντηκοστιανές και Νεοπεντηκοστιανές» παραθρησκευτικές αμερικάνικες οργανώσεις κατακλύζουν όχι μόνο την Αθήνα, αλλά και τις επαρχίες, με διάφορες ονομασίες.

Τα κυλοπληρωμένα ηγετικά ρομπότια τους, «έχουν — λένε — άμεσες επικοινωνίες κι εντολές από το θεό»... ν' αγοράζουνε και γη και θάλασσες και πλοία και λιμάνια και χτίζουν πολυτελέστατα «ιεραποστολικά» κέντρα, για τα... μετά πλύσεως εγκεφάλου, εξαρτημένα κι έρμια θύματά τους(!)

Υπόσχονται «βασιλείες, ουρανών»... αλλά και πανευδαίμονη ζωή σε τούτο τον κόσμο(!).

Αυτοί οι απατεώνες μάντζμεντ, με ειδικά αμερικάνικα εγχειρίδια και χρήμα με ουρά, αγρεύουνε αξιολύπητους οπαδούς, μικρόμυαλους, ψυχασθενείς κι αδύναμους. Ανθρωπάκια, που βρίσκονται σε αδιέξοδα ηθικά και

οικονομικά. Τα πληρώνουν με ντόλαρς κι βαράνε τα βιολιά τους, και ξεπλανεύουν απατεώνικα τροπάρια, σαν του Μουν και του Γκεττύ, πως τάχα αυτοί τους εξασφαλίζουν «αρμονική ευτυχία», διότι «ο θεός αγαπάει πολύ τους εκατομμυριούχους»!

Έχουν ιδρύσει και ιδρύουν «θεϊκά συμβούλια» «πανθεικές αδελφότητες» (εχ αυτοί οι θεοί κι οι θεοκάπηλοι, σκοτώστε τους!!) ιδρύουν «Πανελλήνιους ειαγγελικούς σινδισμούς», «Πεντηκοστιανές» κι «αμερικάνικα ιεραποστολικές ενώσεις». Και ο βρώμικος προσυλητισμός πάει κορδόνι, σύννεφο-κέντρος.

Ξέρουν καλά οι αργυρώνητοι θρησκέμποροι, γιατί ξεμυαλίζουν τους ανόητους αποκοιούς. Για να καλλιεργούνε το φόβο και τη αβουλία στην ψυχή τους.

Διότι, «ο φόβος», — όπως έλεγε ο Επιδόξιος — «ξεριζώνει κάθε αρετή απ' την καρδιά τ' ανθρώπου»· και Ed. Burke «ο φόβος αφαιρεί απ' το μυαλό την ικανότητα να δράσει και να σκεφτεί».

Πετροπόλεμοι κι αμάν αμάν!

Οι κατακαημένοι οι Παλαιστίνιοι, με τον πετροπόλεμο αντιμετωπίζουν τους αστακόσφαιρους και βάρβαρους εγκάθετους του Σαμίρ, στα κατεχόμενα, από το Ισραήλ. Αυτή η νυχτόμερη και άνιση πάλη, μας θύμιζε τον τετζαροπόλεμο των Χιλιανών, που έβγαιναν κι αυτοί συχνά στους δρόμους, να γκρεμίσουν τον τύραννό τους Πινοςέτ στο Σαντιάγο. Γυναίκες, άντρες και παιδιά, βαρούσαν τα άδεια τετζαρέδια τους, σαν νά 'τανε μάγοι κομπογιαννίτες που ζόρκιζαν τα κακά τα πνεύματα.

Μα ο δυνάστης, τους αλώνιζε με σφαίρες στο ψητό!

Σήμερα στα κατεχόμενα των αθλιόψυχων αμερικανοκίνητων ρομπότ, οι Παλαιστίνιοι νεκροί ξεπέρασαν τους 350. Και οι κακόμοιροι πιστοί του ισλαμοαλάχ, στα πυρά του αίματος, και του θανάτου, απαντούν με πετραδάκια, που δε ματώνει ούτε μύτη των κέρβερων Σιωνιστών.

Δεν παίρνει βλέπετε χαμπάρι, ούτε ο κεφαλοτραπεζομάντηλος «αδελφός» Αραφάτ, να εκδικηθεί με αντίποινα... και μένει στο «σφάζε με αγάμ' ν' αγιάσω»... μήτε ο κουρνόγερος Γιτζάκ Σαμίρ, ακούει το «μη πόλεμος» της ανδρεο-οζαλικής πολιτικής του Νταβός(!)...

Φαίνεται ότι, οι αδελφοί της Ρ.Λ.Ο., ξεχνάνε το δαβίδειο αξίωμα «οφθαλμόν αντί οφθαλ-

ώ και οδόντα αντί οδόντος»... Και τώρα μά-
στα, με τη δολοφονία του υπαρχηγού Τζιχά-
Μα τα αξιολύπητα καλαιστινιακία, παιδιά,
ίζουν με τις σφεντόνες, σα να κυνηγάνε όχι
οπλισμένους αστακούς ισραηλο-αμερικάν-
ις, που τους τσακίζουν με φρίκη τα κόκκα-
και τους θάφτουν ζωντανούς (λησμονώντας
ι τα γκέτο του Φύρερ), αλλά, τσιροπουλάκια
και πείνας μεζεδάκια(!)

Εκτός βέβαια και αν ζηλεύουν τη γελαστή
«θανασία» που κηρύττει ο Χομεϊνί λέγο-
τας:

«Όταν μας σκοτώνουν οι Ιρακινοί, εμείς
«μογελάμε»(!)...

Πάνε δηλαδή ευτυχείς και με χαμόγελα οι
«Πέρσες στον παράδεισο»(!).

Να όψεστε θρησκοληψίες και θεοληψίες,
λέθριες κι ανθρωποχτόνες τρελαμάρες(!).

Λίγα από τα Γιατί και τα Διότι

— Γιατί το νοσηλευτικό ίδρυμα της Αθήνας
με τον τίτλο «Υγεία» πουλήθηκε στην AMI
αμερικάνικη πολυεθνική, που έχει πλείστα τό-
ρα αγοράσει και σε άλλες χώρες της Ευρώπης
και της Λατινικής;

— Διότι, οι Αμερικάνοι, δεν εμπορεύονται
μόνο τη ζωή και το θάνατο των αποίκων τους,
αλλά παράλληλα και την υγεία. Και γιατί όχι;
αφού των γραικύλων πουλητάδων τα ντόλαρς
ήγαν απ' ευθείας στην Ελβετία, χωρίς να
πουν στη μπανανία;

— Γιατί εμείς έχουμε πλουραλισμό; και τί
α πει αυτό;

— Θαρρώ πολυφωνία, πολυκομματισμός,
στην ιταλική *pluralis*= πληθυντικός και *plurali-*
ti= πλειονότητα.

— Α, έτσι, δηλαδή βαβυλωνία;
— Μάλιστα, δημοκρατία.
— Είπα, κι εγώ... γιατί ρωμέικα καθώς λες,
πολυφωνία και πολυκομματισμός... μπας κι ε-
ηγεΐται αυτό που λέει ο λαός: «οι πολλές μα-
ές βγάζουν γκαβό το παιδί». Ή το «όπου λα-
ούν πολλοί κοκόροι, αργεί να ξημερώσει»(!).

— Γιατί έχουμε τόσες αρρώστιες και τόσους
παράκαιρα νεκρούς;

— Διότι παραβιάζουμε τους νόμους της φύ-
σης; και δεν κάνουμε φυσική ζωή.

— Αυτό μονάχα;
— Όχι, υπάρχουν κι άλλα αίτια πολλά. Με

χίλιους τρόπους ντόπιοι και ξένοι μαφιόζοι,
με χιλιάδες σκοτεινές οργανώσεις και πρά-
κτορες, μας αρρωσταίνουν και μας σκοτώ-
νουν.

— Μα γιατί, γιατί;

— Διότι, αν δεν μας κανόνιζαν τα πάντα στη
ζωή μας, οι οικονομικοί αφέντες του «ελεύθε-
ρου κόσμου», πώς θα μας πωλούσαν όλα, τα
της ύπουλης φθοράς κι ευθανασίας, ποικίλα
και απομυζητικά προϊόντα τους;

Ως και λουλούδια δυστυχώς μας φέρνουν
εισαγόμενα, για να συνοδεύουμε τους νεκρούς
μας. Αυτό θα πει «πατερναλισμός» και «προ-
στασία»(!).

— Γιατί όλοι οι πολιτικάντηδες δημαγωγοί
μιλάνε για «ποιότητα ζωής»; Αμάν πια αυτή η
«ποιότητα ζωής» και πού τη βλέπουν; Και για-
τί δεν τη βαριούνται;

— Διότι «τη βρίσκουνε»... στα δάνεια και
στα χρέη!...

— Μα γιατί, αφού ένας λαός, αν δε δουλέψει
και δε δημιουργήσει, έστω και με λιτότητες
και με στερήσεις, πως θα έχει προϋποθέσεις
για ποιότητες ζωής και για ανέσεις;

— Διότι, εδώ, στη χώρα των σούπερ δανειο-
δοτούμενων και μη εργαζόμενων, η «ποιότητα
ζωής» των οσωνδήποτε επιτοκίων... ανθίζει α-
πό μόνη της(!).

Ας είναι καλά ο «σοσιαλισμός» των μη κο-
ροϊδευομένων και μη πειθαρχημένων(!) Διότι,
οι μη εργαζόμενοι, κατά το «μη πόλεμος» μη
δουλειά, μη μόρφωση... πάμπολα εσθιέτωσαν
και μπόλικο «εσθίουσιν»(!)

— Γιατί οι Έλληνες έχουν αδυναμία στους
ψεύτικους μύθους και στα είδωλα, και πολλές
φορές θεοποιούν πρόσωπα παραξίας, εύκο-
λα σκαρφίζουν υπερβολές και κάνουν την τρί-
χα= τριχιά; και τον κάβουρα ιπποπόταμο;

— Διότι και η γυναίκα του Καίσαρα και η
Θεοδώρα του Ιουστινιανού για να φαντάζουν
όμορφες και «τίμιες» φορούσαν σαν οι αρχο-
ντοπόρνες μάτσα τα χρυσά φανταχτερά δα-
χτυλίδια, βραχιόλια, σκουλαρίκια, και κάθε
λογής στολίδια(!).

— Γιατί στη Νότια Κορέα, ο λαός με την
ετυμηγορία του, ψήφισε άμεσα, ο ίδιος, πρόε-
δρο δημοκρατίας; Εμείς γιατί και τότε;

Διότι οι Κορεάτες είναι ώριμοι. Εμείς

φωνάζουμε κατά κόρο για δικαιώματα. Αλλά, οι αρχαίοι ημών πρόγονοι επινόησαν και γέννησαν για τους άλλους λαούς τη λαϊκή δημοκρατία του «εκλέγειν» όταν δε γίνεται νόθα.

Οι σημερινοί Έλληνες δεν έχουν ακόμα «πολιτική ωριμότητα» για τέτοιες πολυτέλειες(!).

— Γιατί, όπως στα Γιάννινα, έτσι χειρότερα και στη Λειβαδιά, (όσον αφορά τις επαρχιακές πόλεις της χώρας) η αφόρητη κυκλοφορία των γιωταχί αυτοκινήτων;

— Διότι, στην άλλοτε ρομαντική και αρβανιτοβλάχικη, ειδυλιακή κι όμορφη πολιτειούλα, σήμερα οι κάτοικοι είναι 20.000 και τα ιδιωτικά τους τροχοφόρα πάνω από 15.000. Πού να τα διακινήσουν;

— Μα δεν παίρνουν χαμπάρι από τους 3-4 χιλιάδες νεκρούς στη χώρα κάθε χρόνο... και τις εκατοντάδες χιλιάδες τραυματίες, από τα αυτοκ. κά δυστυχήματα και τη μόλυνση της ατμόσφαιρας;

— Όχι, διότι τους μάγεψε από καιρό η θέση του υπουργού Πέτσου να φτηνώνει το γιωταχί, ενώ ο κ. Σημίτης (καλή του ώρα) ήθελε να τ' ακριβύνει...

— Γιατί, η ΕΤ έδωσε πάλι ρεπορτάζ, για τα πορνεία, στη συνοικία του Μεταξουργείου στην Αθήνα;

— Διότι τα μεγάλα κέρδη που 'χουν ημερησίως οι «παστρικές»... καθώς είναι και με «μη» ΦΠΑ, δεν πρέπει να περνάν κρυφά, στο «ντούκο» και... ασκανδάλιστα για τις νέες κοπέλες του κοσμάκη. Είναι δουλειά τεμπέλικη και λίαν κερδοφόρα, μ' ένα σήκωμα του ποδαριού μονάχα(!)...

— Γιατί κάθε Κυβέρνηση κράτους οικονομικά εξαρτημένου, ή σχεδόν αποικιακού, σκίβει κεφάλι σε αφέντες, κι έχει και τους «κοριούς»... στα προσκεφάλια της;

— Διότι, οι δανειακές υποχρεώσεις και κάθε είδους εξαρτήσεις, για να εξασφαλίζουν οι δανειοδότες τα κεφάλαια και τα επιτόκιά τους, ή και τα επενδυτικά τους κέρδη, τις κάνουν υποταχτικές.

Έτσι, σε κάθε τέτοια χώρα, κάνουν και την υπερκυβέρνησή τους, αόρατη ίσως, για τον οικονομικά υπόδουλο λαό.

Αλλά, οι ξένοι αφέντες «δένουν τη γαϊδού-

ρα» τους και με ανάλογο παρακράτος, Κύπρ και Σίεζ, και παρα-σίεζ(!). Και διότι, όπως λέγε ο Ροϊδής «ευάγωγος αγέλη προσφέρουσα ευπειθη ράχιν εις την κουράν».

— Γιατί ο Μ. Χατζηδάκης στο περιοδικό «Γυναίκα» συνιστά με ξετσιπωτο θράσος, να γίνουν οι κοπέλες μας λεσβίες, και τα αγόρια μας ομοφυλόφιλοι...

— Διότι, η κ. Μανωλία επιθυμεί πάντα, έστω και θεωρητικά, με λόγια, να ικανοποιηθούν απωθημένες, ανώμαλες και ηδύκαθες ορέξεις(!)

Απορίες και αναρωτήσεις

Απορούσαμε στο παρελθόν, γιατί οι Ρώσοι με τους Κινέζους (κι όταν ακόμα, ο Στάλιν με το Μάο είχανε μπεσαλίτικη φιλία) δημιούργησαν διαφορές και συνοριακά επεισόδια στον ποταμό Αμούρ, στη Μαντζουρία. Έφταναν και μέχρι σκοτωμών, όπως αργότερα κι ως τώρα, οι Κινέζοι με τους Βιετναμίτες.

Τι να πούμε όμως, σήμερα, έπειτα από 70 ολόκληρα χρόνια Σοσιαλισμό, για τις εθνικιστικές διεκδικήσεις που ξέσπασαν ανάμεσα σε Αρμένιους και Αζερμπαιτζανούς; Αίσχος! Κρίμα και ο Γκορμπατσώφ γράφει στο βιβλίο του, πως «είναι ο πιο μορφωμένος λαός του κόσμου»!

Πού είναι η λυτρωτική και ανθρωπιστική παιδεία και αγωγή τους; Που είναι η αδερφολαϊκή αλληλεγγύη τους;

Πού είσαι Σωτήρα και τρανέ ενοποιέ των περίπου 120 άξεστων φυλών στις αχανείς εκτάσεις της ΒΑ Ασίας, Λένιν; Θα τρίξουνε στα μαυσωλείο τα κοκκαλά σου! Αν θα ζωντανεύεις, θ' αναρωτιόσουνα στ' αλήθεια, αν το Ναγκόρνο Καραμπάχ ήτανε, ή λέγεται αζερμπαιτζανό ή αρμένικο; Εσύ καλά τους ένωσες τότε και τους αδέρφωσες και αποκοίμισες τα φυλετικά τους ένστιχτα.

Τώρα τι θά 'λεγες, που τους τα ξύπνησε η περιλάλητη «περεστρόικα»;

Επιτρέπονται τέτοιοι σωβινισμοί και σκοτωμοί... στη συλλογική πρόοδο της ανατολής του 21 αιώνα; Και στον υπαρκτό μάλιστα Σοσιαλισμό; Ο δικός μας ο Αριστοτέλης που τονε θαύμαζε και τον εγκωμίασε ο Λένιν σαν «ένα από τα μεγαλύτερα πνεύματα της ανθρωπότητας» διακήρυξε ότι: «μόνο με την παιδεία επιδιώκεται η ενότητα του λαού» και των λαών.

Με την Πειθώ των Αριθμών

πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα, από διάφορες επίσημες στατιστικές

- Η Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρία ανακοίνωσε ότι: ο καρκίνος στη χώρα μας, προσβάλει 7.500 άτομα ετησίως.
- Το 1987 επισκέφτηκαν την Ελλάδα 8 εκατομ. τουρίστες.
- Στην πατρίδα μας 25.000 νέοι στρατεύσιμοι, βρίσκονται νόμιμα εκτός στρατεύματος, γιατί άσχουν από ψυχολογικά προβλήματα.
- Οι βιομήχανοι στη χώρα μας κέρδισαν το 1986, 472 δισεκατομ. δρχ.
- Το 1910, σύμφωνα με την τουρκική απογραφή, οι Έλληνες της Κων/πολης, ήταν πάνω από 30.000. Ενώ σήμερα μόλις φτάνουν τις 6.000.
- Οι αδιόριστοι εκπαιδευτικοί μας, ανέρχονται σε 35.000 οι καθηγητές και σε 20.000 οι δάσκαλοι.
- Έμποροι ναρκωτικών νονοί και βαποράκια στη χώρα κερδίζουν 200 εκατομ. δρχ. την ημέρα, εκποτώνοντας τους νέους. Τα γενικά έσοδα μόνο από την Ελλάδα, ανέρχονται στα 50 δισεκατομ. το χρόνο. Και κάθε 60 ώρες πεθαίνει κι ένας ναρκομανής.
- Το 1987, οι Έλληνες ξόδεψαν για εισαγωγές τροφίμων 30% περισσότερα χρήματα, από το 1986· φτασαν δηλαδή τα 2 δισ. δολ. έναντι 1,5 που είχαν δαπανήσει τον προηγούμενο χρόνο.
- Υπάρχουν σήμερα στη χώρα μας 600.000 συσκευές βίντεο σε λειτουργία. Οι δε εταιρίες παραγωγής βιντεοταινιών ανέρχονται σε 200. Στο τελευταίο τρίμηνο του '86 μόνο, για να γλιτώσουν τον ΦΠΑ, οι άπληστοι βιντεοφάγοι, αγόρασαν 250 χιλιάδες συσκευές.
- Οι καθυστερούμενες εισφορές του ΙΚΑ, από 12 δισεκατομ. δρχ. που ήταν το 1982, έφτασαν και ξεπέρασαν τα 110 δις ως τώρα.
- Πριν 3 χρόνια, και μόνο για το 1984, πληρώσαμε σαν κράτος σε συνάλλαγμα 257,4 εκατομ. δολάρια για εισαγωγές ειδών πολυτελείας, όπως: γουναρικά και δερμάτινα, κρύσταλλα και κεραμικά, πολύτιμους λίθους και οινοπνευματώδη ποτά.
- Η αρχιεπισκοπή στην Αθήνα, σύναξε συνολικά από αφελείς προσκυνητές της εικόνας του «Άξιον Εστί»... 200 εκατομ. δρχ.
- Στην Ελλάδα λειτουργούν παράνομα 1.400 Ανώνυμες Εταιρίες.
- Το 25% των θανάτων στη χώρα μας, οφείλεται σε στεφανιαία καρδιακά νοσήματα, τα οποία ξεπερνάν το σύνολο των θανάτων του καρκίνου.
- Ο προϋπολογισμός της ΕΟΚ του 1987, παρουσίασε έλλειμμα 6 δισεκατομ. ECU (ένα ECU είναι κάτι παραπάνω από 1 δολάριο).
- Μέσα σε 5 χρόνια στη Νέα Υόρκη σημειώθηκαν 15.000 θάνατοι από ένα μικρόβιο «Λάιμ», που προκαλείται κυρίως από τα σκυλιά, που τά 'χουν οι ψευτομοντέρνοι και συμβιώνουν μαζί τους στα διαμερίσματα.
- Η νοτιοκορεάτικη φαρμακοβιομηχανία παράγεται με αμερικάνικα κεφάλαια που φτάνουν τα 12 δις δολάρια. Οι 5 μεγαλύτερες απ' αυτές δήλωσαν κέρδη το 1986, 660 εκατομ. δολάρια.
- Στην ΕΣΣΑ, 20 και πλέον χρόνια, οι τιμές των τροφίμων είναι σταθερές και αμετάβλητες· και τα ενοίκια καθλωμένα από το 1928.
- Το 1986, η Κίνα, έκανε εξαγωγές αγαθών στην ΕΣΣΑ 1,2 δισεκατομμύριο δολάρια· ενώ οι αντίστοιχες από Σοβ. Ένωση προς Κίνα 1,4 δισεκατομ. δολάρια.
- Στην Αγγλία, από λάθη γιατρών, χάνουν κάθε χρόνο τη ζωή τους χίλιοι (1.000) περίπου ασθενείς.

Μηνύματα για τα 15χρονα του Περιοδικού μας

Αγαπητέ μας Λάμπρο

Χάρηκα το Ανθολόγιο για τα 15χρονα του Περιοδικού που καταξιώνει τους αγώνες σου. Νά 'σαι πάντα καλά, και να σφυροκοπάς τ' άδικα και τα παράξενα που πληθαίνουν επικίνδυνα. Σε χαιρόμαι από πάντα και σ' αγαπώ, εκτιμώντας βαθιά το συγγραφικό σου έργο και «το Ελεύθερο Πνεύμα».

Σε φιλώ
Γιώργης Κατσιμπας
Λογοτέχνης Αθήνα

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Το βιβλίο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα» μας ευχαρίστησε πάρα πολύ. Πόση προσπάθεια και πόσος κόπος για να γίνουν όλα αυτά, αλλά και τι πόνος κρυφός, κρύβεται πίσω απόλη αυτή την προσφορά. Εύχομαι, αυτό που προσπαθείς και περιμένεις, να σε γεμίζει πάντα χαρά, ειρήνη και αγάπη.

Φιλικά Τάκης Ανθήλης
Ποιητής - Γλυφάδα

Αγαπητέ κ. Μάλαμα,

Για το υπέροχο Περιοδικό σας που πάντα μας εντυπωσιάζει για την άξια και δυναμική

του ύλη. Σας ευχαριστούμε θερμά. Εύγε σας! Να χτυπάτε τα στραβά της πατρίδας μας που έξένοι πλουτοκράτορες και συμφεροντολόγοι την έχουν καταντήσει σχεδόν Σικάγο. Ακαημένη Κολοκοτρώνη, που είσαι να ιδείς τα τέκνα σου!

Σας χαιρετώ, φιλικά
Μιχάλης Μοίρας
Συγγραφέας - Αθήνα

Το Ανθολόγιο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα» είναι η καταξίωση και η πλατιά αναγνώριση του γνωστού μαχητικού Περιοδικού του Λ. Μάλαμα που συμπλήρωσε 15 χρόνια από την έκδοσή του. Ο δημιουργός του πάντα ολοζώντανος άνθρωπος, γερό μυαλό με ανοιχτούς ορίζοντες, που αγαπάει την Αλήθεια, μάχεται γι' αυτή και χτυπάει την ψευτιά και την υποκρισία, όπου κι αν βρίσκονται αυτές. Τα σχόλια, «με το σφυρί στα καμώματα» του Άλκη Φωτεινού είναι μοναδικές σελίδες που καινήμε τις αλήθειες και το ελεύθερο πνεύμα τους, όπου βάζουν τα πράγματα στη σωστή θέση τους...

Εφημ. «Έρευνα» - Τρικάλων
Φιλολογική Σελίδα ΕΜΟΤ

- Η ΕΟΚ έδωσε στοιχεία ότι, κάθε χρόνο, 2 εκατομ. καπνιστές πεθαίνουν από καρκίνο· ο ένας στους 8 οπωσδήποτε.
- Τρία δισεκατομ. άνθρωποι του Τρίτου κόσμου, ζούνε σε μεγάλη φτώχεια και δυστυχία.
- Στην Αμερική υπάρχουν 50 εκατομ. αναλφάβητοι, 2,5 εκατομ. άστεγοι και στις χώρες της Δύσης 40 εκατομ. άνεργοι.
- Οι πολίτες από τις 12 χώρες της ΕΟΚ, ανέρχονται σε 320 εκατομ. άτομα. Απ' αυτά, τα 80 εκατομ. σήμερα βρίσκονται σε όρια φτώχειας· και οι άνεργοι ξεπερνάν τα 20 εκατομμύρια.
- Το εξωτερικό χρέος των ΗΠΑ, για πρώτη φορά μετά το 1914, έφτασε ως το τέλος του 1987 στα 400 δις δολάρια· και ως το 1989 υπολογίζεται να φτάσει στα 700 δις δολάρια. Στην ίδια χώρα, το 10% του πληθυσμού, κατέχει το 72% του κοινωνικού πλούτου. Από το 1982 μέχρι το τέλος του 1987, πάνω από 12 εκατομ. εργάτες έχασαν τη δουλειά τους, από κλεισίματα επιχειρήσεων.
- Ως το τέλος του αιώνα μας, θα πεθάνουν από πείνες και κακουχίες 200 εκατομ. παιδιά σ' όλον τον κόσμο· και 200 εκατομ. θα μείνουν ανάπηρα.
- Στις ΗΠΑ υπάρχουν σήμερα πάνω από 20 «εθνικές» μαφίες· και η κάθε μία απ' αυτές αριθμεί 3.000 μέλη.
- Από λοιμώξεις του πεπτικού συστήματος, πεθαίνουν κάθε χρόνο στον πλανήτη 50 εκατομ. άνθρωποι.
- Πάνω από 4.000 αντρώγυνα στην Πολωνία, περιμένουν να υιοθετήσουν παιδιά που εγκαταλείπουν νόθα κι ανεπιθύμητα οι Ρουμάνοι σε ορφανοτροφεία και βρεφοκομεία.
- Από διεθνή Διάσκεψη του Λονδίνου για το Έητς, αποφάνθηκε προβλεπτικά ότι, στην Ευρώπη ως το 1991, θα υπάρξουν 100.000 κρούσματα και 10 εκατομ. φορείς του AIDS.

λάμπρο φίλε μου εκλεκτέ,

Δέξου τα θερμά μου συγχαρητήρια να τα διαβιβάσεις και στη Χρύσα Γ. Οικονόμου για το Ανθολόγιο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα», με τις τόσες υμνητικές κρίσεις στο περιοδικό σου που, στα 15 χρόνια της έκδοσής του, στάθηκε στις επάλξεις αγώνων υψηλών, με τη δύναμη που εσύ του εμφύσησες και την υπευθυνότητα που το περιέβαλες, με το φως των ματιών σου διάχυτο στο διάβα του και τη ζεστασιά της καρδιάς σου, να τ' οδηγεί στο δρόμο της Αλήθειας. Την υπηρέτησες πιστά, στηρίζοντάς την με το λόγο σου, τον άφοβο και τον καυστικό. Πάντα κριτής αδέκαστος και καταλύτης κάθε αδικίας...

Σε φιλώ με αγάπη
Τάσος Γ. Αναγνώστου
Λογοτέχνης και κριτικός - Αθήνα

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Δεν αξιώθηκα να περάσω από τα Γιάννινα, και να σου σφίξω το χέρι για το ασυμβίβαστο και γόνιμο «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ» σου! Και για τα 15χρονά του!

Η επιδρομή στον ωραίο κι ευγενικό λογοτεχνικό χώρο διάφορων «καπούρηδων» που προσπαθούν να επιβάλουν ως «λογοτεχνήματα» τους, τις κάθε λογής διαστροφές και απωθνήμενά τους, κάνει το έργο σου πιο δύσκολο και αναγκαίο, όσο ποτέ άλλοτε το μετερίζι σου. Χτύπα αλύπητα την... πνευματική «ξεκσιπωσιά» και τη σε πανελλήνια κλίμακα επιχειρούμενη νόθευση της λεβέντικης λογοτεχνικής και πολιτιστικής μας παράδοσης...

Με πολλή εκτίμηση κι αγάπη
Κώστας Παπαστεργίου - Τρίκαλα
Διανοούμενος, τ. Δήμαρχος Τρικκαίων

Αδερφέ μου Λάμπρο, γεια-χάρα,

Για το 66 τεύχος του Περιοδικού και για το Ανθολόγιο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα» σ' ευχαριστούμε όπως πάντα ολόψυχα.

Μελετώ το κάθε κείμενό σου και δυναμώνει ολόκληρη η ύπαρξή μου, φυσική, πνευματική και ψυχική.

Το παράθυρο για το οποίο σου έγραφα όταν παίρνω γραφτά σου ανοίγει ευθύς (αχ! ας άνοιγε συχνότερα) μπαίνει μέσα μου καθαρός πνευματικός αγέρας, μπαίνει φως που ξυπνά το νου και καθαρίζει τις πλάνες του, μπαίνει όπως πάντα, ανανεωμένη η αίσθηση της ΖΩΗΣ (ζωής μιας άλλης ποιότητας, γι' αυτό

και γράφεται με κεφαλαία), η αίσθηση της ΖΩΗΣ και του χρέους. Καλά κάνεις, και χτυπάς, παχύδερμους, και επαίοντες... κι ας μην αισθάνονται. Τέτοιοι αδιάντροποι είναι αυτοί, τους φτύνεις, σκουπίζονται και σου λένε «τελειώσατε; Χαίρετε!». Είσαι ο μπροστάρης μας και σ' ακολουθούμε....

Φιλιά κι αγάπες, Δικός σου
Αναστάσης Τακάς
Συγγραφέας - Αθήνα

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Και με το βιβλίο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα», άλλη μια φορά σε καμάρωσα. Πάνδημη είναι η αναγνώρισή σου. Οι ανθρώπινες αρετές σου είναι ασύγκριτες. Είσαι ένα φαινόμενο δημιουργικότητας και αλήθειας. Κερδίζεις τον κάθε αναγνώστη σου με τη λογική και την ειλικρίνειά σου, με τον τίμιο κι αρρενωπό σου λόγο. Μου γέμισες την καρδιά. Εύγε σου και πάλι.

Σε χαιρετώ με αγάπη
Γιάννης Κοφίνης

Ποιητής και πεζογράφος - Αθήνα

Αγαπητέ Λάμπρο,

Με τις καλύτερες ευχές μου για τα 15 χρόνια ακαταπόνητης δράσης του Περιοδικού σου, αισθάνομαι την ανάγκη να πω ότι, αξίζει κάθε έπαινος στο «Ελεύθερο Πνεύμα» που κρατάει πάντα ψηλά τη σημαία της εθνικής αξιοπρέπειας...

Έτσι μαζί με τις ευχές μου, σου στέλνω κι ένα «Ματωμένο χρονικό» από την εποχή του μεγάλου μας αγώνα. Γιατί, μέσα στην ηθική σήψη και τον κυκεώνα της διεφθαρμένης εποχής μας, πιστεύω ότι, η αναβίωση των γεγονότων της ανεπανάληπτης Εθνικής μας Αντίστασης, αποτελεί και χρέος των παλιότερων, πιστών της αληθινής ελευθερίας...

Πάνος Ι. Παναγούλιας
τ. Λυκειάρχης και Συγγραφέας
Αθήνα

Αγαπητέ μου φίλε κ. Μάλαμα,

Το βιβλίο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα» με τις κριτικές για το περιοδικό σου, αποτελεί διπλή τιμή η αξιοποίησή τους. Πρώτα στο δημιουργό κι ύστερα στο δέκτη που μετουσιώνει σε λόγο την αισθητική συγκίνηση τον προβληματισμό, την ενημέρωση. Συγχαρητήρια και στην άξια φιλόλογο Χρύσα Οικονόμου. Εύχομαι πάντα επιτυχίες. Μ' εγκάρδιους χαιρετισμούς.

Στεφανία Καλού
Ποιήτρια - Αθήνα

Αγαπητέ μου παλιέ φίλε Λάμπρο,

Τόσα χρόνια πέρασαν (περισσότερο από τέταρτο αιώνα!) από εκείνη τη φιλική μας συνάντηση στο ειδυλλιακό νησί! Και ξαφνικά, η απρόσμενη χαρά - τύχη αγαθή — της «επανεύρεσης» των ιχνών μας... Η χαρά σου, χαρά μου! Είχα μάθει για τη λογοτεχνική σου εξέλιξη και πρόοδο. Βλέπω με πολλή χαρά ότι το έργο σου «θέριεψε». Έγινες ένας ευγενικός αγωνιστής στον πνευματικό στίβο. Θαυμάσια δουλειά το Περιοδικό σου! Μεγάλη η προσφορά σου! Όλα σωστά όσα γράφει στο σύντομο πρόλογο του «Ανθολόγιου» η Χρύσα Γ. Οικονόμου. Σαν αετός τον ήλιο ατενίζεις. Ενώ τα «ερπετά» σέρνονται χαμαί...

Σου στέλνω και το έργο μου «Ο Έλληνας» και περιμένω την κρίση σου... Σου εύχομαι καλή υγεία και καλή δύναμη στο πνευματικό σου έργο.

Με την αγάπη μου
Αντώνης Ξανθίας
Συγγραφέας - Αθήνα

Κύριε Μάλαμα,

... Στο βιβλιαράκι «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα» παρατήρησα την εκτίμηση και την υποληψη που Σας έχουν όλοι μικροί και μεγάλοι των Γραμμάτων και του λαού. Παρακαλώ προσθέστε και τη δική μου βαθιά εκτίμηση για τα έργα σας. Επί τη ευκαιρία του Πάσχα. Δεχτείτε τις ευχές μου.

Με πολλή εκτίμηση
Ν.Α. Πλατής
Λόγιος - Παρίσι

Αγαπητέ φίλε κ. Μάλαμα,

Σας σφίγγω ολόψυχα το χέρι και σας εύχομα κάθε επιτυχία και πρόοδο στο έργο σας, γιατί είστε η πιο γνήσια αγωνιστική φωνή στο χώρο των Γραμμάτων που συνάντησα ποτέ μου. Νιώθω δε πολύ ευτυχής όταν παίρνω το Περιοδικό σας.

Ανδρέας Ονουφρίου
Λογοτέχνης - Κύπρος

Αξιότιμε κύριε Διευθυντή,

Από τον κ. Ηλία Νόνα, φίλο, συνάδελφο και συμπατριώτη, ενημερώθηκα για την έκδοση του άξιου περιοδικού σας. Χαίρομαι ιδιαίτερα για το γεγονός αυτό και σας εκφράζω τα συγχαρητήριά μου. Σας στέλνω μια εργασία μου για δημοσίευση κατά την κρίση σας.

Με πολλούς θερμούς και αγωνιστικούς
χαιρετισμούς Διογένης Νταρίλλης
Σχολικός Σύμβουλος Θεσ νίκη

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Διάβασα το βιβλίο «Λαός και Ελεύθερο Πνεύμα - Μικρό Ανθολόγιο». Ένα τέτοιο βιβλίο, έπρεπε οπωσδήποτε να εκδοθεί. Γιατί καθώς είσαι πολύτιμος, επωφελής και κοσμογάπητος, δικαιώνει την αξία σου και τους αγώνες σου! Συγχαρητήρια θερμά σου ευχόμαστε και υγεία και δύναμη, για να μπορείς να εργάζεσαι και να δημιουργείς σαν πνευματικός πρωτομάστορας και τίμιος αγωνιστής του λαού.

Με την αγάπη μου
Κωστής Κοκόροβιτς
Λογοτέχνης Αθήνα

Αγαπητό μου Περιοδικό «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Σαν μια όαση σε διψασμένο ψυχικό χωράφι έφθασε η έκδοση του 66 τεύχους σου.

Οι χορδές της ανθρώπινης ευαισθησίας, αν δε νεκρώθηκαν ακόμη, είναι έτοιμες ν' αχρηστευθούν από τη σκουριά της απάθειας και της αδιαφορίας. Η έλλειψη της πολύπλευρης επικοινωνίας, με το συνάνθρωπό μας, υποβαθμίζει την πολιτιστική μας οντότητα. Πρόσωπα πέτρινα, ίδιες Σφιγγες κυκλοφορούν ανάμεσά μας. Ακόμη και κάτω από την ίδια οικογενειακή στέγη, οι άνθρωποι έγιναν συνοικούντες άλαλοι σιστεγαζόμενοι. Συνδιαλέγονται χωρίς να ομιλούν. «Ε.Π.» είσαι ένα μαχόμενο περιοδικό, που προσπαθεί να γίνεται μοχλός να κινητοποιεί την τελματώδικη πνευματική και ψυχική νηνεμία.

Το 66 τεύχος με την πολύμορφη ύλη του, μοιάζει σαν μια δροσοσταλίδα μέσα σε αναιμικές ανθρώπινες υπάρξεις.

Κατάπληξη και αγανάκτηση μου προξένησε ένα γράμμα που πήρατε από τον ποιητή Γιάννη Κοφίνη. Καταγγέλλει τους συγχαρηνοούς του στην Αγόριανη Παρνασίδας, για την απαράδεκτη σκληρότητα προς αυτόν. Με το πρόσχημα της επέκτασης της πλατείας του χωριού, έπεσαν επάνω στο σπιτικό του να το εκθεμελιώσουν, να ξερριζώσουν το μοναδικό δεσμό με τη γήινη ύπαρξή του. Από τι ασφυκτιά το χωριό; Από έλλειψη εδαφικού χώρου ή από ψυχική ξηρασία;

Εύχομαι ν' ανοίγουν κι άλλες δροσοφόρες πηγές σαν η δική σου αγαπητό μου «Ελ. Πνεύμα», να προλαβαίνουν τη φυλλοξήρα των μηχανοποιημένων συνανθρώπων μας.

Με την ειλικρινή μου εκτίμηση
Καλλιόπη Δαϊτσιώτη
Εκπ/κός και Λογία — Αθήνα

Πνευματικά και Καλλιτεχνικά Γεγονότα

Από τους φίλους που έφυγαν

Χαρακτηρισμοί κι αποχαιρετισμοί

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Το τελευταίο τρίμηνο, ο θάνατος έπληξε τον πνευματικό, συγγραφικό και αντιστασιακό κόσμο, κόβοντας το νήμα της ζωής σε 6 βετεράνους της ποίησης και της πεζογραφίας, του θεάτρου και της ιστορίας, όλοι τους φίλοι πιστοί και θαυμαστές της Περιοδικής μας Επιθεώρησης.

Αλέκος Λιδωρίκης

Κώστας Καλαντζής (Θεσσαλός)

Φοίβος Δέλφης

Κώστας Παπακωνσταντίνου (Μπελάς)

Πέτρος Αποστολίδης

και Στέφος Αθανασούλας.

Αλέκος Λιδωρίκης

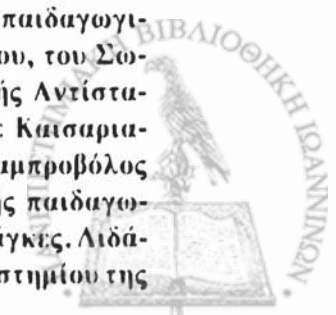
Στις 26 Μάρτη έπαψε (έπειτα κι από κόψιμο του ποδιού του) να χτυπάει, η τρισεύγενη και μεγάλη καρδιά του άρχοντα της θεατρικής και δημοσιογραφικής ζωής στη χώρα μας, σεβαστού κι ανεκτίμητου φίλου Αλέκου Λιδωρίκη σε κλινική της Αθήνας. Ο Α. υπήρξε κορυφαία μορφή στα Γράμματα. Πολυταξιδεμένος, κοσμοπολίτης, ανώτερος άνθρωπος. Ήταν από γενιάς ένας «τζέντλεμαν» ευπατρίδης. Αλλά, κι ένας διαπρεπής και πολυαγαπητός πρεσβύτες του καλλιτεχνικού και λογοτεχνικού μας κόσμου. Για 60 ολόκληρα χρόνια δέσποσε στο χώρο του πνευματικού μας πολιτισμού, στον πολυτάραχο αιώνα μας. Οξυδερκέστατος παρατηρητής, ανθρωπιστής και φιλειρηνιστής. Ήταν ένας ακέριος και αυθεντικά καλοσυνάτος χαρακτήρας. Φιλαλήθης και ασυμβίβαστος με το ψέμα. Εκτιμούσε, αγαπούσε και πονούσε για τις αξίες του λαού, για τα δίκαια και πανανθρώπινα αιτήματα του καιρού μας. Οι συνεντεύξεις του με επιφανείς ηγέτες και προσωπικότητες της πολιτικής και καλλιτεχνικής ζωής των χρόνων μας, θα μείνουν αλησμόνητες. Έζησε 25 ολόκληρα χρόνια στην Αμερική και πρώτος από τους Έλληνες δημοσιογράφους γνώρισε την κοσμογονική Σιβηρία της ΕΣΣΑ σε αποστολή και μας περιέγραψε με αντικειμενικότητα και ευσυνειδησία τις αλήθειες.

Ευτύχησε να ερμηνεύσουν τα θεατρικά του

έργα πλειάδες από τους μεγαλύτερους ηθοποιούς και σκηνοθέτες όπως ήταν ο Φ. Πολίτης, η Κοτοπούλη, ο Μουσούρης, η Αρώνη, ο Κωσταντάρας, η Χέλμη και άλλοι με τη «Μεγάλη Στιγμή» τον «Α. Βύρωνα», «Το ξύπνημα» τους «Ξεριζωμένους», τον «Ιππότη του καιρού του» κ.τλ. Του είχαν απονεμηθεί βραβεία κρατικά, ακαδημαϊκά, και μετάλλια. Στα 81 χρόνια του, ήταν ένας γερο-λεβέντης! Στο «Ελεύθερο Πνεύμα» που τόσο εκτιμούσε σαν κριτικός και θαύμαζε κι εξυμνούσε την τιμιότητα και τη μαχητικότητά του, χάρισε όλα τα βιβλία του, που με τη βοήθεια της υπέροχης Συντρόφισσάς του Ζωζώς, τύπωσε τα τελευταία χρόνια. Στον υποφαινόμενο που γράφει τούτα τα φτωχά και παρήγορα λόγια, για τη γυναίκα του, (που τόσο τονε λάτρευε) αφιέρωσε πρόλογο στις «Εφτά μονόπραχτες Κωμωδίες». Στο τελευταίο βιβλίο του έχει την εξής αφιέρωση: «Στον ακούραστο και δυναμικό πνευματικό εργάτη τον άξιο Συγγραφέα με τη λεβέντικη αγωνιστικότητα και την αδάμαστη μαχητικότητά του, φίλο μου Λάμπρο Μάλαμα. Με βαθιά εκτίμηση κι αγάπη. Αλέκος Λιδωρίκης». Ο χώρος δεν μας παίρνει για πióτερα λόγια. Αντίο και καλό σου ταξίδι στη σίγουρη και δοξασμένη αιωνιότητα, σεβαστέ και καλέ μας αθάνατε φίλε Αλέκο Λιδωρίκη!

Κώστας Καλαντζής (Θεσσαλός)

Στα μέσα του Φλεβάρη που πέρασε, έλλειψε και η ζωντανή παρουσία του άλλου σεβάσμιου δασκαλου και φίλου από κοντά μας, του Κ. Καλαντζή, στα 76 του χρόνια. Ατίμητος φωστήρας της ανθρωπιστικής και λαϊκής παιδείας. Βετεράνος της αντιστασιακής ποίησης του λαού μας. Ένας από ριζιμιού Πειρώτης δρυς. Άνθισε σαν τον αμάραντο στο Μακρίνο-Ζαγοριού, και αντράνεψε νιοπερίστερος μ' αετοπτέρουγην εφηβεία στο Θεσσαλικό κάμπο, που κράτησε και το ψευδώνυμο «Θεσσαλός». Σπούδασε και στην Ευρώπη. Πρώτος και καλύτερος μαθητής του μεγάλου Γληνού. Φίλος και ομόστροφος του αείμνηστου Γιάννη Ιμβριώτη και της Ρόζας. Αναστηλωτής κορυφαίων παιδαγωγικών μορφών, όπως του Παπαμαύρου, του Σωτηρίου κ.ά. Σταυραετός της Εθνικής Αντίστασης. Βάρδος της αγωνιστικής τότε Καισαριανής και γενικότερα της ΕΠΟΝ. Λαμπροβόλος φάρος της ηθικής κι επιστημονικής παιδαγωγίας και της νεολαίας με ειδικές ανάγκες. Λιδάκτορας της φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου της

Βιέννης και ειδήμων της θεραπευτικής αγωγής. Διακεκριμένος καθηγητής στη Μετεκπαίδευση των δασκάλων. Κατατρεγμένος της ανόητης «Γιρονδίνας» και προγραμμαμένος, που σχεδόν του στερούσε το διαβατήριο να ταξιδέψει για έρευνα, μελέτη κι επιστήμη σε χώρες του ανατολικού κόσμου. Τέλειος άνθρωπος, σύζυγος και πατέρας, μιας θυγατέρας που τη συλλυπούμαστε ολόψυχα. Ιδεώδης και πιστός φίλος. Ακούραστος σκυταλοδρόμος του πνεύματος. Με πολλά παιδαγωγικά κι επιστημονικά βιβλία. Εκλεκτός ποιητής και πεζογράφος. Όλα τα ποιήματα και διηγήματά του, ενσαρκώνουν το ηρωικό κι αγωνιστικό μεγαλείο του λαού και της γνήσιας Ρωμιοσύνης. Ο κ. Καλαντζής αν έφυγε, τ' όνομά του και τα έργα του θα παραμείνουν αθάνατα.

Φοίβος Δέλφης

Πέθανε και ο Φ. Δέλφης (Γ. Κανέλλος). Ο γνωστός γερός και άξιος Ρουμελιώτης ποιητής, μαθητής και κουμπάρος του Σικελιανού. Ένας μαθητής που βέβαια με πολλά κι αξιόλογα έργα, δεν μπόρεσε όμως να φτάσει σε υψηλότητες και θείες εμπνεύσεις τον κορυφαίο δάσκαλό του. Δεν ήταν δυνατό να τον φτάσει σε ποιητικό ανάστημα, σε ιδιόρρυθμο και μεγαλόπρεπο ύφος, σε πατριωτικά οράματα, για καινούριο και ιδεώδη κόσμο, για παγκόσμια κοινωνία της αγάπης, της ειρήνης και της αδερφοσύνης με αφάλο της γης και κέντρο τους Δελφοί.

Σε μια μόνο ιδιότητα κι αδυναμία τον έφτασε ο Δέλφης και τον ξεπέρασε τον πνευματικό του πατέρα. Στο πάθος του ναρκισσισμού της περιαιτολογίας, και του βουκαλισμού. Πίστευε κι ένιωθε ο μακαριτής και χωρίς τη σχετική μετριοφροσύνη, από τον υκέρμετρο και παθολογικό αυτοερωτισμό του, ότι είναι «ο μεγαλύτερος ποιητής του κόσμου». Του είχαν βέβαια σηκώσει τα μυαλά, και κάποιοι γνωστοί του Ιταλοί, αγύρτες και βραβειοδότες ψευτοακαδημιών, για ιδιοτελείς σκοπούς. Έτσι πέθανε στα 79 του χρόνια ευτυχισμένος με την ουτοπία και υπερωπία του, ξεγελώντας τον πικραμένο εαυτό του, από τους ψυχρούς, ανάλητους, αδιάφορους κι αντιποιητικούς Ρωμιούς, που δεν τον παραδέχτηκαν σαν «πρώτο ποιητικό μέγεθος του κόσμου».

Στην ύστερη περίοδο της ζωής του, είχε τα φάρμακα του. Είχε χάσει και την καλή συντρόφισσά του Μαρία. Μ' ένα παιδί του πιλότο στις ΗΠΑ δεν είχε καμία σχέση. Συλλυπούμαστε την ορφανή του θυγατέρα.

Το ποιητικό του έργο είναι πλούσιο. Τα πρώτα βιβλία του, τα προπολεμικά και τα αμέσως μεταπολεμικά, είναι άμεσα συγκινησιακά και διδαχτικά. Έχει βουκολική σ' αυτά και κοινωνική ποίηση, που ίσως να κερδίσουν πιότερη χρονική διάρκεια. Γιατί, έχει και τέχνη, δραματική και υπέροχη, από το λαό

και για το λαό, με κοινωνικά και αγωνιστικά προβλήματα της εποχής. Μεγάλο όμως μέρος από τη νεώτερη προσφορά του, είναι σάρκα και οστά με δίχως αίμα και άκρατη καλλιλογία. Είχε ρίξει βέβαια το βάρος στη μορφή και ίσως μείωσε και ζήμωσε το περιεχόμενο. Αν και ήταν κι αξιολόγος στοχαστής και κριτικός, και μάχονταν επίμονα για την προβολή του και με τα «Δελφικά Τετράδια» (περιοδικό που τύπωνε κατά καιρούς) εντούτοις, παρηγοριόταν μόνο με κάποιες μεταφράσεις της ιταλικής γλώσσας, καθότι στην Ελλάδα, (όπως όλοι οι ποιητές εκτός 5-6 εξαιρέσεων), δεν είχε αναγνώστες.

Ο Δέλφης άφησε πολλά βιβλία, κι ήταν τύπος χαρακτηριστικός και φίλος συμπαθής, που εύκολα ο καλιότερος λογοτεχνικός κόσμος δεν τον ξεχνάει.

Πέτρος Αποστολίδης

Στις 26 του Μάρτη αναπαύτηκε στα 92 του χρόνια ο Π. Αποστολίδης. Βετεράνος των λαϊκών αγώνων. Θεράπων του Ασκληπιού. Εξαιρετος συγγραφέας απομνημονευμάτων. Μάρτυρας ήρωας των μεγάλων γεγονότων του τόπου μας. Έλαμψε σαν μορφή, 70 ολόκληρα χρόνια στην περιφέρεια Γιαννίνων, σαν αγωνιστική φυσιογνωμία και σαν γνωστική, ανθρωπιστική κι επιστημονική ιδιοσυγκρασία στην υπηρεσία του λαού. Υπήρξε μια αφυπνιστική και προοδευτική συνείδηση, στον τόσο ταραγμένο κι ανάστατο αιώνα μας. Είχε γεννηθεί το 1896 στο χωριό Καλουτά-Ζαγορίου. Σπούδασε στη Ζωσιμαία Σχολή και ιατρική στα Πανεπιστήμια Αθήνας και Παρισιού. Γιατρός στα Γιάννινα, από το 1923 ως το 1967. Πρωτοπόρος ιδεολόγος σοσιαλιστής, με τον ποιητή Γιωσέφ Ελιγιά το 1917. Με τον Θαν. Τζιμογιάννη, τον Β. Καρασκόγια, τον Βράσκο και τον Μπάρκη, συγκρότησαν τον πρώτο οργανωτικό πυρήνα. Έβγαλαν την πρώτη εργατική εφημερίδα... και φυλακίστηκαν. Στον πόλεμο της Μικρασίας, ήταν ανθυπίατρος και υπέστη το 1922-23 δεινές περιπέτειες αιχμαλωσίας. Στο Β' Π. Πόλεμο, συμμετείχε δραστήρια στο πατριωτικό Μέτωπο και σε συνέχεια στην Εθνική Αντίσταση του ΕΑΜ. Στα 1944 εκλέχτηκε από τις αντιστασιακές οργανώσεις, τα εργατικά κι επαγγελματικά σωματεία της πόλης, δήμαρχος. Αναστήλωσε τις υπηρεσίες του Δήμου από τα ερείπια της Κατοχής και στην κρίσιμότερη εκείνη κατάσταση της φτώχειας, των ανωμαλιών και των στερήσεων, πρόσφερε επί μήνες πολλές δραστηριότητες, ηθικές και υλικές επικουρίες στο λαό που τον καμάρωνε και τονε τίμησε και τονε δόξασε. Το μεγάλο δίτομο έργο του, με τον τίτλο «Όσα θυμάμαι» που είχαν

κδόσει ο «Κέδρος» πρὶν λίγα χρόνια, αναφέρει με ωρμία δημοτική γλώσσα, (ο Α' τόμος με τον υπότιτλο «Γ' καρνιζόν Ουσιάκ») στα βάσανα της αιχμαλωσίας του από τους Τούρκους. Ενώ τον Β' τόμο, περιγράφει τα ιστορικά συμβάματα στην πόλη, κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα και μετά τη φυγή των Ούννων το διάστημα των προστριβών και των συγκρούσεων, με τους Άγγλους νεοκαταχτητές...

Ο Π. Αποστολίδης στάθηκε με ὅλη τη σημασία της λεβεντιάς, βράχος νηφαλιότητας, μεριοπάθειας και ψυχραιμίας, με μελιχχία γλώσσα και απaráμιλλη ψυχική αρχοντιά. Ήταν μελετημένο και φιλοσοφημένο πνεύμα, με απέραντη μνήμη. Παλαίμαχος και τίμιος αγωνιστής. Βαθύτατα ανθρωπιστής και δημοκράτης. Ηθικά ακέραιος, σεμνός και ευάντολος. Υπέστη κατατρεγμούς φυλακίσεις και εφορίες... Ὅλα για τις ανώτερες ιδέες του. Ὁλητή ζωή του, κύλησε μέσα στην απλότητα, στη σετριοφροσύνη και στην έγνοια του πολύπαθου λαού για την πρόοδό του, στην αμέριστη αγάπη του γι' αυτόν και σε μιαν αξιομίμητη και υποδειγματική αξιοπρέπεια. Το 1983, είχε τιμηθεί για το συγγραφικό του έργο με το βραβείο «Απιντί Ιπεχτσι».

Το «Ελ. Πνεύμα» συλλυπείται βαθιά, τον άτιο κι ακριβό μοναχογιό του Τάτση Αποστολίτη, αρχιβιολίστα της Ελλάδας και ο γράφων ποχαιρετά τον αειθαλή γέροντα και σεβαστό φίλο με τούτ' ἔα φτωχά τα λόγια, έτσι, σαν νά ναι δυο αμάραντα γαρίφαλα πάνω στο χώμα που σκέπασε το σκῆνωμά του.

Α. Μάλαμας

Στέφος Αθανασούλας

Στην Καλαμπάκα όπου ζούσε, πέθανε πρόσφατα και ο φίλος λόγιος, εξάιρετος εκπ/κός και συγγραφέας Στέφος Αθανασούλας.

Θαρρούμε πως η μικρή θεσσαλική πόλη, έχασε τον κληνικό πνευματικό της ιεροφάντη. Ήτανε λαογράφος, πεζογράφος και ιστορικός.

Είχεν εγκυκλοπαιδική μόρφωση και καθολικότερη γνωσιολογική κατάρτιση. Η αξία όμως της λαογραφικής περισυλλογής του τόπου του, που μπορεί, όπως γράφει ο τρικαλινός λόγιος και φητής του πελοποννησιακού «Μετέωρα» Κ. Σταυρόπουλος, «ν' αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία ιστορικού και λαογραφικού Αρχείου από τον ἄγιο Καλαμπάκας».

Στην Αθήνα πέθανε τελευταία και ο εκπ/κός και πρωτοκόρος στην Εθνική Αντίσταση Χρήστος Οικονομίου (Καπετάν-Κατσαντώνης) από το Λοζέτσι-Κατσανχωριών.

Κώστας Παπακωνσταντίνου (Μπελάς)

Στις αρχές Φλεβάρη, πέθανε από ανακοπή της καρδιάς του και ο ιστορικός συγγραφέας της «Νεκρής Μερραρχίας» του Μοριά με τις 1.340 σελίδες γεμάτες αλήθειες και ντοκουμέντα, με άπλετο φως και σωστή κριτική θεώρηση για τον αγώνα της Εθνικής Αντίστασης και τον εμφύλιο. Ο καπετάν Μπελάς ήταν τότε ένας παλικάρος, ανταρτοεπώνιτης ανθ/γός κι έζησε και βίωσε ὅλη την τραγωδία του λαού και της ανταρτοσύνης στην Πελοπόννησο. Είχε πολεμήσει και στις Τζιτζιφιές της Αθήνας με τη ὁμοιρία του. Στο έργο του, είναι σωστός και αμείλιχτος κριτής που αφορίζει την ανίκανη κι ανόητη πολιτική ηγεσία του 1943-49.

Ο Κ. Παπακων/νου είχε κι άλλο ανέκδοτο έργο. Αλλά, φεύγοντας ξαφνικά στα 68 του χρόνια, δεν πρόλαβε να το εκδώσει. Ήτανε συνεπής κι ωραίος επαναστάτης στον καιρό του, από την ανθρωπιά του. Τονε βρήκε σαν κεραυνός ο χαροπέλεκας ὡπως αστραποκίαιε το πιο ψηλό δέντρί, σ' ένα δάσος λοχμερό (βέβηλη ζούγκλα) από ατίθασα θεριά...

Αντίο φίλε λέβεντα Καπετάν Κώστα Μπελά! Κρατάμε τη μορφή σου στη μνήμη μας και στην καρδιά μας και το ὀϊτομο μεγάλο έργο σου, αμάραντο δάφνινο μνημειακό στεφάνι για τη νεκραναστημένη και τραγικά χαμένη κι αδόξαστη «Μερραρχία» σου. Οι οἰκοί του ας είναι περήφανοι.

Δάφνη Παπαδάτου

Ήταν ωραία κι ακριβή, κι αρχόντισσα ψυχή, η φίλτατη Δάφνη Στ. Παπαδάτου που πέθανε αρχές Φλεβάρη στην Αθήνα στα 55 χρόνια της. Μια ιδεώδης πνευματική μας φίλη, με ανώτερη καλλιέργεια και λογιουσύνη, με πλούσια καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα, με ηθικό κι ανθρωπιστικό χαρακτήρα, μεγάλη και ζεστή καρδιά! Ἄξια κι ενάρετη Ελληνίδα Μακεδότισσα. Πολυαγαπητή φίλη και υποδειγματική σύζυγος και μητέρα. Με τ' αγαπημένα της παιδιά Ιωσήφ και Τατιάνα και το βαριοθλιμμένο Σύντροφό της ιστορικό συγγραφέα Σταύρο, την κλάψαμε... και ὅσο ζούμε, ούτε ὦρα δεν τη λησμονούμε. Ο μόνος γιατρός ο χρόνος, ας απαλύνει αγάλι-αγάλι σε ὄλους τους Λικούς της το μεγάλο πόνο.

Ο Σύνδεσμος Ιστορικών Συγγραφέων

Στις 31 του Μάρτη, ο πρόεδρος του συγγραφικού μας αιτοῦ Σωματείου Χρήστος Στασινόπουλος και η γεν. γραμματέας Μαρία Χαλκιοπούλου, κάλεσαν τα μέλη σε ετήσια γενική Συνέλευση στην Αθήνα, για τα καθιερωμένα των «πεπραγμένων» και των φτωχών οικονομικών απολογισμών.

25 Ομιλίες του Λ. Μάλαμα

Ο Δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης, Λάμπρος Μάλαμας, στο εξάμηνο που πέρασε, δηλαδή από τον Οκτώβρη του 1987, ως τα τέλη Μάρτη του τρ. έτους '88, έδωσε (όπως και σε προηγούμενους καιρούς) με την πλατύτερη ακροαματικότητα, 25 ομιλίες με τα παρακάτω θέματα, από το Ραδιοφωνικό Σταθμό της Ηπείρου ΕΡΤ 2.

«Το βιβλίο σήμερα, η αξία και η κρίση του».

«Η Ενωμένη Εθνική Αντίσταση στο Γοργοπόταμο».

«Κώστας Π. Λαζαρίδης — ο Ηπειρώτης Δάσκαλος και Συγγραφέας».

«Περιδιαβάσματα στη Βορειοκονιτσιώτικη περιοχή».

«Τα Ατμούχα Λουτρά του Αμάραντου».

«Πάργα-αναψυχή και Σύβοτα».

«Χαιρετισμός στο 1988».

«Το Μαυρονόρος και η ιστορία του».

«Ο Σμόλικας και η φύση του».

«Οι γοητείες του Αώου».

«Ο Μεγαλόλογος και τα περίχωρα».

«Εισήγηση και Ποίηση στον Απελευθερωτικό Αγώνα του 1912-13».

«Τροχοφόρα δυστυχήματα και αυτοκινητοκίνηση».

«Αφιέρωμα στην επέτειο της ΕΠΟΝ Ηπείρου».

«Νότες από τη Φοίρκα».

«Άνοιξη στο Ριάχοβο» και άλλα.

Διεθνής διάκριση στον ποιητή Π. Τσουτάκο

Χρυσό μετάλλιο, απένειμε το «Διεθνές Αμερικανικό Βιογραφικό Ινστιτούτο», στο δημοσιογράφο και γνωστό ποιητή Παναγιώτη Τσουτάκο, «για το μέχρι σήμερα ποιητικό του έργο, που υπηρετεί τον ανθρωπισμό και την ειρήνη, σ' ένα ευρύτερο παγκόσμιο επίπεδο».

Θεατρικό της Μίνας Πέτρου

Το βραβευμένο στον περσινό κρατικό θεατρικό διαγωνισμό, έργο της ποιήτριας Μίνας Πέτρου-Βενετσιάνου με τίτλο «το Γιό-Γιό» (σατίρα) ανέβηκε τον περασμένο χειμώνα στο θέατρο «Κερκίδα» στη Ν. Σμύρνη με καλή επιτυχία, σε σκηνοθεσία Φιλ. Κωνσταντέλου, σκηνικά Μπ. Σεπεντζή, μουσική Αλ. Πανούση και το ερμήνευσαν οι ηθοποιοί Τ. Σταματάτος Στ. Μιχαλινός, Θ. Ρωμανίδης, Εύη Τζανάη και Τζένη Τσαμπήρα.

Η «Αναφορά στην αλβ. λογοτεχνία» στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας

Το πρόσφατα εκδομένο 53ο βιβλίο του Λ. Μάλαμα με τον παραπάνω τίτλο, μοναδική και αυθεντική κριτικοαισθητική εργασία στην Ελλάδα, που συμβάλλει ακόμα περισσότερο στην αλληλογνωριμία των δυο αδερφών λαών μας και στην πλατύτερη ανάπτυξη των σχέσεών τους, στον τομέα των πνευματικών και καλλιτεχνικών επαφών, διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, από την καθηγήτρια κ. Μαρία Μαντούβαλου, στα πλαίσια των μαθημάτων της Βαλκανικής Λογοτεχνίας.

Έργο του Τ. Αναγνώστου στα γαλλικά

Το πρωτότυπο και αριστουργηματικό ποιητικό έργο του φίλου αθηναίου λογοτέχνη Τάσου Αναγνώστου, με τον τίτλο «Ο Άλλος της κρυμμένης λάμψης» που είχε αποσπάσει τις καλύτερες κριτικές μεταφράστηκε από τον γνωστό Ελληνιστή Γκαστόν Ανρύ Ωφρέρ και κυκλοφορεί στη Γαλλία και στο Βέλγιο.

Βραδιά Δελησάββα

Ο Δήμος Ν. Ηρακλείου Αττικής με τον Πολιτιστικό του Σύλλογο στις 13 Φλεβάρη, οργάνωσαν τιμητική βραδιά για το έργο και την προσφορά του εξαιρετού γιατρού λογοτέχνη Μιχάλη Δελησάββα, στ' ανθρωπιστικά και προοδευτικά μας γράμματα. Τον φίλο συγγραφέα παρουσίασαν σε πυκνό ακροατήριο χαιρέτησαν και ανάλυσαν την τέχνη του, η αντιδήμαρχος κριτικός της λογοτεχνίας και ποιήτρια Ευγενία Ζωγράφου, ο ποιητής Ν. Καμβύσης και ο Ν. Αρβανίτης.

Ελληνοβουλγαρικό Συμπόσιο

Το Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, σε συνεργασία με τη Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών, οργάνωσε στις 27 με 31 Μάρτη Ελληνοβουλγαρικό Συμπόσιο με θέμα: «Σχέσεις Ελλήνων και Βουλγάρων από το 18 αιώνα ως τις μέρες μας». Η έναρξη των εργασιών έγινε στα Γιάννινα τις 2 πρώτες μέρες, στην αίθουσα της ΕΗΜ και τις άλλες 3 τέλειωσε στη Θεσ. νίκη. Σ' αυτό πήραν μέρος εκτός από Έλληνες πανεπιστημιακούς 40 Βούλγαροι καθηγητές ιστορικοί και συγγραφείς. Πρώτος απ' αυτούς μίλησε ο διακεκριμένος ακαδημαϊκός και πρέσβης στην Ελλάδα Νικολάι Τοντόρωφ.

Διαλέξεις

Στην Αθήνα της Ε.Ε.Α. Γενναδίου 8, στην Αθήνα στα μέσα του Μάρτη, ο ποιητής στοχαστής και κριτικός του θεάτρου Νάσος Νικόπουλος έδωσε πλατιά εισήγηση σε ανοιχτή συζήτηση για την «πολιτιστική παρέμβαση στο Σύγχρονο Ελληνικό Θέατρο».

Στον ίδιο χώρο, για τη «Σύγχρονη Παιδική Λογοτεχνία» μίλησαν στις 2 Μάρτη οι ειδικοί του είδους γνωστοί πεζογράφοι και παιδαγωγοί κ. Αυγή Παπάκου — Λαγού και Χάρης Ξακελλαρίου.

Στις 3 Μάρτη, στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρίας της Αθήνας, ο συγγραφέας Βασίλης Μοσκόβης μίλησε για το έργο του ποιητή και δοκιμιογράφου Βασίλη Κατσαβού που οργάνωσε η «Θεσσαλ. Εστία».

Μνήμη Γερ. Γρηγόρη

Τιμητική εκδήλωση έγινε πριν λίγο καιρό, στην αίθουσα της Ε.Ε.Α. Γενναδίου 8 στην Αθήνα, για τον αείμνηστο και διακεκριμένο συγγραφέα Γεράσιμο Γρηγόρη, από την Εταιρία Λευκαδιακών Μελετών, την Ένωση Συντακτών Περιόδ. Τύπου και τον Σύνδεσμο Λευκαδίων. Ο Γ. Γρηγόρης σαν λογοτέχνης και σαν άνθρωπος κατέχει ξεχωριστή και υποδειγματική θέση στην ιστορία των Νεοελληνικών Γραμμάτων.

Έργο του Γιώργου Φατούρου

Στην Αθήνα στο Θέατρο «Μάσκες» οδός Αγ. Μελετίου, στα τέλη του Μάρτη, ανέβηκε με εξαιρετική επιτυχία, το έργο του κ. Γιώργου Φατούρου «ΡΟΔΑΚΙΣ ΚΑΙ ΓΥΡΙΣ». Η πρεμιέρα του ήταν στις 29-3-88.

Η Επέτειος του 1912-13

Για την 75 επέτειο απελευθέρωσης των Γιαννίνων και της Ηπείρου, στις 18 Φλεβάρη στην Αθήνα, ο Σύλλογος Γιαννιωτών «Οι Ζωσιμάδες» ξαναζωντάνεψε τα παλιά Γιαννιώτικα δείπνα. Έτσι, στο «Ακροπόλ. Πάλλας» (Πατησίων) ο άξιος πρόεδρος του κ. Σωκράτης Παπαχρήστου, οργάνωσε καλλιτεχνική βραδιά δείπνου, με πλούσιο μουσικό πρόγραμμα και με την ορχήστρα του Τ. Μουζάκη. Συγχαρητήρια.

Στα πλαίσια αυτού του γιορτισμού, η Εταιρεία Ηπειρ. Μελετών στα Γιάννινα, στο μέγαρό της, και στη μεγάλη αίθουσα της πινακοθήκης με την επιμέλεια της καθηγήτριας δίδας Ελευθερίας Ι. Νικολαΐδη, οργάνωσε πλούσια έκθεση ντοκουμέντων του αγώνα, λιθογραφικού και φωτογραφικού υλικού, βιβλίων, εφημερίδων κ.λπ. γύρω από την τουρκοκρατία και την Απελευθέρωση του 1912-13.

Απαντήσεις χωρίς γραμματόσημο

Νίκο Θ. Καλογιάννη, Στενή Βάλα — Αλοννήσου

Σας έχουμε πάντα στη σκέψη μας και στην καρδιά μας. Δεν έχουμε πως να σας ευχαριστήσουμε για την εκτίμηση και την απαρασάλευτη αγάπη που δείχνετε έμπραχτα στο Περιοδικό μας. Είναι κι εμάς η αγάπη μας απέραντη για Σας και την Αλόννησο, την πολύχαρη πατριарχική σας οικογένεια, κι όλους τους φίλους, με τον πολυαγαπητό μου «γιατρό του λαού» Γιώργο Χρ. Αθανασίου. Χίλια ευχαριστήρια δεχτείτε για την πρόσκληση που μας στείλατε, κι ελπίζουμε το ερχόμενο καλοκαίρι ν' ανταποκριθούμε, για να σας χαρούμε κι από κοντά.

Αλέξανδρο Ζώτο. Καθηγητή Πανεπιστημίου και συγγραφέα. Σαιντ Ετιέν Γαλλίας. Πήραμε τ' αγαπημένο και τόσο αδερφικό σου γράμμα, καθώς και το έργο σου για τον Κανταρέ. Πώς να σ' ευχαριστήσουμε; Είναι φτωχές οι λέξεις για τόσο φιλότιμες κι ευγενικές φυσιογνωμίες σαν τη δική σου, που τόσο τιμούν την Ελλάδα, την Αλβανία και τη Γαλλία. Σε άλλη στήλη δίνουμε μια σχετικά μικρούλα σκιαγράφηση. Χαίρε ακριβέ αδερφέ!

Θοδωρή Βλαχοδημήτρη. Καθηγητή Πανεπιστημίου και λογοτέχνη. Hamburg W. Deutschland. Όσα μας γράφετε είναι ρεαλιστικά και οίκαια. Μαζί συνεχίζουμε τον αγώνα. Ο καθένας από τη σκοπιά του. Για τα βιβλία που μας στείλατε, γράφουμε σχετικά στη σελίδα της κριτικής. Όσο για τις παλιότερες εκδόσεις σας, τις έχουμε παρουσιάσει με ανάλογες κρίσεις στο 42 τεύχος της περιοδικής μας Επιθεώρησης το 1981. Σας συνοδεύουν πάντα οι εγκάρδιες ευχές και η αγάπη μας.

Βραβεία Παρνασσού

Από το Φιλολογικό Παρνασό της Αθήνας βραβεύτηκαν σε διαγωνισμούς οι Ηπειρώτες λογοτέχνες Χρήστος Σκανδάλης και Μάνθος Σκαργιώτης. Ο κ. Σκαργιώτης καθηγητής φιλόλογος που ζει στη Θεσ/νίκη κέρδισε βραβείο για το ποιητικό του έργο «Στον Ισκίο του κομμένου δέντρου». Και ο εκπ/κός Σύμβουλος κ. Σκανδάλης για το πεζογραφικό του έργο «Αρίων».

Η εφημερίδα «Ελευθερία»

Στις 18 Δεκέμβρη η εφημερίδα «Ελευθερία» των Γιαννίνων που εκδίδει και διευθύνει ο δημοσιογράφος κ. Κώστας Καλτσής, γιόρτασε φέτος στα γραφεία της, τα 8 χρόνια από την έκδοσή της, με συμμετοχή επισήμων και πολλών φίλων της.

Αναγγελίες ΒιβλίωνΠοίηση

- Σταύρου Μελισσινού: «Ίσις και άλλα ποιήματα», Αθήνα '87
 Έφης Αιλιανού: «Το βλέμμα της μέδουσας», Αθήνα '87
 Π. Μ. Σωτήρχου: «Ολοκαύτωμα», Αθήνα '87
 Δημήτρη Χ. Φαφούτη: «Οι Μικροί Στρατιώτες», Αθήνα '87
 Ευάγγελου Ανδρέου: «Αναστύλωση ενός πέτρινου μίσχου», Αθήνα '87
 Γιάννη Πανίτσα-Γαλανού: «Εποχές», Πάτρα '87
 Δημήτρη Σταμούλη: «Επιλογή από το Ραμπαγά και το Σκύλο», Αθήνα '87
 Σταύρου Ντάγιου: «Δροσοσταλιά», Τίρρανα '87
 Γιάννη Τζανή: «Θεσσαλονίκη Φιλίππου Βασίλισσαν», Θεσ, νίκη '87
 Βενιζέλου Χριστοφορίδη: «Αντιέρημος», Θεσ νίκη '87
 Σταύρου Π. Γιωβάνη: «Άνθρωποι και Αντικείμενα, «Δωδώνη» '83
 Δημήτρη Καραμβάλη: «Τα Λόγια της αστραπής», Αθήνα '87
 Γ. Γκιζάρη: «1985-86 Ποιήματα», Λάρισα '87

Πεζογραφία

- Λημοσθένης Ζαδέ: «Πάνω απ' τον ξένο μόχθο (Κριτική βιβλίου), τόμος Β', Αθήνα '87
 Περικλή Ροδάκη: «Νίκος Ζαχαριάδης» (ιστορικό) Εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα '87
 Αντώνη Ξανθία: «Ο Έλληνας», (οι δυο πλευρές του πίνακα)
 Τάσου Παπαποστόλου: «Πλοκός Τελέθρης» (Μυθιστόρημα), Αθήνα '87
 Πετρούλας Νικολόπουλου: «Ηρωίδες Γυναίκες-αγωνιστικά πορτρέτα», Αθήνα '87
 Κώστα Γ. Καλαντζή (Θεσσαλού): «Μελής Νικολαΐδης», Αθήνα '87
 Νίκου Μπλέτα-Λούκαρη: «Ο Εκτελεσμένος», Αθήνα '87
 Κώστα Ν. Νικολαΐδη: «Τα Γιάννινα-το Κάστρο-η Λίμνη, το Νησί», Γιάννινα '87
 Χρήστου Πύρπασου: «Με την πέννα και το μικρόφωνο», Αθήνα '87
 Ελένης Γιαννοπούλου-Γεωργουλάκη: «Από τη Ρίτα-αθλητικές ιστορίες», Αθήνα '87
 Αθανασίου Νασίκα: «Το Σχώριο», Γιάννινα '87
 Δημήτρη Αλεξίου: «Σύγχρονοι Πελοποννήσιδοι Ποιητές», Αθήνα '87
 Μαρίας Καλλιαντά-Γαλλιού: «Η Κάθοδος» (Διηγήματα β' έκδ.), Αθήνα '87
 TODOR ZHIVKOV: «Pestructuring: A cause of the Party, A cause of the People», «Sofia PRESS» '87
 ΕΜΟΤ (Τρικάλων): «Μετέωρα» Πλούσιο σε συνεργασίες χρονιάτικο περιοδικό 38 και 39 τόμος.
 Κ. Γ. Σταυρόπουλος: «Μαχαών ο γιός του Ασκληπιού».

Η «Τόλμη» του Κ. Γκέτση

Η εφημερίδα «Τόλμη» της Άρτας που εκδίδει και διευθύνει ο νέος και προικισμένος δημοσιογράφος Κώστας Γκέτσης, συμπλήρωσε ένα χρόνο γόνιμης και αποδοτικής παρουσίας και ζωής, πάνω στα τοπικά προβλήματα και ποικίλα ενδιαφέροντα της αρτινής περιφέρειας.

Ο Κ. Γκέτσης ξεκινώντας από προηγούμενα και άξια δημοσιογραφικά μετερίζια του αγαπητού και μαχητικού Φάνη Μπάρκα, συνειδητοποίησε το χρέος της αναγωγής του ειδολογικού του αγώνα σε κοινωνικό λειτουργήμα και γιόρτασε δικαιωματικά τη χρονιάτικη επέτειο της «Τόλμης» του.

Ο τίτλος λοιπόν της βδομαδιάτικης δημοκρατικής του εφημερίδας τα λέει όλα, σχετικά με τον έλεγχο, την κριτική, την ηθική τάξη και αταξία και γενικά το αντικαθρέφτισμα ενός τοπικού δημόσιου βίου.

Σε όλους τους καιρούς και σε όλους τους αγώνες, πάντα οι τολμηροί δημιούργησαν προϋποθέσεις για την κίνηση της ζωής κατά μπρος και για τον τροχό της προόδου, σε κολοφώνες αξιών του πολιτισμού της ανθρωπότητας.